

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

СРПСКИ
ДИЈАЛЕКТОЛОШКИ
ЗБОРНИК
ХЛІ

РАСПРАВЕ И ГРАЂА

Уређивачки одбор
*Др Павле Ивић, др Асим Пецо, др Митар Пешикан
др Слободан Реметић, др Драго Ђугић*

Главни уредник
ПАВЛЕ ИВИЋ

БЕОГРАД
1995

МАРИЈА Л. ШПИС-ЋУЛУМ

ФИТОНИМИЈА ЈУГОЗАПАДНЕ БАЧКЕ
(КОРОВСКА ФЛОРА)

САДРЖАЈ

	Страна
I. УВОД	401
II. СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА	411
III. НАЧИНИ НОМИНАЦИЈЕ КОРОВСКИХ БИЉАКА	426
IV. ЗАКЉУЧАК	433
V. РЕЧНИК	437
VI. СПИСАК ПУНКТОВА И ИНФОРМАТОРА	468
VII. ЛИНГВИСТИЧКЕ КАРТЕ	469
VIII. РЕГИСТАР ЛАТИНСКИХ НАЗИВА	480
IX. ЛИТЕРАТУРА	484
ABSTRACT	490

I. УВОД

У последњих десетак година организовано и систематски истражује се српскохрватска народна лексика Војводине. Истраживања се заснивају на прикупљању лексике из различитих домена народног живота и њеном приказу по термилошким и тематским скупинама. Лингвистичку обраду лексичке грађе чини анализа њених семантичких и творбених вредности, а у приказу лексичког материјала примењују се лексикографски и лингвогеографски метод. У резултату оваквих истраживања појавили су се радови посвећени терминологији куће и покућства у Војводини [32]¹, пастирској [17] и ратарској терминологији Срема [18], ратарској и повртарској терминологији Шајкашке [44], војвођанској коларској терминологији [31]. Монографија о српскохрватској лексичкој рибарства такође спада у ред остварења ове врсте [85]. Такви истраживачки напори требало би да допринесу пословима на стварању Дијалекатског речника Војводине, чиме би се добила основа за израду Регионалног дијалектолошког атласа Војводине [95/198].

У прилог истраживању лексике војвођанских говора, у овом раду пажња се посвећује називима биљака.

Биљке су од најстаријих времена од животне важности за људе, те се народним називима флоре придаје велики значај за дијалектолошка истраживања [91/100]. Лексичка група назива биљака, као богата и стара у словенским језицима, сматра се вредном за изучавање историје језика [105/1]. У лингвистичкој литератури истиче се да овај древни слој лексике, који се одликује разноликим путевима формирања, заслужује пажњу и на плану семантике и на плану творбе [52/89], при чему се наглашава значај изучавања особности народне ботаничке номенклатуре са лингвогеографског аспекта, посебно када се оно врши на широком словенском материјалу, где резултати с успехом могу бити искориштени за словенске лексичке реконструкције, а такође за ближе одређивање дијалекатског рашчлањивања прасловенског језика [50/158].

У упитнику ОЛА називи биљака заступљени су са 38 питања која омогућавају утврђивање најопштијих праваца диференцијације у словенском језичком свету и дају представу о богатству и особености ове лексичке групе у словенским језицима [52/89]. Оглед лингвогеографског изучавања семантике речи **жиго*, урађен на материјалу свих словенских језика, показује семан-

¹ Овде и даље, број у угластој заградни указује на број под којим се извор наводи у библиографији; наредни број, одвојен косом цртом, упућује на одговарајући том, односно страницу, а следећи, иза тачке са запетом — на други извор итд.

тичку еволуцију и неке законитости историјског развитка тога назива у словенским језицима [64].

У последњих неколико деценија народна ботаничка номенклатура предмет је дубоких лингвистичких истраживања у низу словенских језика [105/1—2; 52/89], посебно у руском и украјинском, где су називи биљака изучавани и у оквиру тематског приступа лексици на сабраним дијалекатским материјалима, што је лингвистима омогућило да установе скупове мотивационих обележја која се налазе у основи назива растиња, те најчешће принципе и начине номинације тога комплекса реалија. Тиме се добила основа за приказ једног од начина формирања те групе лексике и једног од главних извора дијалекатских лексичких разлика [13/100; 46].

Иако је у науци указано на чињеницу да народна ботаничка терминологија спада у лексичке групе које су најбитније и најпогодније за приказивање лексичких особина и лексичког диференцирања српскохрватског језичког подручја [123], називи биљака још увек су једна у низу неистражених или недовољно проучених лексичких група кад је у питању српскохрватски терен. Лингвистички приступ анализи фитонимије код нас није утврђен², а литература у којој су називи биљака били предмет лингвистичке обраде веома је оскудна. Лексикографска дела која разматрају народну ботаничку номенклатуру — *Југославенски именик биља* Б. Шулека и *Ботанички речник* Д. Симоновића — премда замашног обима, по мишљењу Н. И. Толстоја спадају у низ збирки речи народне терминологије код којих се поставља питање потпуности грађе, географске одређености изворног терена и његове документованости [123/186].

Циљ овога рада је да покаже какав се фонд номинационих јединица употребљава на територији југозападне Бачке за означавање коровских биљака³.

На подручју означеном као терен истраживања, староседелачко становништво које говори српским језиком чине носиоци југозападних бачких говора војвођанског поддијалекта и посавског икавског дијалекта [57]. Већ с

² Ово је истакла Н. Вајс у једном од својих радова у којима се бави народним називима биљака, преузетим из Симоновићевог *Речника*, односно Шулековог *Именика* [21/89]. У томе раду она показује да је међу најплоднијим путевима народне номинације биљака онај у којем се неки део биљке поистовећује с делом тела животиње. У другоме раду, примењујући семичку анализу, овај аутор разматра начин реализације семе „бости“ у фитонимима; при томе оправданост семе тражи у морфологији саме биљке, а за верификацију јој служе ботанички описи биљних врста [22]. Анализирајући, пак, структуру одређеног броја фитонима за које се може установити да су мотивисани народним веровањима, легендама и уопште религијом, уз помоћ ботаничких описа и „лекаруша“ у којима налази информације о својствима биљака, Н. Вајс приказује мотивацију која је довела до стварања фитонима. Поред тога, на основу поређења фитонима различитих европских језика, установљује сличну или једнаку организацију садржаја фитонима, тј. семичко јединство [25].

³ Под коровским биљкама овде подразумевам не само корове у ужем смислу — посебну еколошку групу биљака које расту на њивским површинама, усевима и засадима, углавном као пратиоци гајених биљака — него и корове у ширем смислу. То су све, условно речено, некорисне и штетне биљне врсте које се појављују на антропогеним стаништима и изван обрадивих површина: рудералне биљке (врсте које се срећу претежно на рудералним стаништима — рушевинама, смећлиштима, економским двориштима, запуштеним просторима око људских насеља, поред путева и железничких пруга и сл.), корови природних травњака (ливуда и пашњака), акватични корови (биљке канала, рибњака и других водених басена) и шумски корови [67/40—41].

обзиром на овакву дијалекатску структуру терена, могуће је очекивати појаве лексичке неуједначености и разлика на фонолошком, односно морфолошком плану међу говорима о којима је реч.

Народна ботаничка терминологија, као веома богата, обухвата више класа назива с обзиром на подгрупе означених реалија [91/100]. Већина народних фитонима доста јасно се сврстава у четири основне тематске групе. У прву од њих спадају називи дрвећа — дендроними, у другу називи корова — хербоними⁴, у трећу називи културних биљака, а четврту групу чине називи нижих биљака, међу којима су у народу најпознатији називи гљива — миконими⁵ [105/12]. Истраживање чији су резултати приказани у овом раду, ограничено је на хербониме, јер се претпостављало да та скупина спада у фонд дијалекатске лексике који подлеже забору. Називи за означавање реалија биљнога света део су лексичког фонда којим се сеоско становништво, оријентисано углавном на земљорадњу и сточарство, користи у свакодневном комуницирању. Употребљавајући, међутим, савремена механичка и хемијска средства за сузбијање штетних биљних врста на обрадивим површинама, људи све мање долазе у непосреднији контакт с коровом. Тиме се смањује њихова способност препознавања појединих биљних врста, а речи којима се оне именују губе се из памћења.

Литература која може послужити за ексерпирење грађе кад су у питању народни називи корова у Војводини готово је занемарљива. Термини из тога домена налазе се спорадично у појединим збиркама речи с територије Војводине [в. нпр. 79]. Комплекснија збирка народних хербонима дата је у раду посвећеном терминологији коровске флоре у Шајкашкој [43]. У штурој етнолошкој литератури која обрађује војвођански терен ретки су радови у којима се налазе и подаци о народним именима биљака [147; 138]; ту, по правилу, изостаје прецизна локализација термина, као и латински називи биљних врста чија се народна имена наводе. Треба овде напоменути да је већину различитих прилога, чланака и студија у етнолошкој литератури као изворе за прикупљање ботаничке лексике својевремено одбацио Д. Симоновић, што због непоузданости такве грађе, што услед немогућности проверавања података или ботаничке идентификације биљака [108/VII]⁶.

Називи биљака који су у овом раду анализирани и наведени у приложеном *Речнику* прикупљени су од информатора на терену. Истраживањем је обухваћено дванаест насеља југозападне Бачке и један контролни пункт у Срему. Сва ова места насељавана, већином или у знатној мери, српски, односно

⁴ Термин *хербоним* изведен је по угледу на термине као што су *фитоним*, *дендроним*; упор. *хербологија* 'наука о коровима' [67/9].

⁵ Термин *миконим* одговара термину *микологическије номен* који употребљава И. В. Сабадош.

⁶ Истраживач народне фитонимије морао би се ослонити искључиво на податке прикупљене на терену и на незамењиву помоћ ботаничара. Од литературе, пак, могу бити корисни радови Ј. Туцакова [124; 125]. Поједини називи самониклих биљака са прецизном ботаничком идентификацијом и локализацијом на војвођанском терену (изван подручја југозападне Бачке) и у неким граничним областима, које је Ј. Туцаков забележио у теренским истраживањима народне медицине, могу да послуже као путоказ за утврђивање лексичке диференцијације у даљим истраживањима ове тематске скупине на територији Војводине.

шокачки староседелачки живаљ. У селу Бођани, где има староседелаца — припадника обеју ових етничких група, анкетом су обухваћени представници и једне и друге.

За потребе истраживања начињен је упитник. Његова израда налагала је претходно упознавање са нивоима класификације, то јест са принципима таксономије биљака, ботаничким и другим својствима коровских биљака, њиховим морфолошким особеностима, а такође с народним веровањима и обичајима везаним за поједине биљке, кроз одабрану литературу из ботанике [117; 134; 144], агрономије [33; 67; 96], народне медицине [124; 125; 129], етнографије [61; 112; 138; 143; 147] и др. На темељу података из литературе састављен је ограничени списак коровских врста⁷ који је послужио као основа за израду упитника. Списком је обухваћен низ врста одабраних по критеријима као што су: раширеност врста, масовност и учесталост њиховог јављања, величина штете коју наносе пољопривреди и отпорност према мерама сузбијања, карактеристична својства биљака, првенствено лековитост / отровност, односно разноврсна употреба појединих врста — њихова примена у људској исхрани, исхрани стоке и пчелињој паши, у народној медицини, код народних обичаја. У упитник сам, пак, настојала да уврстим искључиво оне коровске врсте које би становништву подручја одабраног за истраживање могле бити познате — оне које су, с обзиром на еколошке факторе њихове распрострањености, заступљене у флори југозападне Бачке⁸. Упоредо с израдом упитника текла је припрема илустративног материјала. Његову основу чиниле су колор-фотографије коровских биљака (снимљених у природном амбијенту) и цртежи биљака (на којима су оне представљене у целини, с подземним деловима, такође у боји) из неколико књига које су ми истовремено послужиле за идентификацију латинских назива биљака представљених на фотографијама и цртежима [39; 60; 86; 125; 129; 141; 145]⁹. Као илустративни материјал

⁷ Научне биолошке таксономске категорије, од којих су најважније врста (*species*), род (*genus*), породица (*familia*), ред (*ordo*), разред (*classis*) и одељак (*phylum*), апстрактни су појмови којима се у оквиру хијерархије даје одређени положај. Хијерархија такса (таксономски систем) изражава представу о разграничењу и сродности биљака. У тежњи за нормирањем и могућношћу поређења таксономских нивоа, врста (*species*) заузима кључни положај. Категорија врсте односи се на најниже биљне јединице које се од свих осталих јединица разликују по константним, наследним ознакама. Врста је најзначајнија јединица биолошке таксономије, а од супраспецифичних јединица најважнија је род (*genus*). Род обухвата скупине врста које се јасним цезурама разликују од свих других скупина врста [134/48—50]. Род биљака, међутим, научни је појам који *одсуствује у народу*. Творци нормативних ботаничких терминологија једног језика приликом именовања рода употребавају, у првом реду, најфреквентнији назив најтипичније и познате у народу *врсте* која по ботаничкој класификацији припада роду чији се назив формулише [105/13].

⁸ У вези с овим проблемом од велике помоћи била су ми упутства и примедбе др Боже Пала из Института за биологију Природно-математичког факултета у Новом Саду. И овом приликом др Палу најтоплије захваљујем на помоћи код припреме упитника, као и на ботаничкој идентификацији биљака које сам доносила с терена.

⁹ Латински називи коровских врста, као и родова и фамилија биљака који се наводе у овом раду усклађени су према номенклатури примењеној у *Списку коровских врста Југославије са предлогом јединствених српскохрватских назива* [66]. Латински називи културног биља и дрвећа преузети су из *Пољопривредне енциклопедије* [96] и *Уџбеника ботанике за високе школе* [134].

употребљавала сам и део репрезентативног студентског хербарија који ми је уступљен на Пољопривредном факултету у Новом Саду¹⁰.

Упитник је добио коначан облик након прелиминарних теренских испитивања у којима је анкетирано десетак људи, ратара и чобана у Бачкој Паланци. Том приликом, од 200 коровских врста које су биле обухваћене пробним упитником, идентификоване су 82 врсте. Због таквих резултата број питања у упитнику сведен је на она на која се одговор може поузданије очекивати. Поред врста идентификованих у прелиминарним истраживањима, у упитнику је задржано неколико лековитих биљака, те оних које на неки други начин скрећу на себе пажњу — упадљивом морфолошком структуром, величином, мирисом, бојом¹¹.

У сваком од места обухваћених истраживањем називе за биљке прикупила сам најмање од четири информатора¹². Поред цртежа и фотографија биљних врста заступљених у упитнику, многи заинтересовани информатори прегледали су илустративни материјал пробног упитника. Осим тога, да бих забележила што више назива из истраживане тематске скупине, од сваког информатора на крају разговора тражила сам да наведе њему знана имена коровских биљака, уколико такве нису биле обухваћене упитником. Малобројни називи биљака или њихових делова, добијени овим путем, укључени су у корпус назива који се у овом раду анализирају и унесени су у *Речник*¹³. Када је грађа сакупљена и називи исписани на картице, те узбучени за потребе израде речника, уследио је поновни излазак на терен. Овога пута тражено је од информатора да кажу коју биљку или њен део називају одређеним именом. На таква питања људи су одговарали опширније и углавном спонтано. Описивали су изглед и особине биљке, говорили о проблемима које им задаје у усевима и о путевима борбе против ње, или, пак, о томе у какве сврхе и на који начин биљку употребљавају, као и због чега је називају именом које су навели. Овај материјал, забележен у целости уз помоћ магнетопона, пренесен је на картице у виду дијалекатских текстова уз одговарајуће називе, а затим у *Речнику* дат као контекст готово уз сваку одредницу.

Поред задатака да се сачини речних сабраних хербонима и израде лингвистичке карте, у овом раду постављен је и задатак да се семантички анализира прикупљена грађа. Могућности анализе семантике чланова тематских

¹⁰ Свој хербаријум уступила ми је и дпл. биолог Лидија Дамјановић из Бачке Паланке. Ове збирке накнадно сам допунила биљкама које сам, током истраживања на терену, сакупила сама или уз помоћ информатора и које су идентификоване у Институту за биологију новосадског ПМФ-а.

¹¹ У науци је изнето мишљење да фактор погодности биљке за задовољење људских потреба није без важности за карактер народне номинације биљака; истакнуто је такође да постоје случајеви из којих се закључује како своје називе у народу не морају имати све биљке, већ да се именују оне које из неког разлога привлаче пажњу људи [51/324].

¹² Иако сам на већину питања добила одговоре у свим испитиваним пунктовима, постоје и она на која је одговорено само у по једном месту. Разлози због којих су одговори изостајали двојачке су природе. Понекад је било посредни непознавање неких биљака у појединим насељима. Већином, међутим, упркос томе што су биљке описивали до појединости и тврдили како су им врло добро познате, људи их нису именовали.

¹³ Латински називи коровских биљака које нису биле обухваћене упитником, у приложеном *Регистру латинских назива* обележени су звездicom.

група и посебно семантичке структуре назива биљака разматрао је у својим радовима низ аутора. Стога ће овде најпре бити указано на неке аспекте проблема анализе семантике фитонима изложене у литератури.

Значајним за изучавање дијалекатске лексике уопште показали су се радови Н. И. Толстоја у којима је предложено схватање речи као јединства лексеме, звуковне стране речи и семеме, њенога садржаја посматраног као збир сема, те разрађена методологија описа конкретних микропоља [119; 120]. У својим радовима, међутим, овај аутор истиче да предложени начин анализе није подједнако ефикасан за разне категорије лексике. Он може бити успешно примењен у тој сфери где је систем семема аутономнији по односу према систему реалема. У сфери конкретне лексике, пак, где је семантички систем подударнији са системом реалема, а везе и односи језичких јединица условљени блискошћу њима означених реалија, указани начин не оправдава се у пуној мери [119/38—39]. Делећи семеме на разложиве и неразложиве на низ семантичких диференцијалних обележја, Толстој подвлачи да семеме типа 'бреза', 'липа', 'мак', 'пелин' и сл. треба сматрати неразложивим, односно онима које се састоје из једне семе. У том смислу оне се јављају као немаркиране, неспособне да улазе у опозиције с другим семемама [121/346; 362—364]. При изучавању народних назива биљака, по Толстоју, у основу плана садржаја ставља се ботаничка класификација [120/26]. Да једне лексичке јединице допуштају исцрпно разлагање њихових значења на елементарна семантичка обележја, док се друге таквом разлагању супротстављају, истиче и Д. Н. Шмелов [148]. Овај аутор подсећа да се речи, међу којима и неке од јединица „конкретне“ лексике, обједињују у лексичко-семантичке микросистеме услед самерљивости њихових значења на основи супротстављености по семантичким обележјима. Насупрот томе, обједињење речи као што су фитоними или зооними произилази, по правилу, на основи постојања само заједничког обележја, семантичке теме („биљка“, „животиња“) у њиховим значењима. Значења многих лексичких јединица код којих је у првом плану денотативна функција засићена су, наиме, индивидуалним, „предметним“ обележјима која у принципу нису међусобно упоредива. Различита обележја појединих врста дрвећа, наглашава Шмелов, у суштини се не могу представити као конструктивна обележја значења одговарајућих дендронима. Ни једно од њих не треба интерпретирати као разликовно семантичко обележје, будући да се значења таквих речи опирају не на узајамно супротстављање по појединим обележјима, већ на њихову укупност као одраз конкретних својстава означених реалија [148/148—155]. Одређење лексичког значења речи ипак не треба замењивати описом реалије, изричит је Шмелов [148/17]. Он даје и примере из којих се види да истицање обележја означених предмета у склопу лексикографске дефиниције неких јединица конкретне лексике оставља места произвољности лексикографа или, пак, претвара лингвиста у енциклопедиста. Шмелов, наиме, налази да су у дефиницијама уз називе дрвећа у *Речнику савременог руског књижевног језика* у различитим комбинацијама одражене ознаке као што су: боја коре, форма листа, висина, густина круне, покретљивост лишћа, област распрострањења и сл. Неподударност обележја Шмелов запажа и у тумачењу речи које означавају животиње, птице итд. [148/243]. Руски семантичар Апресјан такође налази да значења многих речи, међу којима су на

првом месту називи врста животиња, инсеката, биљака, не могу бити потпуно и исцрпно описана у терминима елементарних обележја. Зато препоручује да се приликом тумачења таквих речи у лингвистичким речницима, независно од тога да ли се додају енциклопедијска појашњења или не, обавезно користе слике — *ostensible definitions, definitions demonstratives* [3/71].

Неки истраживачи сматрају да имена различитих врста минерала, биљака, животиња и сл. не дају материјала за семантичку анализу, те да би дефиниције таквих речи у лингвистичким речницима требало ограничити само на истицање семантичке теме, тј. на означавање припадности именованих предмета некој класи реалија. Шмелев, међутим, мисли да би било нецелисходно одустати од лингвистичке анализе тематских обједињења речи, од покушаја да се у њима пронађу општи семантички елементи. За лингвистику, примећује овај аутор, није без значаја каква се обележја предмета одражавају у појединим називима, односно карактеришу чланове ове или оне тематске групе [148/13—14, 242]. Једна од предности тематског приступа изучавању лексике народних говора, како истичу лингвисти, јесте управо то што анализа ограниченог круга номинационих знакова, обједињених истом денотативном функцијом, дозвољава да се прегледније одреде својства реалија која су постала основ њиховог именовања [13/100; 91/12—13]. Такво својство означене реалије, названо од стране истраживача мотивационим обележјем односно мотивемом, денотатом, унутрашњом формом назива или обележјем номинације, представља компоненту лексичког значења [28/242; 34/17; 69/13—14; 91/25—26, 120]¹⁴. Изучавање лексичке мотивисаности у оквиру тематских група открива једну од важних врста системских односа у лексци — структурно-семантичке, мотивационе везе међу речима, као допуну оним везама које представљају одраз ванјезичких односа, тј. међусобних односа означених предмета [13/101; 91/121—122]. Мотивационе везе заснивају се на одразу у изведеници мотивационог обележја као једне од минималних компоненти изведеног лексичког значења и семантике изведенице у целини [91/122]. Откривање мотивисаности као деривационе везе између изведеног и исходног значења речи омогућава да се установе асоцијативна или репрезентативна обележја речи у њеном основном значењу — она обележја која имају лингвистички значај захваљујући деривационим могућностима речи, која представљају основу за семантичку транспозицију и актуелизују се у преносној употреби речи, а чија се семантичка релевантност одређује датим преносом [148/233, 277]. На плану постављања конкретних задатака у оквиру анализе тематске групе лексике лингвисти подвлаче неопходност установљења мотивационих обележја у називима са живом, јасном унутрашњом формом, а затим и општих тенденција номинације, принципа и начина номинације одговарајуће групе реалија у испитиваним говорима [13/100; 91/88—89]¹⁵.

¹⁴ Разматрање унутрашње форме у улози елемента семантичке структуре лексичких јединица већина лингвиста оправдава само у случају њеног осмишљавања на синхроно-описном плану. За одређење унутрашње форме као *синхроне компоненте семантике речи* неопходним условом сматра се разграничење појмова унутрашње форме и етимологије језичких јединица [28/237].

¹⁵ Под принципом номинације схвата се семантичка категорија, фиксирана у свести носилаца језика, која подразумева избор обележја реалија које подлежу именовању, а формира се на основу уопштавања мотивационих обележја од стране говорног колектива и служи као база за

Ти истраживачки задаци определили су начин анализе који је примењен и у овом раду. Да би се, наиме, приказала денотативна основа прикупљених ботаничких назива и утврдили принципи номинације коровских биљака у говорима југозападне Бачке, приступило се анализи унутрашњих форми назива, то јест одређивању основâ номинације корова¹⁶. Семантичкој анализи подвргнуте су номинационе јединице јасне, живе мотивације, тј. називи чију унутрашњу форму, по правилу, препознају носиоци испитиваних говора. Номинационе јединице чија је унутрашња форма са синхроног становишта нејасна не разматрају се [91/53]. Немотивисаним јединицама сматрају се општи називи из ове тематске групе као што су *трава*, *цвеће*, затим наслеђени ботанички називи код којих је мотивацију могуће објаснити једино на историјско-етимолошком плану¹⁷, позајмљени фитоними чијих су унутрашњих форми несвесни носиоци говора ако не владају језиком — извором позајмљенице, те поједини домаћи називи са заборављеном унутрашњом формом¹⁸ [91/156—157, 165]. У одељку *Семантичка анализа* хербонимијска грађа подељена је према начину мотивисаности номинационих јединица у две класе. Прву од њих чине називи који су мотивисани директно, по ознакама биљака (они у којима је та ознака непосредно одражена). У другу класу сврстани су називи који су мотивисани индиректно, тј. засновани на ознакама које су издвојене поређењем биљака или биљних делова с другим реалијама или појавама, или су, пак, утемељени на различитим веровањима везаним за биљке. Ознака (или тобожња ознака) биљке одражена је у називима из ове класе посредно, захваљујући употреби познатих форми за изражавање новог садржаја путем њиховог преосмишљавања или реорганизације [13/99; 140/254; 35/84]. У резултату овакве класификације грађе у другој класи нашли су се називи са семантичком, односно семантичко-конструктивном мотивисаношћу, називи који откривају односе мотивационог карактера међу речима или лексичко-семантичким варијантама, међу основним и изведеним речима које су чланови различитих тематских и терминолошких група. У оквиру сваке од класа

нова именована, то јест доводи до тога да се приликом стварања нових номинационих јединица те тематске групе одабирају слична обележја реалија као основа њихове номинације [13/99; 91/92]. Под начинима номинације схватају се начини стварања различитих врста назива — семантичких и афиксалних деривата, сложених, ращчлањених и позајмљених номинационих јединица [91/35—36]. Разноликост начина и принципа номинације јесте један од главних извора дијалекатских лексичких разлика и узрок образовања различитих лексичких ареала [91/188].

¹⁶ Приликом утврђивања основа номинације ослањала сам се у првом реду на објашњења настанка појединих назива која сам забележила код информатора, а затим и на различите податке о биљкама преузете из литературе [39; 86; 96; 128; 129; 134; 144; 145].

¹⁷ Наслеђени, прасловенски називи флоре у испитиваним говорима функционисау, по правилу, са непровидном мотивацијом, тачније, са затамњеним етимологом; изузетак представљају називи *горушица* и *буника* који, упркос дубокој старини, чувају јасноћу унутрашње форме.

¹⁸ Незнатан је број назива који су настали на испитиваном терену, а чију везу с именованим биљкама информатори не могу да објасне. Процес заборављања мотивације, „демотивацију“ речи лингвисти објашњавају тиме што мотивисаност обично није важна да би реч испуњавала своју номинациону и комуникативну функцију (немотивисане речи је не испуњавају лошије од мотивисаних). Тако се јасноћа унутрашње форме временом губи у резултату честог репродуковања мотивисаних јединица од стране неког колектива људи, па није реткост да се чак и деривати типа метафоричких назива почињу доживљавати не као пренесени називи, већ као обичне номинационе јединице [91/156—157].

ботанички називи разврстани су према обележјима мотивације у неколико семантичких група. Међу директно мотивисаним хербонимима посебне групе чине називи настали на основу мириса биљке, њенога укуса, боје, величине итд. Индиректно мотивисани називи груписани су с обзиром на ону ознаку која, у функцији карике између биљке и друге реалије, представља основу номинације биљке. Мотивационо обележје које указује на асоцијативну везу *биљка ~ друга реалија*, базирану на некој од њихових заједничких ознака, назива се у овом раду *ознака асоцијативно повезаних реалија*¹⁹; другим речима, основом именовања биљке сматра се њена *ознака издвојена поређењем* (она по којој биљка подсећа на другу реалију или појаву). У другим случајевима асоцијативне повезаности основом номинације биљке сматра се *веровање у неку од њених ознака*. Да би било уочљивије с којим лексичким јединицама, односно с јединицама којих тематских и термилолошких група ступају у мотивационе везе анализирана ботаничка имена, она су у оквиру појединих семантичких група сврстана у подгрупе с обзиром на типове реалија с којима именоване биљке и делове биљака повезује сличност одражена њиховим именима.

Под називима с једним мотивационим обележјем подразумевају се номинационе јединице у чијој основи лежи једна ознака биљке или дела биљке, а под оним с више обележја мотивације називи засновани на неколиким ознакама именоване реалије. Више од једног обележја имају, по правилу, називи-синтагме, код којих је детерминатив најчешће мотивисан једном, а основна реч другом ознаком биљке; синтагматски називи могу, међутим, бити и семантички „сажети“, односно могу имати у основи само једну мотивему²⁰. Називи који одражавају комплексе обележја чланови су више семантичких група²¹.

У посебном одељку овога рада приказани су начини номинације коровских биљака у испитиваним говорима. Номинационе јединице класификоване су као различите врсте назива: семантички и афиксални деривати, конверзиви, сложене, синтагме, реченице у номинационој функцији и позајмљенице. Изведене, сложене и рашчлањене номинационе јединице разматрају се као структурни типови назива, при чему се истичу фреквентни модели. У оквиру анализе афиксалних изведеница даје се репертоар афикса и наглашава њихова различита продуктивност, као и варијантност у употреби појединих форманта. На основу количинског односа између различитих врста назива указује

¹⁹ Код асоцијација представа о реалијама и појавама, представа о новој реалији изазива у сећању представу, слику друге, од раније познате реалије за коју постоји назив; поређећи реалије, номинатор издваја њихово заједничко обележје које служи као основа номинације нове реалије [91/26].

²⁰ На то указује Д. Н. Шмелев када пореди сложене фитониме типа *медвеђе ухо*, *медвеђи корен*, *вучје јагоде*: јасно је да је назив *медвеђе ухо* сажетији, збијенији него *медвеђи корен* који је, са своје стране, мање „делњив“, семантички „рашчлањив“ од назива *вучје јагоде* који у свој састав укључује и ознаку рода [148/264].

²¹ У приложеном *Регистру латинских назива*, где су уз научна имена биљних врста дата, по фреквенцији појављивања у говорима, сва забележена народна имена, уз сваки мотивисани назив врсте или дела биљке одговарајућом бројном ознаком упућује се на семантичку (под)групу или (под)групе у којима је тај назив обрађен приликом семантичке анализе. Број ознака уз назив одговара броју мотивационих обележја у његовој основи. Уз називе који се не уклапају у формиране семантичке групе или, пак, имају недовољно јасну унутрашњу форму, упућује се на бројеве напомена у којима се они разматрају.

се на различиту продуктивност одговарајућих начина номинације корова на испитиваном подручју.

Речник који је приложен овом раду састоји се од преко 200 речничких и око 150 упутничких одредница. У оквиру обраде речничке одреднице наведени су сви синоними одговарајућег назива. Фонетске и морфолошке варијанте једног назива окупљене су под истом одредницом, оном која представља најфреквентнији лик или, ако је у питању хербоним страног порекла, лик који је најближи оригиналном називу. Различите реализације категорије броја обједињене су под сингуларском формом, а сви синтагматски називи под управном речју синтагме. Сваки фонетски и творбени лик или синтагматски назив налази се у речнику и на месту које му одговара по азбучном реду. За биљне називе страног порекла који представљају непосредне позајмљенице дат је као стимолошки податак назив из изворног језика. Уз сваки од назива биљке или дела биљке наведен је најпре број пункта из којег потиче дијалекатски текст који је уз одредницу дат као контекст, а затим, у загради и сви остали пунктови у којима је тај назив забележен.

На неколико лингвистичких карата приказани су називи на основу којих се формирају мање или више јасни ареали на испитиваном подручју. Поступак при картографисању био је такав да су различити фонетски ликови истога назива представљени на картама истим знаком, па овде треба напоменути да неки фонетизми образују јасне ареале; тако нпр. код придева који је чест у саставу синтагматских назива корова форма *дивији* везана је за пунктове 3, 6—12, а облик *див.њи* јавља се у пунктовима 1, 2, 4, 5 и 13 (в. карту 1). Називи биљака у легендама сврстани су на основу учесталости појављивања у говорима. Код картографисања података одразила се и употреба више назива за исту биљку у једноме месту. Различити називи једне исте биљке срећу се, по правилу, напореда код свих информатора у истом пункту, с изузетком места Бођани где два знака уз ознаку пункта значе најчешће то да један назив употребљава српско, а други шокачко становништво тога насеља. Цртица уз ознаку неког пункта значи да у том пункту није забележен назив за биљку чији се називи картографишу.

II. СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА

1. НЕПОСРЕДНО МОТИВИСАНИ НАЗИВИ

1.1. **Мирис.** Коров 'Bifora radians M.B.' спада у биљне врсте које привлаче пажњу људи својим непријатним мирисом. То карактеристично обележје биљке легло је у основу њене номинације у свим испитиваним пунктовима: најчешће се назива *смрдљуша* (1C²², 3, 7, 8, 10, 11), затим *смрдуша* (1Ш, 2, 4, 5) и *смрдљива трава* (6, 9, 12, 13). У једном од пунктова именованом *смрдуша* (2) означава се и 'Conium maculatum L.'. Ароматична, пак, 'Mentha aquatica L.' у говорима шокачког становништва носи назив *миришавка* (1Ш, 2, 4, 5).

1.2. **Укус.** Укусом биљке мотивисани су називи неколико коровских врста, првенствено оних које се могу употребљавати у људској исхрани или, пак, оних које радо пасе стока. Међу таквим врстама кисело је укуса 'Oxalis stricta L.' која носи назив *кисељак* (1, 2, 4, 5); у једном од пунктова назив *кисељак* (13) односи се на врсту 'Rumex acetosa L.', док се њој сродна врста 'Rumex obtusifolius L.' у двама местима именује синтагмом *кдњски кисељак* (5, 13). Назив *слатковина* (2, 4, 5) за 'Bilderdykia convolvulus (L.) Dum.', 'Convolvulus arvensis L.' и 'Calystegia sepium (L.) R.Br.' указује на сладак укус биљке. Таквог је укуса и *слатка трава* (7) 'Panicum crus-galli L.'.

Укус биљке основа је номинације појединих врста које су отровне или непогодне за исхрану. На љутину врсте 'Ranunculus acer L.' указује њено име *љутин* (2, 8, 9, 11—13), а на горчину корова 'Roripa silvestris (L.) Bess.' његов назив *гдрчка* (9); на истом обележју заснива се и један од назива за 'Anthemis arvensis L.' који гласи *гдрчин* (5).

1.3. **Боја.** За један број хербонима као мотивациона база послужила је боја биљке или неког дела биљке.

Зелена боја у основи је номинације биљака које се употребљавају за јело док су младе, зелене. Називом *зеље* означавају се врсте 'Atriplex patula L.' (1—13), 'Chenopodium album L.' и 'Chenopodium polyspermum L.' (1C, 3, 6—13). У говорима шокачког живља лексема *зеље* јавља се и као део синтагматских назива биљних врста. Такви називи у пуној мери одражавају тежњу номинатора ка прецизној идентификацији реалije. Детерминативом синтагме, наиме, постиже се детаљизовано означавање, односно семантичка диференцијација. За именовање врсте светлог, беличастог, брашњавог стабла и листова 'Chenopo-

²² Тамо где постоји разлика између назива који за означавање неке биљке употребљава српско становништво и назива којим исту биљку означава шокачки живаљ у Бођанима, иза бројчане ознаке пункта унела сам слово С (= Срби), односно Ш (= Шокици).

dium album L.' употребљава се, тако, синтагма *бело зѐље* (1Ш) / *било зѐље* (2, 4, 5), док сложени назив *црно зѐље* (1Ш, 2, 4, 5) означава врсту тамнијих, сивкастозелених листова 'Amaranthus retroflexus L.'. Назив *црвено зѐље* (1Ш, 2, 4, 5) означава врсту црвенкастог стабла 'Chenopodium polyspernum L.'.

Белом бојом цветова биљке мотивисани су називи за 'Capsella bursa-pastoris (L.) Med.' *бѐла трава* (6—11), *бѐлуша* (6); у појединим местима синтагмом *бѐла трава* (6, 10) / *била трава* (4) означава се и 'Galinsoga parviflora Cav.'. На белину цветова биљке указује и име врсте 'Leucanthemum vulgare Lam.' *бѐла рада* (1С, 3, 6—12). Коров плавих цветова 'Centaurea cyanus L.' у неким од пунктова именује се синтагмом *плава трава* (6, 9), а врста са жутиим цветовима 'Ranunculus acris L.' у једном месту носи назив *жутиуља* (9). Синтагма *црни чичак* (1Ш, 2) име је за биљку црнога плода 'Bidens tripartitus L.'. Сложени назив *црвена дѐтелина* (3, 6—13) / *црвена дѐтелина* (3, 7, 8, 10, 11) употребљава се за означавање врсте црвених цветова 'Trifolium pratense L.'.

1.4. Величина. Величина неког дела биљке основа је номинације појединих корова чији се делови, по неким обележјима слични деловима других биљака, разликују од њих по величини. Хербоними мотивисани овим обележјем структурно су синтагме; при том, основна реч синтагме увек је назив друге биљке, пренесен по сличности, а детерминатив — атрибут који изражава величину — у функцији је идентификације врсте.

Коров крупних цвасти 'Anthemis arvensis L.' који се назива *крупна камила*, *крупна камилица* (7, 9, 11—13) или *крупна тигрица* (1Ш, 2, 5) ваља разликовати од лековите *камиле* (*камилице*, *тигрице*), врсте 'Matricaria chamomilla L.' ситнијих цветних главица. Цењени народни лек, врсту ситног плода 'Agrimonia eupatoria L.' под називом *ситни чичак* (1, 2, 4, 5, 9, 13) треба разликовати од крупноцветног *чичка*, корова 'Arctium lappa L.'.

1.5. Структура. У погледу морфолошке структуре уочљиво обележје појединих коровских биљака је њихова трновитост. То обележје на прозиран начин изражавају синтагматски називи биљака који у своме основном делу садрже лексеме *трн*, *трње*; тако *зѐчији трн* (3, 6, 9—12) и *зѐчије трње* (13) означавају трновиту врсту 'Ononis spinosa L.', док се трновити коров 'Onopordion asanthium L.' именује синтагмом *магарѐђији трн* (3).

Због карактеристичне структуре биљна врста тврде влаи 'Lolium perenne L.' назива се *тврда трава* (1, 4, 6, 7, 10, 12) или *тврдац* (13). Коров оштрих рубова листова 'Carex pseudocyperus L.' носи назив *диштрик* (5), док је лепљива биљка 'Galium aparine L.' у једном од пунктова позната под називом *лепљива трава* (13).

1.6. Врста неког дела биљке. Коров 'Rubus caesius L.' добио је називе по врсти једног од својих делова. Како је плод овога корова збирна коштуница која се на испитиваном терену назива *јагода*, то је коровска биљка која рађа јагоде понела називе *дивије јагоде* (3, 6—12) / *дивље јагоде* (1, 2, 4, 5, 13) и *јагодњак* (1—6, 8—10, 12, 13).

1.7. Место раста. Хербоними настали на основу места на којем коров расте такву мотивацију изражавају или основном речи, попут назива *локвањ* (1—13) за биљне врсте 'Nymphaea alba L.' и 'Nuphar luteum (L.) Smith.' које расту

у локвама и другим стајаћим водама, или детерминативом синтагме, као у називима *ливадско сѐно* (8, 11, 12), *лединско сѐно* (3, 5) којима се именује ливадски коров '*Lolium perenne* L.', или, пак, првим чланом сложенице, као у имену *ладдлеж* (7—9, 11, 12) / *ладолеж* (4, 13) за биљку '*Calystegia sepium* (L.) R.Br.' која ниче на сеновитим, хладовитим местима.

1.8. Начин раста. Коров '*Calystegia sepium* (L.) R.Br.' одликује се не само специфичним местом раста, већ и посебним начином раста: биљка расте лежећи (пружајући се по земљи или ослањајући се на какву подлогу). На ту особину биљке скреће пажњу други члан њеног сложеног назива *ладдлеж* (7—9, 11, 12) / *ладолеж* (4, 13). Назив *пџанац* (1—4, 6—12) / *пџонац* (8—10, 12, 13) за исти коров указује, пак, на то да се биљка пење (обавијајући се око других биљака или предмета својом танком, полегљивом стабљиком). И друге биљке које тако расту називају се најчешће истим именом; '*Convolvulus argvensis* L.': *пџанац* (1—4, 6—12) / *пџонац* (8—10, 12, 13). '*Bilderdykia convolvulus* (L.) Dum.': *пџанац* (1, 3, 6—12) / *пџонац* (8—10, 12, 13).

1.9. Време јављања (ницања/цветања). Коровске врсте рода '*Petasites Gaertn.*' спадају у прве пролетње биљке. Већ у марту из поданака ничу стабљике на којима се још пре листања појаве цвасти. Ове биљне врсте раног ницања и цветања, '*Petasites hybridus* (L.) Sch.' и '*Petasites albus* (L.) Gaertn.' зову се *млаћ* (2, 4) или *млаћа* (1—3, 9). Касно с пролећа, у мају или у јуну, процвета '*Anagallis argvensis* L.'. Овај весник лета у пуном је цвету уочи Видовдана, те му се и име везује за први летњи празник. Биљка се најчешће назива *видџвска трава* (1С, 3, 6—12), а понегде и *видџвица* (12, 13), *видџвица* (8) или *видџвка* (11)²³.

1.10. Крмна погодност. Поједини хербоними означавају биљку као омиљену или прикладну у исхрани неке животиње. Тако је *магарећа боца* (2), *магарећа бџда* (4) или *магарећији трн* (3) груби, трновити '*Onopordon asanthium* L.' који многе животиње избегавају, док ће магарац увек радо одгристи бодљикаву цваст²⁴. Коров '*Cichorium intybus* L.', горког укуса и веома чврстог, разгранатог стабла, пасе само коњ. Зато ову биљку у неким местима зову *кџњогрџ* (1, 5).

1.11. Дејство. Називи мотивисани овим обележјем засновани су било на физичком дејству биљке (дејству приликом додира), било на њеном физиолошком дејству (утицају изазваном уношењем биљке у организам путем исхране), при чему назив казује или о утицају биљке на органе за варење или, пак, о њеном утицају на нервни систем.

1.11.1. Да корови рода '*Urtica* L.' у додиру с кожом изазивају осећај топлине, паљења, сведочи низ њихових назива образованих од глагола *жсарити*, *жсџи*, *жсарити*: '*Urtica urens* L.' назива се *жџара* (1С, 9, 12), *жџаруља* (1С, 9), *жџрица* (12), а називима *жџџџење* (7, 11), *жџџџа* (6) / *жџџџа* (8), *жџџџара* (6),

²³ Цветање о празнику основа је мотивације фитонима различитих језика; о честом народном везивању времена цветања биљке (ређе зрења плода) уз црквене датуме — празник неког свеца или друге светковине (Божјић, Ускрс) који падају у истоме месецу или годишњем добу в. 25/254.

²⁴ Због склоности ове животиње да се храни чкаљем, што је на испитиваном подручју најчешћи назив за биљку '*Onopordon asanthium* L.', постоји на том терену пословица која гласи: „Лигши, мџгарче, док чкаљ не нарасте“ (8). А разозналом човеку се каже: „Штџ си зџно, кџ мџгарац на чкаљеве!“ (11).

жџежика (10) и, у говорима шокачког становништва, *жџгра* (1Ш, 2, 4, 5) имењује се, поред врсте '*Urtica urens* L.' и врста '*Urtica dioica* L.'

Бодљиви корови најчешће се зову *бџа*: '*Xanthium spinosum* L.' (1, 2, 4, 5, 8), '*Cirsium arvense* (L.) Scop.' (1, 2), '*Onopordon asanthium* L.' (1, 5); последња биљна врста именује се и синтагмама *магарџа бџа* (2) и *магарџа бџа* (4).

1.11.2. Неке биљне врсте из породице '*Brassicaceae*' садрже течност која, кад се биљка жваће, дражи, гуши и пече, а на слuzници и кожи проузрокује осећај топлине и пликове. У такве биљке спада '*Sinapis arvensis* L.'; због осећаја паљења, горења који изазива у пробавним органима овај коров се назива *горушица* (1—3, 5—13).

1.11.3. Врста '*Hyosciamus niger* L.', која узрокује халуцинантна стања, на подручју југозападне Бачке позната је под називом *бџника* (1—13)²⁵.

1.12. **Динамика.** Посебну семантичку групу чине називи мотивисани покретљивошћу биљке — хербоними формирани од глагола *крпиги се* 'лепити се, хватати се, приањати', *котрљати се*, *зевати*, *квакати*, као и такав назив-синтагма у чијем је саставу придев *жив* који указује на динамику својствену означеној биљци.

Класићи врсте '*Setaria verticillata* (L.) P.B.' снабдевени су чекињастим бодљаницама чији су зубићи окренути надоле; услед тога клас биљке се лепи, приања за одело, за длаку и руно, а та особина биљке постала је основа њене номинације у већини испитиваних пунктова: најчешћи њен назив је *крпигуз* (1, 3, 6—13). Исим именом, *крпигуз* (1, 2, 4, 5) или називом *крпељ* (1Ш, 2, 4, 5), понегде још и називом *крпач* (1Ш, 2) или *крпуља* (9) означава се коров '*Galium aparine* L.' који се такође хвата, лепи за човека и животиње, за предмете и друге биљке помоћу кукасто савијених чекињастих длака којима је обрастао.

Када се полукугласти грм слабога корена '*Eryngium campestre* L.' у јесен осуши, он се под налетом ветра премеће, котрља; зато је назван *котрљан* (1—10, 12, 13).

Ако се цвет биљке '*Linaria vulgaris* Mill.' постранце притисне, његове латике се размичу, отварају; отпуштене се, пак, склапају, затварају. У дечјој игри овај цвет „зева“ — па се биљка зове *дивија зевалица* (6—12) / *дивља зевалица* (1, 13), *дивије зевало* (3, 6—12), *зівалица* (2) — или „кваче“, па се биљка назива *дивљи квак* (5).

Ако се закачи и откине клас биљке '*Hordeum murinum* L.', он ће се својим дугачким, крутим осјем опирати о подлогу и покретати се, миголити, завлачити се у одело, у рукаве и ногавице и мицати се при сваком покрету тела. Због покретљивости класа овај коров назива се *жџва трава* (4).

1.13. **Одсуство неке особине.** У називима-синтагмама које означавају коровске биљке, реч која се одређује често је назив културне или општепознате дивље биљке — било да до такве подударности долази захваљујући истој основи номинације биљака, било да је назив пренесен по сличности двеју биљака. Детерминатив у саставу таквих хербонима-синтагми најчешће је придев

²⁵ И овде се за човека који говори бесмислице каже: „*Као да се напигу бџнике*“ (10).

дивији / *дивљи*, но неретко ту функцију има придев који је образован од назива животиње и који означава непогодност биљке за људску употребу, односно указује на одсуство квалитета који има биљка чији је назив фиксиран у основном делу синтагме²⁶.

Коров *Rumex obtusifolius L.*, назван *кдњски кисељак* (5, 13), није за јело; листови му, наиме, по укусу далеко заостају за *кисељаком* *Rumex acetosa L.* или *Oxalis stricta L.* Корови који наликују биљној врсти *Ocimum basilicum L.*, али немају вредност и многоструку примену у исхрани, народној медицини, народним обичајима и религијским обредима као *босиљак*, називају се *кдњски бдсиљак* *Salvia pratensis L.* (7, 10, 11), *Stachys recta L.* (9—13). Нелековита врста *Anthemis arvensis L.* налик на *камиллицу* *Matricaria chamomilla L.* означава се синтагмама *кдњска камиллица* (1С, 6—13), *кдњска камилла* (6—13), *кдњска гџагрица* (1Ш, 2, 5); у једном од пунктова, паралелно са семантички еквивалентним синтагмама, биљка се именује и простим, једнолексемним називом *кдњара* (12).

Овој семантичкој групи припадају и имена за врсте рода *Lamium L.* које изгледом подсећају на *коприву* *Urtica L.*, али не жаре, не пале као врсте тог рода; то су *мртва коприва* *Lamium album L.* (1С, 3, 6—13), *Lamium purpureum L.* (13) и *мртва ждгра* *Lamium album L.* (1Ш, 2, 4, 5), *Lamium purpureum L.* (2, 4, 5)²⁷.

1.14. Време употребе. На подручју југозападне Бачке народни је обичај да се о летњим црквеним празницима бере биље, које се потом носи у кућу, у цркву, а најчешће се плете у венце и качи на куће — обично на спољни зид, окренут улици. О Петровдану се то чини с биљком названом *петровско цвеће* (1С, 3, 6—13) *Achillea millefolium L.*, а о Ивањдану с биљком која се зове *ивањско цвеће* (1, 3, 6—13) / *ивањско цвиће* (2, 4, 5) *Galium verum L.*²⁸.

1.15. Начин употребе. Назив коровске врсте *Hordeum murinum L.* који гласи *погнио прасе* (1С, 3, 6—12) потиче од начина на који се деца играју класом ове биљке: покрећу га трљањем међу длановима, а игру прате речима

²⁶ Овај вид номинације биљака, карактеристичан још за прасловенски језик, чест је у народним говорима низа словенских језика: придеви образовани од назива животиње губе сопствену семантику и у ботаничким називима имају значење 'дивљи', 'који није прави', 'нејестив или лошег укуса' и сл., а често су заменииви синонимима *дивљи*, *шумски*, *пољски*. Такве називе биљака треба разликовати од назива-синтагми насталих у резултату метафоричког преноса на основу сличности биљке или њеног дела с делом тела животиње, или од оних који означавају јестиво биље — омиљену храну неке животиње [105/25—26; 50/151].

²⁷ Назив *разлићје* (3) / *разлићше* (1, 2) / *разлиће* (4, 5), који је житни коров *Centaurea cyanus L.* понео захваљујући тој својој особини да се разликује од околног растиња због интензивно плаве боје цвета, не уклапа се ни у једну семантичку групу хербонима насталих на основу особина означене биљке.

²⁸ Овај народни обичај описује Вук Караџић у *Живогу и обичајима народа српског*: „На неким мјестима (као у Сријему) уочи Ивања дне беру дјевојке ивањско цвиће те вију вијенце и међу испред куће по стреси или плоту“ [61/294]. У *Српском народном календару* помиње се народно веровање по којем биље и траве о празнику свеца имају појачана лековита својства, те се зато лековито биље бере и плету се од њега венци, који се чувају у кући као лек против разних болести [2/117]. У Војводини је Ј. Туцаковић од старих људи слушао да назив *петровско цвеће* за *Achillea millefolium L.* потиче од Петровдана, јер је ту биљку најбоље брати на тај дан када је, како се мисли, најлековитија [125/141].

— гйц, гйц, попино прѣсе! Исти коров негде носи још и назив *гйцуља* (7, 10, 11), изведен од ономатопејске речи којом деца у игри „вабе“ клас.

1.16. Сврха употребе (намена / функција). 1.16.1. Неки називи корова за-снимају се на употреби означене биљне врсте у народној медицини за лечење одређених болести. Тако се врста '*Agrimonia eupatoria L.*', која се употребљава за заустављање крварења и постепивање зарастања рана, назива *рђњеникова трава* (3, 6). '*Cichorium intybus L.*' који се употребљава за лечење кашља назван је *трава от кашља* (4) или *кашља* (9)²⁹.

1.16.2. Неколико назива коровских биљака темељи се на употреби неке биљне врсте за исхрану стоке, односно за прехрану појединих врста домаћих животиња. Као сточна храна, крмиво уопште, у неким местима употребљава се ливадски коров '*Lolium perenne L.*' назван *ливадско сѐно* (8, 11, 12) или *лѐдинско сѐно* (3, 5). За означавање врсте '*Trifolium pratense L.*' која служи за исхрану крава, у неким од пунктова паралелно се употребљава сложени назив *кравска дѣгелна* и њему семантички еквивалентан једнолексемни назив *кравара* (9, 12, 13); у неким другим местима иста биљка назива се *краварица* (4, 5). Биљна врста '*Medicago sativa L.*', која је у једном од пунктова намењена искључиво за исхрану коња, названа је *коњара* (13).

1.16.3. Коровска биљка '*Capsella bursa-pastoris (L.) Med.*' служи за забаву, игру „гатања“: наизменичним откидањем плодова од подножја ка врху биљке погађа се и просуђује да ли ко воли или не воли, лаже или не лаже, хоће ли неко нешто учинити или неће, а називи ове биљке представљају речи којима се прати гатање: *вдљѐм (те)-нѐ волѐм (те)* (1С, 3, 6, 8—10, 13) / *вдљѐм (те)-нѐ волѐм (те)* (4, 5), *вдле-нѐ воле* (6, 7, 9—12) / *вдлѐ-нѐ волѐ* (1Ш, 2), *вдлѐш-нѐ волѐш* (1С, 3, 12, 13), *дђу-нѐђу* (1, 5, 8—11), *дђе-нѐђе* (11), *лѐже-нѐ лаже* (12).

2. ПОСРЕДНО МОТИВИСАНИ НАЗИВИ

2.1. Мирис. Мирис асоцијативно повезаних реалија ретко је основа номинације корова на испитиваном терену. У мојој грађи само један од биљних назива указује на такву асоцијативну повезаност у основи мотивације. На везу биљка ~ прехранбени продукт, у овом случају напитак који се справља од плодова друге биљке упућује назив *лимунѐда* (13) за '*Melissa officinalis L.*', коров који мирише на лимун.

2.2. Укус. Укус асоцијативно повезаних реалија мотивисао је један од назива за врсту '*Lathyrus tuberosus L.*'. Она се познаје по слаткастим гомољима који укусом подсећају на орах, плод дрвета '*Juglans regia L.*'; отуда биљци назив *ораѝак* (5—7, 9, 11) / *ораѝац* (5, 9) / *раѝак* (3).

2.3. Боја. Боја појединих делова биљке представља мотивациони импулс за најразличитије асоцијације.

²⁹ Веза између врсте '*Equisetum arvense L.*' и њених назива заборављене унутрашње форме *прдѝлица* (1, 3) и *прдѝља* (4) постала би јаснија ако би се претпоставило да се ова биљка, која се у књизи *Лечење биљем* Ј. Туцакова препоручује, између осталог, „за боље варење, против гасова“ [129/572], некада користила у народном лечењу и зато понела ове називе.

2.3.1. Сличност по боји једна је од основа именовања корова '*Bidens tripartita* L.' синтагмом *џиганске бубе* (5); црна боја плодова ове биљке доводи је, наиме, у везу с црнопутим Циганима³⁰.

2.3.2. Црвена боја — боја стида, осећања које се обично манифестује црвенилом на људском лицу, лежи у основи номинације врсте '*Daucus carota* L.' у свим испитиваним говорима. Ова биљка, у чијој се цвасти један цвет црвени (биљка која се „стиди“) назива се *стидна трава* (8, 11), *стидно цвеће* (10, 11), а најчешће *стид* или *стидак* (1, 4, 9—13)³¹.

2.3.3. Биљка '*Chelidonium majus* L.', која садржи течност жуте боје добила је назив *жутица* (9) по болести која се манифестује жутилом и од које ова биљка тобоже лечи.³²

2.3.4. Врста '*Euphorbia suparissias* L.', која садржи течност белу попут млека, у говорима југозападне Бачке позната је под називом *млџичка* (1, 3, 6, 9, 10, 13) / *млџига* (10, 13) / *млџичка* (2, 3, 5) / *млечика* (6—12) / *млечига* (7, 9, 10, 12) или *млџац* (12) / *млџац* (2). На исто мотивационо обележје у основи именовања ове биљке указује и детерминисана компонента њеног синтагматског назива *змијско млџо* / *змијско млџо* (III). Сок боје млека има и врста '*Taraxacum officinale* Web.' која у једном од пунктова носи назив *млџац* (3).

Мотивациони импулс за именовање биљке '*Polygonum persicaria* L.' називом *христова крв* (8) јесте боја на лишћу овога корова. Листови, наиме, на лицу имају по једну тамноцрвену пегу сличну трагу насталом од капи крви.

2.3.5. На основи сличности дела биљке с делом тела птице образовани су називи за '*Polygonum orientale* L.': *ћуркова крџста* (3), *ћурчија крџста* (13), *ћурков слџнац* (7, 11). Цваст ове биљке подсећа на меснату израслину на глави ћурана како својим обликом, тако и црвеном бојом цветова.

2.3.6. У главичастим цвастима корова '*Anthemis arvensis* L.' средишњи цветови су жути, а ободни бели. На испитиваном подручју ова врста именује се низом сложених назива у чијем је основном делу фиксирано име општепознате лековите биљке идентично обојених цветова, пренесено по сличности. Најчешћи назив је *кдњска камџлица* (1С, 6—13) или *кдњска камџла* (6—13), а

³⁰ Овде вероватно спадају и називи за '*Papaver rhoeas* L.' *була* (12) / *була* (1Ш, 2), *џанбула* (1, 3, 6—11, 13); у једном од пунктова, наиме, имала сам информатора који је назив *була* објаснио тиме што је цвет биљке црвен као була, Туркиња (у вези с ношњом турске жене). Упор. синоним *турџинак* [109/1/232] који је забележен нпр. у Шајкашкој [43].

³¹ У *Српском рјечнику* Вук је уз фитоним *стидак* забележио: „Ова трава има бијел цвијет у сриједи мало црвен; Србљи приповиједају да је оно црвено од прије веће било, па сад сваки дан бива мање: јер већ нестаје *стида* међу људима“ [62/715]. Сличну приповест о биљци званој *стидак* наводи Павле Софрић [112/207], а она се подудара с причама које су о тој биљци казивали моји информатори.

³² Последње је, наравно, заблуда која потиче од народног веровања да се жуто лечи жути (similia similibus curantur!), на шта подсећа и Н. Ваје када пише о средњовековном веровању да су биљке створене за добро и зло људи и да оне поседују неке ознаке (облик, боја, мирис, укус) које указују на „унутрашње“ квалитете, односно намену биљке [21/91—92].

ређе се употребљавају називи *дѝвија камѝлица* (8—11) / *дѝвља камѝлица* (13), *дѝвија камѝла* (8—11) / *дѝвља камѝла* (13), *крѝпна камѝлица* и *крѝпна камѝла* (7, 9, 11—13); Шокци углавном називају ову биљку *кѝњска гѝтрица* или *крѝпна гѝтрица* (1Ш, 2, 5)³³.

2.3.7. Стабло биљне врсте '*Cuscuta epithymum* L.', које обликом подсећа на влас, жуте је боје. Као метафоричко полазиште за именовање биљке послужило је, по народним веровањима, светлокосо митско биће од чијег је имена образован атрибут у саставу синтагматског назива биљке: *вѝлина кѝса*, *вѝлина кѝстица* (1, 3, 6—13).

2.3.8. Црвене цветове — цветове боје вина има '*Lamium purpureum* L.', коров који се на испитиваном терену најчешће назива *рѝдино вѝно* (1, 3, 6, 7, 9—12).

2.3.9. Коровска врста '*Viola arvensis* Murr.', на чијим цветним латицама има светле и тамне боје („дан“ и „ноћ“), зове се *дѝвији дѝнинѝћ* (3, 6—12) / *дѝвији дѝнинѝћ* (12) / *дѝвљи дѝнинѝћ* (1, 2, 4, 5, 13).

2.3.10. На боји асоцијативно повезаних реалија заснован је и један од назива који се на испитиваном подручју употребљава за означавање делова биљке. Белина ризоме врсте '*Sorghum halepense* (L.) Pers.', наиме, асоцира на зубе, па се ти подземни изданци биљке зову управо тако: *зуби* (10).

2.4. Облик. Облик дела биљке у основи мотивације њенога назива увек је тим називом изражен асоцијативно, путем метафоричког преношења назива друге реалије у целини или путем састављања нових јединица из готових елемената по одређеним творбеним и синтаксичким моделима.

2.4.1. Делови биљке који имају правилну форму упоређују се с делом тела или органом таквог облика. Издужени део биљке, тако, асоцира на издужени део животињског тела, реп, а округли део биљке на око. Делови биљака који наликују репу у првом реду су класолике метлице појединих трава (фам. '*Rosaceae*'): биљка издужене цвасти '*Alopecurus pratensis* L.' назива се *мишији рѝп* (1, 6, 8, 10, 12, 13) а коров такве цвасти '*Phleum pratense* L.' *мѝчков рѝп* (3, 6, 12), *мѝчији рѝп* (1, 5). Издужени надземни део биљака (стабло с гранама / листовима / цветовима) такође подсећа на реп; отуда називи за биљке с таквим обележјима: *мѝчији рѝп* (4) и *лишчији рѝп* (6) за врсту '*Equisetum arvense* L.', те *ѝловски рѝп* (5) за '*Verbascum densiflorum* Bert.'.

ѝловско ѝко (13) назив је за биљку округле цвасти '*Leucanthemum vulgare* Lam.', док се синтагмом *змијино ѝко* (12) именује коров округлог плода '*Bifora radicans* M.B.'.

У ову семантичку подгрупу спада и *вѝлина кѝса*, односно *вѝлина кѝстица*, (1, 3, 6—13), назив за врсту '*Cuscuta epithymum* L.' нитастог стабла које подсећа на влас³⁴.

³³ Нејасно је да ли у ову групу хербонима спада и назив *чиѝвурске јаѝгоде* (4) за '*Anthemis arvensis* L.'; овај коров не доноси плод налик на јагоду, па је основа овакве његове номинације можда била сличност с јагодама по боји цвета.

³⁴ Коментарисући народне називе биљних врста из рода *Cuscuta* L., наведене у Симоновићевом *Боганичком речнику*, Н. Вајс истиче да је влакнаста или нитаста карактеристика биљке била основни подснцај за стварање читавог низа метафоричких назива којима је основа сема 'нит', а концептуализације су 'коса', 'конац', 'реп', 'бич' с различитим детерминацијама [25/260].

2.4.2. Анатомска лексика послужила је за формирање једног броја биљних назива захваљујући асоцијативној вези биљка ~ животиња. Поједини делови биљке, наиме, обликом подсећају на делове тела или органе неких животиња. Коров дугуљастих, шиљастих листова 'Plantago lanceolata L.' назива се *зечије уши* (5); *ћурков сљинац* (7, 11), *ћуркова крџа* (3) или *ћурчија крџа* (13) биљка је издужене висеће цвасти 'Polygonum orientale L.'. Врста 'Consolida regalis S.F. Gray.', чији цвет с остругом — делом цветног омотача, издуженим и истуреним попут репића, наликује полном органу у козе назива се *кодзија пица* (1, 3, 6, 7, 9, 10, 12, 13). Облик пачије ноге има лист биљке 'Calystegia sepium (L.) R.Br.': при основи је усечен, са шиљастим режњевима. Зато се ова биљка у једном од пунктова назива *пачињак* (6).

2.4.3. Делови биљака који обликом подсећају на предмете обично су плодови или цвасти, ређе цвовови, а у једном случају то је стабло биљке.

Због сличности издуженог овалног плода с јајетом, биљка 'Aristolochia clematitis L.' назива се *јајурица* (13). Врста с дугуљастим, на врху зашиљеним плодом који подсећа на фитиљ у петролејској лампи, 'Geranium dissectum Jusl.' носи назив *стењак* (11). Називом *виљушке*, *виљушките* (1С, 6—12), ређе *виљушкџр* (1С, 3, 6, 8, 11) означава се коров 'Bidens tripartita L.' чији пљоснати плодови на врху имају 2—4 ося, а *звезданац* (3, 7, 8, 10, 11), односно *звџздан* (1, 4) је 'Lotus corniculatus L.', врста биљке чије зракасто распоређене махуне граде звездолики штит.

Очигледно је подударање облика новчића с округлом цвашћу врсте 'Bellis perennis L.' под именом *крајцарица* (1С, 3, 6—13) / *крајцарица* (III, 2, 4, 5). Ваљкасту елипасту цваст има коров под називом *преслицыца* (4) или *бурџце* (13) 'Muscari racemosum (L.) Mill.'. Лоптаста цваст врсте 'Trifolium pratense L.' налик је на гомбу, лоптасту кићанку од конца или вуне; отуда биљци назив *гџмбара* (3, 6—12). На чепал подсећа шиљасто назубљена цваст биљке под именом *чџшља* (3—5) 'Dipsacus laciniatus L.'.

Биљна врста купасто проширеног цвета који је налик на мали левак, 'Calystegia sepium (L.) R.Br.' назива се *точирџи* (1, 3, 7, 11), односно *лифчићи* (2). Један од назива врсте 'Consolida regalis S.F. Gray.' је *сикирыца* (1, 6, 8, 10, 11); цвовови ове биљке, смештени појединачно на врховима гранчица, имају овој чији је део дугуљаст и хоризонтално истурен као сечиво секире.

Врста звана *тру(м)бџьика* (5) / *штру(м)бџьика* (4) 'Conium maculatum L.' има стабло право, шупље и обло попут трубе.

2.4.4. Подударност у облику листа, цвасти или каквог другог дела између коровске и неке друге биљке — повртарске културе, украсне вртне цветнице, житарице, па и општепознате коровске врсте или врсте дрвета представља основу за преношење назива од раније познатих биљака на корове који им наликују³⁵.

³⁵ Називи коровских биљака које изгледом подсећају на друге биљке по правилу су синтагматски. У склопу синтагми, реч која се одређује је назив друге биљке, културне или самоникле, а детерминатив најчешће придев *днвији* / *днвљи* (~ прави). Такве називе корова треба разликовати од оних чије су компоненте именице које представљају „сопствене“ називе биљака и придев *днвији* / *днвљи* (~ питоми) који служи диференцијацији коровске биљке од истоимене културне. Тако је *днвија* / *днвља нана* самоникла, неузгајана нана 'Mentha aquatica L.' од које је 1840. године у Ен-

Врста 'Aristolochia clematitis L.' назива се *дџивији пџсџљ* (6, 9), јер су јој листови срцолики попут листова пасуља 'Phaseolus vulgaris Savi L.'. Коров 'Polygonum persicaria L.' има дугуљасте листове са заонитреним врхом, као у паприке 'Capsicum annuum L.', те се зове *дџивија пџприка* (3, 6—12) / *дџвља пџприка* (1, 2, 4, 5, 13).

Биљке означене називима *дџивији бџсиљак* или *кџњски бџсиљак* 'Salvia pratensis L.' (7, 10, 11) и 'Stachys recta L.' (9—13) подсећају на 'Ocimum basilicum L.' цветовима сложеним у размакнуте пршљенове. Коров 'Centaurea cyanus L.' чији су цветови с наречканим круничним листићима скупљени у цваст сличан је каранфили, врсти 'Dianthus carophyllus L.' и назива се *дџивији карџнфил* (7, 8, 10—13). На врсту 'Rosmarinus officinalis L.' личи коров линеарних седећих листова 'Galium aparine L.'; он се именује синтагмом *дџивији рџзмарџн* (7, 8) / *дџвљи рџзмарџн* (5) или, пак, синтагмом *дџевџрско цвџће* (10), називом који указује на употребу ружмарџна код свадбених обичаја.

Основа номинације неких трава јесте облик њихових цвасти у поређењу са цвастима појединих житарица. Тако се коров 'Lolium perenne L.' чији су класићи сложени у клас налик на пшенични 'Triticum vulgare' = 'Triticum aestivum' назива *жџгџрка* (6). Клас врсте 'Hordeum murinum L.' чине класићи с осјем, те ова трава наликује јечму 'Hordeum sativum' = 'Hordeum vulgare' и носи назив *дџвљи јџчам* (1Ш, 2, 5) / *дџивији јџчам* (3, 6). Врста 'Setaria glauca P.B.', пак, подсећа на мухар 'Setaria italica', јер има чекињасте класиће који граде привидни клас. Називи тога корова гласе *му(в)џрика* (1, 3, 6—12) и *дџивија муџџр* (3, 7—9) / *дџвља муџџр* (2, 4, 5, 13). Коров под именом *дџивији сџрак* (3, 6—12) / *дџвљи сџрак* (1, 2, 4, 5, 13) 'Sorghum halepense (L.) Pers.' сличан је сирку 'Sorghum bicolor'; класићи обеју биљака формирају метлицу.

Корови се именују по другом самониклом биљу на основи међусобне сличности коровских биљака по облику листа. Врста 'Oxalis stricta L.' назива се *дџивија дџтељина* (3, 6—12) / *дџивија дџтељина* (3, 7, 8, 10, 11) / *дџвља дџтељина* (13) будући да има троделне листове какви су карактеристични за детелину 'Medicago sativa L.' и 'Trifolium pratense L.'. Врсте биљака из рода 'Lamium L.', које по јајастим, оштро на зубљеним, на врху зашиљеним листовима личе на коприву 'Urtica sp.', носе назив *мџтва кџприва* — 'Lamium album L.' (1С, 3, 6—13), 'Lamium purpureum L.' (13) или *мџтва жџгџра* — 'Lamium album L.' (1Ш, 2, 4, 5), 'Lamium purpureum L.' (2, 4, 5). Перастим листовима, пак, одликује се врста 'Artemisia vulgaris L.' баш као и 'Rosa canina L.' по којој је добила име *дџивија рџџка* (10).

Стерилни изданак коровске врсте 'Equisetum arvense L.', с гранама распоређеним у „спратове“, у многоме наликује каквом минијатурном дрвету четинара. Поједини називи овога корова, као што су *бџровина* (6, 9), *чџмовина*

глеској укрштањем произведена културна *пџна* 'Mentha piperita Huds.' [96/III/189]; *дџвија* / *дџвља рџџка* 'Rosa canina L.' махом служи као подлога за поједине калемљене, гајене врсте под називом *рџџка* [96/III/396]. Придев у саставу синтагме *дџвија* / *дџвља зџвалица*, назива за коров 'Linaria vulgaris Mill.' указује на постојање „питоме“ *зџвалице*, украсне баштенске врсте 'Antirrhinum majus L.'; *дџвији* / *дџвљи дџитџџ* 'Viola arvensis Murr.', чије су латиче обојене светлом и тамном бојом, расте искључиво самоникло, за разлику од врсте под називом *дџитџџ* 'Viola tricolor L.', која се и гаји као омиљено цвеће у многим крушницетним, декоративним варијететима и формама.

(1) и *дивља кршикјндла* (5)³⁶ темеље се на обличкој сличности његовог неплодног стабла с бором 'Pinus sp.' или јелом 'Abies sp.'. На основи сличности са дрветом ова биљка се у неколико пунктова сликовито именује синтагмом *зечији лад* (7, 8, 10, 11). Како је дрво оно које, пре свега другог у биљном свету, ствара хладовину, детерминисана компонента сложеног метафоричног назива за коров представља, заправо, метонимијски назив за дрво.

2.4.5. Облик асоцијативно повезаних реалија јавља се и као унутрашња форма једног од назива за делове биљке. По врсти пецива на коју личе, округли пљоснати плодови корова 'Malva silvestris L.' називају се *пџгачице* (11)³⁷.

2.5. Величина / димензије. 2.5.1. Величином, дужином или висином као заједничким обележјем биљке и животиње, односно дела биљке и дела тела или органа животиње мотивисано је неколико хербонима, обично синтагми у чијем се саставу налази придев изведен од назива животиње.

Делови биљака који обликом асоцирају на правилан део тела или орган — на реп или на око — „припадају“ одређеним животињама због сличности у величини, односно дужини између дела биљке и ока, односно репа у животиње. Тако се биљка крупне цвасти 'Leucanthemum vulgare Lam.' назива *вдловско дко* (13), а врста ситног плода 'Bifora radians M.B.' *змијино дко* (12)³⁸. Коров релативно кратке цвасти 'Alopecurus pratensis L.' означен је као *мшицији рџп* (1, 6, 8, 10, 12, 13), а коров 'Phleum pratense L.' релативно дугачке цвасти, сличне репу крупније животиње каква је мачка, назван је *мачков рџп* (3, 6, 12) или *мџчији рџп* (1, 5). Неплодно стабло врсте 'Equisetum arvense L.' такође је релативно дугачко, попут репа мачке или лисице, те се ова биљка назива *мџчији рџп* (4), *мшицији рџп* (6). Синтагма *вдловски рџп* (5) име је коровске врсте изразито дугог надземног дела 'Verbascum densiflorum Bert.'.

Назив *зечији лад* (7, 8, 10, 11) мотивисан је, како изгледа, висином именоване биљке и њој по том обележју сличне животиње. У хладу ниског степног стабла врсте 'Equisetum arvense L.' може да нађе прибежиште само невелика животиња каква је зец. Идентични сликовити израз обележја „мала“, „ннска“ појављује се и у називима *зечији трн* (3, 6, 9—12), *зечије трње* (13). Овим синтагмама именује се трновита коровска врста ниског раста 'Ononis spinosa L.'. У називу *керјин* (4) за биљку ситних цветова 'Linaria vulgaris Mill.' мотивема „мали“ изражена је употребом деминутивне форме.

³⁶ *Кршикјндла* 'божићно дрвце, јелка'.

³⁷ Нејасно је да ли назив за врсту 'Sonchus oleraceus (L.) Gou.' *крљ* (1—3, 6—13) / *крља* (4, 5, 13), како се на испитиваном терену назива и инсект паразит 'Ixodes ricinus', стоји у вези с изгледом семена биљке, као што је то свакако случај с биљком чији је најчешћи народни назив, по Симоновићевом *Речнику*, *крљ*, а која се још код Глинџија помиње под називом 'Ricinus' због сличности семенке с крпељом [108/401].

³⁸ У класама на које је фитонимијску грађу са зооморфским елементима, ексцерпираниу из Симоновићевог *Речника*, поделила Н. Вајс, „назив за *дно тијела животиње* има улогу означитељског морфема класе (*morphème significateur de classe*), док је назив животиње специфична варијабла (*variable spécifique*) и она је у опозицији с називима за остале животиње у истој класи“ [21/93]. Тако класа „...око/очи“ означаје биљке према њихову цвијету (округао и правилан у цвату или цвјетна главица). Унутар те класе супротстављају се: крупно око неких сисаваца (нпр. вола), ~ ситно око птица, змије и сл.“ [21/95].

2.5.2. Врста '*Erodium cicutarium* (L.) L'Hérit.' чији дугачки, танки плодови подсећају на делове тела роде, птице *par excellence* дугих, танких ногу и кљуна назива се *рџдин кљу̀н* (IC, 8—13) или *рџдине нџге* (III, 2, 4).

2.5.3. Име коровске врсте '*Bellis perennis* L.' мотивисано је како обликом, тако и величином њене цветне главице у поређењу с предметом. Округла и ситна, цваст је слична малој крајцари, новчићу, па отуда овој биљној врсти назив *крајцарица* (IC, 3, 6—13) / *крџцарица* (III, 2, 4, 5). И други хербоними настали семантичким преносом деминутивних форми речи мотивисани су величином дела биљке спрам величине предмета на који личе: *сикирџица* (1, 6, 8, 10, 11) '*Consolida regalis* S.F. Gray.' има цвет који подсећа на малу секиру, *преслицџица* (4) или *бурџице* (13) '*Muscari racemosum* (L.) Mill.' има цваст попут мале преслице или малог бурета, плодови биљке под називом *виљушкџице* (IC, 6—12) '*Bidens tripartita* L.' наликују малим виљушкама, а *точирићи* (1, 3, 7, 11) или *лифчићи* (2) '*Calystegia sepium* (L.) R.Br.' јесу називи биљака чији је цвет налик на мали левак.

Коров '*Calystegia sepium* (L.) R.Br.' назван је и *калицџићи* (3) јер му је стабло танко и дугачко попут канџије.

2.5.4. Врста '*Bidens tripartita* L.' по дозрењу расипа мноштво сићушних једносеменних плодова који својом величином подсећају на инсекте. Ово обељежје чини једну од основа именовања биљке синтагмом *џиџанске бубе* (5).

2.6. Структура. Називи биљке '*Portulaca oleracea* L.' засновани су на томе што њени чврсти и водом испуњени листови делују као да су од леда. Тај коров „ледених“ листова најчешће се назива *ледџџак* (3, 6—12), а затим *ледено* (1, 4, 13), *ледџџак* (5) и *ледена трава* (2).

2.7. Врста неког дела биљке. Поједини корови именују се по воћу или по повртарским културама захваљујући асоцијативној повезаности двеју биљака на темељу истоврсности неког њиховог дела (плода, подземног стабла). Тако коров '*Lathyrus tuberosus* L.' који, попут грашка '*Pisum sativum* L.', рађа врсту сушног пуцајућег плода, махуну, носи назив *дџивији граџиак* (3, 6—12) / *дџиџи граџиак* (1, 2, 4, 5, 13). Коровска врста '*Solanum nigrum* L.', са сочним плодовима-бобама као у винове лозе '*Vitis vinifera* L.', зове се *керџе грџџе* (1—13), односно *змијско грџџе* / *змињско грџџе* (III, 5). Врста биљке која за подземно стабло има луковицу, коров '*Muscari racemosum* (L.) Mill.' назива се, по сличности с луком '*Allium cepa* L.' *дџивији лџк(ац)* (3, 6—12) / *дџиџи лџк(ац)* (1, 2, 5).

2.8. Начин раста. Коров '*Sorghum halepense* (L.) Pers.' тешко се искоређује, јер су му ризоми чврсто усађени у тло. Једна од асоцијација приликом именовања жилавих подземних изданака била је чврста усађеност зуба у вилици, па су ти делови биљке названи *зуби* (10)³⁹.

2.9. Време јављања. Међу првим пролетњим биљкама цвета коровска врста '*Lamium purpureum* L.'. Време њенога цветања је време повратка рода, па је биљка названа *рџдино вино* (1, 3, 6, 7, 9—12) и *рџдино цвџе* (8). У пролеће

³⁹ Исту основу мотивације могуће је претпоставити код назива *зубача* (1—13) '*Synodon dactylon* (L.) Pers.'; веза између основе (зуб) и изведене речи (зубача), како је истакнуто у литератури, постаје јаснија ако се зна да се ради о корову који се врло тешко чува, јер је ризомима снажно причвршћен за земљу [43/196].

се и гушчићи легу, па се биљка која тада цвета '*Taraxacum officinale* Web.' назива *гущичије цвеће* (10).

2.9.2. У пролеће, с првим сунцем, кад змије излазе процвета *змијино цвеће* (1—3, 12, 13) '*Taraxacum officinale* Web.'

2.9.3. У јесен, пак, с првим мразевима, цвета *мрљова сестрица* (13) '*Colchicum autumnale* L.'

2.10. Дејство. Поједини ботанички називи темеље се на поређењу биљке или њеног дела с другим реалијама по међусобној сличности њиховог дејства на човека и животиње. Подлогу семантичке мотивисаности хербонима чини и утицај који коров има на друге биљке.

2.10.1. Коров бодљивих плодова '*Datura stramonium* L.' назван је по животињи која бодје: *биќ* (8, 10, 11), *биќови* (1, 2, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 13).

2.10.2. Плодови врсте '*Bidens tripartita* L.' који се каче за човека и животиње забадајући се, боцкајући, подсећају на бодљиве инсекте, те је биљка добила назив *циганске бубе* (5).

2.10.3. Плодови биљке '*Malva silvestris* L.' који, притиснути на кожу, оставају на њој траг, белег у виду ожилка од болести или од „пелцовања“ (цепљења, вакцинисања) најчешће се називају *пелце* (1—3, 6, 7, 9, 10, 12), а понегде *дспице* (4) или *бдгиње* (13).

2.10.4. Биљке се доводе у везу с другим реалијама и по физиолошком утицају — благотворном, лековитом или штетним, отровном дејству на човека и животиње. Тако је '*Hypericum perforatum* L.', у народу веома цењена биљка снажног и многоструког лековитог дејства, назив *госпина трава* (2, 4), односно *госпин цвет* (5) добила по религијском бићу за које се верује да има велику исцелитељску моћ⁴⁰.

2.10.5. Отровне коровске врсте, пак, именују се најчешће синтагамама чији је први члан придев изведен од назива отровне или за човека у неком другом смислу опасне, крволочне или подмукле животиње: *змијско грбљиче* / *змијско грбљиче* (1Ш, 5) коров је отровних плодова '*Solanum nigrum* L.', док је *змијско млеко* / *змијско млеко* (1Ш) биљка с отровним млечним соком '*Euphorbia suparissias* L.'; за номинацију обеју ових биљака у једном од пунктова употребљава се још и синтагма *змијска трава* / *змијска трава* (5). Зооним с негативном конотацијом мотивисао је и хербониме којима се означава опасна, отровна врста '*Aristolochia clematitis* L.; њени називи гласе *курјача трава* и *курјачевина* (4)⁴¹.

⁴⁰ Бавећи се структуром фитонима ономастолошки мотивисаних религијом и другим сродним садржајима, Н. Вајс је утврдила да квалификативни придев религијскога садржаја (*свети, блажени...*) или придев изведен од именице с религијском конотацијом (*божји, богородичин...*) указује, по правилу, на лековитост биљке (ређе на неку другу њену намену), док именица уз коју стоји означава „део биљке“ или је „назив за другу биљку“ (*лист, трава, дрво..., просо, лук...*) [25/252]. По овом аутору фитоними настали од имена светаца такође указују на лековитост биљке; тако би фитоним *маргарета* могао бити утемељен на имену св. Маргарете (заштитнице породиља), уколико би се њиме означавала нека од тзв. „женских трава“, каква је нпр. '*Leucanthemum vulgare* Lam.' [25/259]; упор. назив *маргарета* (1Ш, 2, 4, 5) за '*Leucanthemum vulgare* Lam.' у говорима шокачког становништва на подручју југозападне Бачке.

⁴¹ Поредећи украински народни назив отровне биљке сочних црве њих плодова '*Lonicera xylosteum* L.' *вовчи ягоди* с аналогним називима те биљке у низу словенских језика (рус. *волчы яго-*

Слично томе, негативна конотација зоонима *кер* актуелизује се у семантици назива *керџе грџије* (1—13) којим се означава коров привлачних, али отровних, смртоносних плодова '*Solanum nigrum L.*'

2.10.6. Коров '*Cuscuta epithymum L.*' развија се паразитирањем на другим биљкама, лако и брзо се преноси с једне на другу, те на усеве делује заразно; отуда његов назив *иџа* (1—5, 8)⁴².

2.11. Динамика. 2.11.1. Хербоним *чиџак*, који на читавом испитиваном терену означава коровску врсту '*Arctium lappa L.*' с цветним главицама које се каче, лепе својим бодљикама, у неким од пунктова преноси се на друге коровске биљке сличних особина. Тако назив *чиџак* носи коров који се длачицама лепи, крпи за човека и животиње '*Galium aparine L.*' (3, 4, 6—13), а истим именом негде се назива и биљка чији се плодови каче оцем '*Bidens tripartitus L.*' (4, 13); у појединим местима '*Bidens tripartitus L.*' зове се *црни чиџак* (1Ш, 2), док је синтагма *ситни чиџак* (1, 2, 4, 5, 9, 13) назив за врсту '*Agrimonia eupatoria L.*' чији се плодови, снабдени кукастим бодљама, такође каче за одећу, за крзно и руно животиња.

2.11.2. Биљка '*Setaria verticillata (L.) P.B.*' има класиће који својим чекињастим бодљикама јако приањају за одећу, те се врло тешко од ње одвајају; такав пратилац сељаков, с којим ће се често, као с нераздвојним пријатељем, вратити кући с њиве, назван је *пријатељи* (2, 4, 5).

2.11.3. Стиснути међу прстима, цветови биљке '*Linaria vulgaris Mill.*' се отварају, док се отпуштени затварају. На терену југозападне Бачке негде се, у дечјој игри, каже да цветови „квачу“, у другим местима они „зевају“, а понегде „лају“ — отуда биљци у једном од пунктова назив *керџи* (4).

2.11.4. Прецветала коровска биљка '*Taraxacum officinale Web.*' чије се цветиште, када се у њега дува, осипа, расипа, а у дечјој игри „гаси“, назива се *лампа* (4) или *свећа* (12)⁴³.

2.12. Сврха употребе (намена / функција). Неке коровске биљке назване су по предметима којима су сличне по ономе за шта служе, у које сврхе се употребљавају. Тако се коров '*Artemisia vulgaris L.*' који служи за чишћење, метење, назива *метла* (1, 4), *двџа метла* (2, 5) / *двџија метла* (3, 9), *метлиње* (11). Прецветала биљка '*Taraxacum officinale Web.*' под називом *сат* (13) у дечјој

ды, белорус. воўчыя ягады, поль. wilcze jagody, слов. vlčia čerešňa, каш. volčja češnja, луж. wjelče oko, буг. вълча ябълка), Ј. В. Закревска закључује да придев вучји у наведеним називима јесте симбол нечег неприкладног, лошег, шкодљивог, отровног. И други називи настали од корена вовк- у дијалектима украјинског језика означавају најчешће дивље, углавном отровне биљке или неке шкодљиве делове биљака, нпр. вовче молоко 'Euphorbia L.', вовча вишня 'Atropa belladonna L.', вовк 'Viscum album L.', вовчинець, вовчник 'Daphne mezereum L.' [51/322]. Међу нашим народним називима истих ових биљака у Симоновићевом Речнику такође се срећу они са придевом вучји, курјачји у своме саставу [108/62, 162, 191]. Упор. и називе за 'Aristolochia clematitis L.' које Симоновић наводи као најчешће: вучја јабука, вучја стопа [108/46].

⁴² У наведеним пунктовима глагол *диугати се* употребљава се и у значењу 'заразити се шугом, коровом '*Cuscuta L.*' (о биљкама, усевима)'.

⁴³ Назив *јудџки бунџ* (4) за биљку '*Dipsacus laciniatus L.*' која међу сраслим листовима задржава воду, кишницу, по мотивационом обележју на којем је заснован излази из оквира семантичких група образованих на основу сличности означене биљке с другом реализијом по некој од особина.

игри служи за мерење времена: када се у њено цветиште дуне, рошке са свиленкастим папусом се оспу, а колико их на цветишту остане, „толико је сати“ . И листови корова *'Arctium lappa L.'* имају своју улогу у дечјој игри: они служе за заштиту од кише, па су названи *амбрели* (4).

2.13. Веровање у „структуру“ биљке. За благотворни *'Thymus serpyllum L.'*, народни лек од многих болести, назван *мајкина душица* (1С, 3, 6—13) / *мајчина душица* (1Ш, 2, 4, 5), везано је народно веровање да у овој биљци живи мајчина сен⁴⁴.

2.14. Веровање у дејство биљке. Назив биљке *'Myosotis palustris (L.) Nath.'* *споменик* (1—3, 5—13) темељи се на народном веровању да ова биљка магично утиче на памћење онога ко је носи⁴⁵.

2.15. Веровање о намени, функцији биљке. **2.15.1.** У пехарастој лисној розети корова *'Dipsacus laciniatus L.'* скупља се и дуго задржава кишница. По народном веровању овај природни „бунар“, у којем има воде и у време највеће суше, употребљавали су хајдуци да би утолили жеђ; зато се биљка зове *ајдучки бунар* (4).

2.15.2. Биљка *'Polygonum persicaria L.'* с тамноцрвеном пегом на листовима које је, како се верује, употребљавала Богородица за време месечног крварења, у једном од пунктова носи назив *трава мајке бдјеје* (10).

2.16. Веровање о пореклу биљке или неког њеног дела. **2.16.1.** За коров *'Polygonum persicaria L.'* везано је и веровање о томе одакле биљка потиче. Прича се, наиме, да је она расла на Голготи, одакле се проширила по читавом свету, а по томе и назив биљке гласи *голготска трава* (8).

2.16.2. Врста *'Polygonum persicaria L.'* названа је и *христова крв* (8) јер се верује да је крв распетог Христа капала на биљку која отуда има пегав лист.

⁴⁴ У књизи посвећеној биљкама у народном веровању и певању код Срба П. Софрић у вези с биљком званом *мајкина душица* помиње древно народно веровање по коме је биљни свет наставаљане посмртног живота људске душе. Верујући у сеобу умрлих људи у биље, народ смешта „добре и благе душе у корисне и пријатне биљке, а зле душе у трновите и отровне биљке“ [112/157—158]. У Чајкановићевом *Речнику српских народних веровања о биљкама* биљка под именом *мајкина душица* *'Thymus serpyllum L.'* означена је као сеновита, она која стоји у вези са старинским божанством Баба (Тета Mater) [143/171]. Термин *сеновита биљка* преузет је, по свој прилици, од Вука, чији чланак под називом *Сеновита* Чајкановић наводи из књиге *Живот и обичаји народа српскога* [143/326]. Исти текст налази се у Вуковом *Српском рјечнику* уз одредницу *сеновита*: „У Грбљу се приповиједа да између великијех дрвета (букава, растова итд.) имају гдјекоја *сеновита*, која у себи имају такву силу да онај који их посијече одмах умре или дуго година до смрти остане болестан“ [62/684]. Слично празноверје бележи П. Софрић: „Наш народ на име ни изумрлу биљку неће из корена ишчупати, страхујући, да тиме не би чупао косе својој умрлој мајци или старимајци“ [112/159]. Термин *сеновита биљка* В. Чајкановић објаснио је овако: „Према старинским схватањима и нашег народа и других народа, дрвета и биљке могу бити — мада то нису увек — *сеновите*, то јест, оне припадају или каквој души (...) или каквом добром или злом демону (...) или дивовима (...) или, најзад, божанствима“ [143/327].

⁴⁵ Легенде о настанку имена ове биљке, која симболише сећање, верност и оданост, постоје код различитих народа [112/206—207]. Називи за ову биљку идентични су по својој унутрашњој форми у низу европских језика (упор. рус. *назабудка*, назив који В. Виноградов убраја у низ својеврсних интернационалних европских калкова и чеш. *nezapomínka*, пољ. *niezapominajka*, рум. *ni mă uita*, нем. *Vergissmeinnicht*, енгл. *forgetmenot*, франц. *ne m'oubliez-pas*); основа постанка ових назива, повезаних с народно-поетском симболиком и народним веровањем о биљци, разматрана је у лингвистичкој литератури [51/323].

III. НАЧИНИ НОМИНАЦИЈЕ КОРОВСКИХ БИЉАКА

1. СЕМАНТИЧКА ДЕРИВАЦИЈА

Међу називима коровских биљака образованим путем семантичке деривације речи најбројнији су они који су настали у резултату метафоричког преноса назива предмета (*мегла* 'Artemisia vulgaris L.', *стењак* 'Geranium dissectum Jusl.' *свећа*, *лампа*, *сат* 'Taraxacum officinale Web.');

међу називима биљака типа секундарних лескичко-семантичких варијанти речи неретко се појављују деминутивне форме назива предмета (*сикирџица* 'Consolida regalis S.F. Gray.', *пресличџица*, *бурџице* 'Muscari racemosum (L.) Mill.', *крајцарица* / *крајцариџица* 'Bellis perennis L.').

Лексеме у функцији секундарних номинација — назива биљака и њихових делова понекад су фиксиранс у форми плурала или представљају деминутиве у плуралу⁴⁶ (*амбрети* листови врсте 'Arctium lappa L.', *виљушке*, *виљушкице* 'Bidens tripartita L.', *точирџи*, *лифчиџи* 'Calystegia sepium (L.) R.Br.').

Хербоними као семантички деривати ређе се формирају од лексичких јединица које примарно означавају дрвеће или друге биљке (*бдровина*, *чамовина* 'Equisetum arvense L.', *чиљак* 'Bidens tripartita L.', 'Galium aparine L.', *дџиџија ружа* 'Artemisia vulgaris L.', *дџеврско цвџеће* 'Galium aparine L.').

болести (*жугџица* 'Chelidonium majus L.', *иџуга* 'Cuscuta epithimum L.').

ожиљке од болести и сл. (*дџиџице*, *бдџиџе*, *пџиџе* плодови 'Malvae silvestris L.').

животиње (*бџик*, *бџикови* 'Datura stramonium L.', *керџиџи* 'Linaria vulgaris Mill.').

прехрамбене продукте (*лиџиџица* 'Melissa officinalis L.', *пдџиџице* плодови 'Malvae silvestris L.').

делове тела (*зџуби* ризоми врсте 'Sorghum halepense (L.) Pers.').

људска осећања (*стџид* 'Daucus carota L.') или људе (*прџиџатељи* 'Setaria verticillata (L.) P.B.')

Појединим биљкама надавају се женска имена (*кџиџа* 'Anthemis arvensis L.', *марџарџета* 'Leucanthemum vulgare Lam.')

2. АФИКСАЛНА ДЕРИВАЦИЈА

У односу на семантичку деривацију творба речи је продуктивнији начин номинације коровских биљака на подручју југозападне Бачке. Већина афиксалних образовања саздана је од именичких, ређе придевских и глаголских основа суфиксацијом, а незнатан је број хербонима насталих префиксално-суфиксалним начином творбе.

⁴⁶ До лексикализације плурала долази онда када биљка која се именује има много плодова, цветова или када се именују биљни делови — листови (а не лист), плодови (а не плод), јер се ти делови биљке јављају и у процесу номинације уочавају у мноштву.

⁴⁷ Метафоричка јединица вероватно је и назив биљке *була* / *була* 'Papaver rhoeas L.').

⁴⁸ О хербониму *марџарџета* в. нап. 40.

-уља: *власуља* 'Agropyrum repens (L.) Beauv.', *жугуља* 'Ranunculus acer L.', *крпуља* 'Galium aparine L.', *гџуља* 'Hordeum murinum L.';

Нижу фреквенцију (број потврда мањи од пет) имају следећи суфикси:

-ара: *крџара* 'Trifolium pratense L.', *коњара* 'Medicago sativa L.', *гџмбара* 'Trifolium pratense L.', *кашљара* 'Cichorium intybus L.';

-је /-ење, -иње: *зџе* 'Atriplex patula L.', 'Chenopodium album L.', 'Chenopodium polyspermum L.', *разлиџе* / *разлиише* / *разлиће*⁵¹ 'Centaurea cyanus L.', *жџење* 'Urtica dioica L.', 'Urtica urens L.', *мегље* 'Artemisia vulgaris L.';

-ача /-овача: *зубача* 'Synodon dactylon (L.) Pers.', *слџовача* 'Malva silvestris L.', *трџсковача* 'Polygonum aviculare L.';

-уша /-џуша: *бџуша* 'Capsella bursa-pastoris (L.) Med.', *смрџуша* 'Bifora radians M. B.', *смрџџуша* 'Bifora radians M. B.';

-киња /-[j]акиња, -о[в]киња: *мџијакиња* 'Stellaria media (L.) Will.', *мџиџкиња* / *мџиџкиња* 'Stellaria media (L.) Will.';

-ан: *зџездан* 'Lotus corniculatus L.', *когљан* 'Eryngium campestre L.';

-ин: *дџелин* 'Medicago sativa L.', *гџрџин* 'Anthemis arvensis L.';

-јак: *кисџџак* 'Oxalis stricta L.', 'Rumex acetosa L.', *ледџџак* 'Portulaca oleracea L.'.

Знатан је број нискофреквентних наставака који се јављају са по једном потврдом: -ак: *јџгодњак* 'Rubus caesius L.', -ан: *лџквџан* 'Nuphaea alba L.', 'Nuphar luteum (L.) Smith.', -ар: *виџушкџар* 'Bidens tripartita L.', -ач: *крџпџач* 'Galium aparine L.', -аш: *калџиџаш* 'Calystegia sepium (L.) R. Br.', -ељ: *крџељ* 'Galium aparine L.', -ива: *коприва* 'Urtica dioica L.', 'Urtica urens L.', -ик: *оштрџик* 'Carex pseudocyperus L.', -ић: *љугљћ* 'Ranunculus acer L.', -ј: *мџаћ* 'Petasites hybridus (L.) Sch.', 'Petasites albus (L.) Gaertn.', -ја: *мџаја* 'Petasites hybridus (L.) Sch.', 'Petasites albus (L.) Gaertn.', -њак: *пџачињак* 'Calystegia sepium (L.) R. Br.', -ољ: *шџавољ* 'Rumex obtusifolius L.', -от: *трџскоот* 'Polygonum aviculare L.', -ув: *рџпљув* 'Arctium lappa L.', 'Rumex obtusifolius L.' / *рџпљув* 'Rumex obtusifolius L.' и, везан за страну лексему -ов: *балџнџев* 'Eryngium campestre L.'.

2.2. У односу на богат репертоар суфикса префикси су у творби хербонима малобројни и сваки од њих јавља се са по једном потврдом:

па-: *папџушковиња* 'Papaver rhoeas L.';

по-: *пџпанџа* / *пџпонаџа* 'Bilderdykia convolvulus (L.) Dum.', 'Calystegia sepium (L.) R. Br.', 'Convolvulus arvensis L.';

про-: *пропџушковиња* 'Papaver rhoeas L.';

раз-: *разлиџе* / *разлиише* / *разлиће* 'Centaurea cyanus L.'.

3. КОНВЕРЗИЈА

Именоване коровских биљака путем конверзије речи на подручју југозападне Бачке сасвим је спорадично. Једину потврду овога начина номинације

⁵¹ Назив *разлиџе* могао је губитком експлозивне компоненте африкате /ч/ и под утицајем лексеме *лиише* дати *разлиише*, а упрошћавањем сугласничке групе /шћ/ и *разлиће*.

представља хербоним *лѣдено* 'Portulaca oleracea L.', настао у резултату супстантивизације придева који је задржао придевску промену.

4. СЛАГАЊЕ РЕЧИ

Међу називима корова на испитиваном подручју мало је сложених лексема. По структурно-морфолошким ознакама то су сложенице чије су компоненте именице или, пак, именице и глаголске коренске морфеме. Према својој саставу и према синтаксичком односу делова сложеног назива хербоними су:

4.1. сложенице постале срастањем

4.1.1. копулативна: *џанибула* 'Papaver rhoeas L.';

4.1.2. рекцијска (императивна): *кџигџ* 'Setaria verticillata (L.) P. B.';

4.2. сложенице са спојним вокалом

4.2.1. детерминативна: *кџограјз* 'Cichorium intybus L.';

4.2.2. рекцијска: *ладдолеж* / *лѣдолеж* 'Calystegia sepium (L.) R. Br.'.

5. ПОВЕЗИВАЊЕ РЕЧИ (СИНТАГМАТИЗАЦИЈА)

Стварање синтагматских номинационих јединица најчешћи је начин именовања коровских биљака на подручју југозападне Бачке. По својој саставу синтагматски називи су двочлани, спорадично и трочлани, а представљени су следећим структурним типовима:

5.1. *Adj + N*. У зависности од тога шта означава именица уз коју стоји придев, у оквиру овога структурно-морфолошког типа назива издвајају се три основна структурно-семантичка типа:

5.1.1. Најбројнију групу хербонима чине синтагме у којима именица означава биљку, део биљке или представља општи назив за биљке. С таквом именицом најчешће је удружен квалификативни придев: *дивџа рџжа* / *дивџа рџжа* 'Rosa canina L.', *дивџа зџвалица* / *дивџа зџвалица* 'Linaria vulgaris Mill.', *дивџе зџвало* 'Linaria vulgaris Mill.', *дивџи квџк* 'Linaria vulgaris Mill.', *дивџа нџна* / *дивџа нџна* 'Mentha aquatica L.', *дивџи дџанинџ* / *дивџи дџанинџ* / *дивџи дџанинџ* 'Viola arvensis Murr.', *црџно зџље* 'Amaranthus retroflexus L.', *бџло зџље* / *бџло зџље* 'Chenopodium album L.', *црџено зџље* 'Chenopodium polyspermum L.', *црџена дџетелина* / *црџена дџетелина* 'Trifolium pratense L.', *дивџе јџгоде* / *дивџе јџгоде* 'Rubus caesius L.', *срџдљива трџва* 'Bifora radians M. B.', *бџла трџва* 'Capsella bursa-pastoris (L.) Med.', 'Galinsoga parviflora Cav.' / *бџла трџва* 'Galinsoga parviflora Cav.', *плџва трџва* 'Centaurea cyanus L.', *лџпљива трџва* 'Galium aparine L.', *жџива трџва* 'Hordeum murinum L.', *тврџда трџва* 'Lolium perenne L.', *слџтка трџва* 'Panicum crus-galli L.', *лџдена трџва* 'Portulaca oleracea L.', *стџдна трџва* 'Daucus carota L.', *стџдно цвџће* 'Daucus carota L.'.

Уз именицу која изражава наведене садржаје често, међутим, стоји и посесивни придев, најчешће такав који је изведен од назива животиње или птице: *магарџћа бџца* 'Onopordon acanthium L.', *магарџћа бџда* 'Onopordon acanthium

L., *кравска дџетелина* 'Trifolium pratense L.', *зечији трн* 'Ononis spinosa L.', *зечије грње* 'Ononis spinosa L.', *магарџији трн* 'Oporodon acanthium L.', *курјџа трава* 'Aristolochia clematidis L.', *змијска трава / змињска трава* 'Euphorbia cyparissias L.', 'Solanum nigrum L.', *змијино цвѣће* 'Taraxacum officinale Web.', *зущије цвѣће* 'Taraxacum officinale Web.', *рџдино цвѣће* 'Lamium purpureum L.'

Именица која представља општи назив за биљке ређе се комбинује с придевима изведеним од именица које означавају људско биће (*рањеникова трава* 'Agrimonia eupatoria L.') или религијско биће (*зџспина трава* 'Hypericum perforatum L.', *зџспин цвић* 'Hypericum perforatum L.') или с придевима изведеним од женских имена (*ањњина трава* 'Agrimonia eupatoria L.'), од имена светаца (*видџска трава* 'Anagallis arvensis L.', *пџтровско цвѣће* 'Achillea millefolium L.', *ивањско цвѣће / ивањско цвиће* 'Galium verum L.') или од именице која означава географски појам (*зџлзотска трава* 'Polygonum persicaria L.').

5.1.2. У знатном броју хербонима-синтагми именица уз коју стоји придев представља назив друге биљке или њеног дела; такву именицу обично одређује квалификативни придев (најчешће придев *дивији / дивљи*): *дивији па-сљ* 'Aristolochia clematidis L.', *дивији грџшак / дивљи грџшак* 'Lathyrus tuberosus L.', *дивији лж(ац) / дивљи лж(ац)* 'Muscari racemosum (L.) Mill.', *дивија паприка / дивља паприка* 'Polygonum persicaria L.', *дивији карџнфил* 'Centaurea cyanus L.', *дивији бџсиљак* 'Stachys recta L.', 'Salvia pratensis L.', *дивљи рџзмарјн / дивији рџзмарјн* 'Galium aparine L.', *дивљи јџчам / дивији јџчам* 'Hordeum murinum L.', *дивија мџвџр / дивља мџвџр* 'Setaria glauca P. B.', *дивији сјрак / дивљи сјрак* 'Sorghum halepense (L.) Pers.', *дивља кришкјндла* 'Equisetum arvense L.', *дивија дџетелина / дивија дџетелина / дивља дџетелина* 'Oxalis stricta L.; *дивља тџтрица* 'Anthemis arvensis L.', *дивија камјла / дивља камјла* 'Anthemis arvensis L.', *дивија камјлица / дивља камјлица* 'Anthemis arvensis L.', *крџлна камјла* 'Anthemis arvensis L.', *крџлна камјлица* 'Anthemis arvensis L.', *крџлна тџтрица* 'Anthemis arvensis L.', *ситни чјчак* 'Agrimonia eupatoria L.', *црњи чјчак* 'Bidens tripartitus L.', *мртва коприва* 'Lamium album L.', 'Lamium purpureum L.', *мртва жџгра* 'Lamium album L.', 'Lamium purpureum L.'

У оквиру овог структурног типа није ретко ни удруживање именице која представља назив друге биљке или њеног дела с посесивним придевом, по правилу с оним изведеним од назива животиње: *кџњска камјла* 'Anthemis arvensis L.', *кџњска камјлица* 'Anthemis arvensis L.', *кџњска тџтрица* 'Anthemis arvensis L.', *кџњски кисџљак* 'Rumex obtusifolius L.', *кџњски бџсиљак* 'Stachys recta L.', 'Salvia pratensis L.', *керџе грџжје* 'Solanum nigrum L.', *змијско грџжје / змињско грџжје* 'Solanum nigrum L.'. Уз именицу која означава део друге биљке спорадично долази неки други придев, као у примеру *чјвутске јџгоде* 'Anthemis arvensis L.'

5.1.3. Фреквентан структурно-семантички образац синтагматских назива биљака представља онај у којем се именица која означава део тела комбинује с присвојним придевом изведеним од назива животиње или птице: *мџшији рџп* 'Alopecurus pratensis L.', *мџчији рџп* 'Phleum pratense L.', *мџчков рџп* 'Phleum pratense L.', *мџшичији рџп* 'Equisetum arvense L.', *вџловски рџп* 'Verbascum densiflorum Bert.', *змијино џко* 'Bifora radians M. B.', *вџловско џко* 'Leucanthemum vulgare Lam.', *кџзија пјца* 'Consolida regalis S. F. Gray.', *зечије уш* 'Plantago lanceolata L.', *рџдин*

кљун 'Erodium cicutarium (L.) L'Hérit.', *ћуркова крџа* 'Polygonum orientale L.', *ћурчија крџа* 'Polygonum orientale L.', *ћурков сљинац* 'Polygonum orientale L.'. Комбиновање именице која означава део тела с неким другим придевом сасвим је ретко. У једном примеру она је удружена с придевом у чијој је основи име митског бића: *вилаина кџа*, *вилаина кџица* 'Cuscuta epithimum L.'.

5.1.4. Нискофреквентни структурно-семантички типови биљних назива, потврђени појединачним примерима јесу они у којима именица уз коју стоје различити, обично присвојни придеви представља женско име или означава предмет, животињу, инсекте, течност људског или животињског порекла, прехранбени продукт или крмиво, појаву у природи, апстрактни појам или људско биће: *бџа рџа* 'Leucanthemum vulgare Lam.', *дџија мџла / дџиља мџла* 'Artemisia vulgaris L.', *дџдџи бџнар* 'Dipsacus laciniatus L.', *пџино прџсе* 'Hordeum murinum L.', *цџганске бџбе* 'Bidens tripartita L.', *хрџтова крџ* 'Polygonum persicaria L.', *зџијско мџко / зџинско мџко* 'Euphorbia cyparissias L.', *рџдино вино* 'Lamium purpureum L.', *лџвадско сџно* 'Lolium perenne L.', *лџдинско сџно* 'Lolium perenne L.', *зџчији лџд* 'Equisetum arvense L.', *мџкина дџишџа / мџичина дџишџа* 'Thymus serpyllum L.', *мрџзова сџстриџа* 'Colchicum autumnale L.'.

5.2. $N + N_{gen} + Adj$. Једини назив овог структурног типа састоји се од именице која представља општи назив за биљке и устаљене хришћанске термилошке синтагме у посесивном генитиву: *грџа мџке бџсџе* 'Polygonum persicaria L.'.

5.3. $N + Prep + N_{gen}$. Овај структурни модел заступљен је такође усамљеним примером хербонима у којем уз општи назив за биљке стоји генитив именице с предлогом *од* у атрибутој функцији означавања намене биљке: *грџа од кџишџа* 'Cichorium intybus L.'.

6. ТЕРМИНОЛОШКА УПОТРЕБА РЕЧЕНИЦА

Термилошка употреба реченица као начин номинације корова ретка је на испитиваном подручју. Реченице у номинационој функцији представљају неколики хербоними којима се означава коров 'Capsella bursa-pastoris (L.) Med.'; ти биљни називи представљају комбинације двеју реченица које чине предикати у једном од лица једине презенте глагола *воле*ти (с објектом израженим личном заменицом или без њега), *хте*ти и *лагати*, при чему се у другој реченици увек одриче оно што се овим глаголима казује: *вџлџм (те)-нџ* *волџм (те) / вџлџм (те)-нџ волџм (те)*, *вџле-нџ воле / вџли-нџ воли*, *вџлџш-нџ волџш*, *дџћу-нџћу*, *дџће-нџће*, *лџже-нџ лџже*.

7. ПОЗАЈМЉИВАЊЕ

У говорима југозападне Бачке употребљава се сразмерно мало хербонима страног порекла, а њихов територијални домашај је различит. Свеопшту или знатну распрострањеност на испитиваном подручју имају следећи позајмљени називи: назив *рџџа* (у синтагми *дџиџа / дџиља рџџа* 'Rosa canina L.'), лик који се сматра талијанизмом [109/III/174], затим позајмљенице, најверо-

ватније, из румунског — *кукута* 'Conium maculatum L.' и *палџмида* / *палџмуда* 'Cirsium arvense (L.) Scop.', [109/1/264; 109/11/591], те турцизми *тагула* 'Datura stramonium L.' и *на̀на* (у синтагми *дѝвија* / *дѝвља на̀на* 'Mentha aquatica L.'). За означавање појединих лековитих и крмних биљака у свим испитиваним говорима употребљавају се германизми пореклом од латинских биљних назива: *ка̀мила* (поред *ка̀милица*) 'Matricaria chamomilla L.', *ви́ка* / *вика* 'Vicia sativa L.'. Посредством немачког језика продрло је, свакако, француско *ту̀џерна* — на испитиваном терену и *лу̀џерка* 'Medicago sativa L.', 'Trifolium pratense L.'. Остали инојезични називи сведоче о спорадичном усвајању немачке и мађарске фитонимијске лексике на овим просторима: *џи́нкрџт* / *џи́нкрџт* 'Equisetum arvense L.', *фегџисман* 'Myosotis palustris (L.) Nath.', *шпџаргла* / *шпџарга* 'Trifolium pratense L.', *балџнгџв* 'Eryngium campestre L.', *џрвџчка* 'Viola arvensis Murr.'. Ове позајмљенице присутне су у малобројним или појединачним говорима и употребљавају се често напоредо с домаћим називима за исте биљке; нпр. *фегџисман* и *спомџнак* (2, 12, 13) 'Myosotis palustris (L.) Nath.', *џрвџчка* и *дѝвљи да̀нинџћ* (5) 'Viola arvensis Murr.'.

IV. ЗАКЉУЧАК

Анализа прикупљене грађе показује да називи који се на испитиваном подручју употребљавају за означавање коровских биљних врста највећим делом поредстављају мотивисане номинационе јединице. Близу 80% биљних назива из ове тематске скупине чине номинације с јасном унутрашњом формом. Преглед различитих типова обележја која су легла у основе мотивације хербонима илуструје принципе номинације коровских биљака у испитиваним говорима. До стварања највећег броја хербонима довео је принцип номинације по обележјима биљака, формиран на основу уопштавања мотива номинације везаних за мирис, укус, боју, облик величину, димензије и структуру биљке или за врсту неког од њених делова. Уопштавањем обележја мотивације везаних за место и начин раста биљке, време њенога јављања, крмну погодност, дејство биљке или њену покретљивост образовао се, нешто мање плодан, принцип номинације по особинама биљака. Трећи принцип јесте номинација биљака по употреби (времену и начину употребе, намени, функцији биљака). Најмање плодан принцип именовања корова је онај који се односи на мотивисаност веровањима везаним за биљке.

Хербоними прозирне унутрашње форме мотивисани су најчешће посредно, по ознакама биљака у основи њиховог поређења с другим реалијама или појавама. Захваљујући томе група назива коровских биљака попуњавала се метафоричким номинационим јединицама, како на рачун семантичке транспозиције лексичких јединица у оквиру исте тематске групе, тако и путем метафоричког преношења јединица које су чланови других тематских скупина. Међу називима коровских биљака који су настали у резултату сликовитог преноса назива других реалија на биљке најбројнији су они код којих је као основа за метафорички пренос послужила нека од спољашњих ознака биљке и друге реалије. Најчешће је то облик, а затим боја и величина, односно димензије; на основи других обележја (мириса, укуса, структуре, различитих особина, употребе и др.) пренос се остварује ређе. На биљке и делове биљака најчешће се преносе називи предмета — *мџла*, *стењак*, *ламп*, *свѣћа*, *сат*, *крајцарица*, *преслицца*, *бурџце*, *сикрица*, *виљушке*, *точирџи*, *лифчићи*, *бунџ* (ајдучки ~), *амбрели*; затим називи делова тела — *зуби*, *ноге* (родине ~), *кљун* (родин ~), *крѣста* (ћуркова ~), *рѣп* (мишији ~, маџков ~), *уши* (зѣчије ~), *дџо* (змијино ~, воловско ~), *кџа* (вилина ~); такође називи других биљака, дивљих и гајених и називи дрвећа — *камли* (кџњска ~), *гџтрица* (крџпна ~), *дџелина* (дџивија ~), *кџприва* (мџртва ~), *чиџак* (ситни ~), *пасџљ* (дџивији ~), *граџиак* (дџивији / дџивљи ~), *паприка* (дџивија / дџивља ~), *бџсџљак* (кџњски ~), *каранџил* (дџивији ~), *руџмарџн* (дџивији ~), *јџџам* (дџивији / дџивљи ~), *мџџџ*

(дѝвија / дѝвља ~), бѝровина, чѝмовина, кѝтикѝндла (дѝвља ~) итд. Поред оваквих „чистих“ преноса, метафоризација се спроводи додавањем различитих наставака на основе назива предмета, делова тела, биљака, нпр. *камѝиѝаш*, *виѝушкѝр*, *зѝбача*, *му(в)ѝрика*, *жѝтѝрка*. Знатан део биљних назива из истраживане скупине у мотивационом је односу с називима животиња и птица; то се, пре свега, односи на атрибутивне синтагме у којима је детерминатив мотивисан обликом или димензијама дела биљке у поређењу с делом животињског или птичјег тела (*зѝчије* ѝши, *мѝчи* рѝп, *ћѝрков* сљѝнац, *рѝдин* кљѝн), величином биљке и животиње (*зѝчији* лѝд, *зѝчији* трѝн), временом јављања биљке и буђења животиња, излегања или повратка птица (*змиѝино* цвѝће, *зѝиције* цвѝће, *рѝдино* цвѝће) или дејством биљке које је слично животињском (*змиѝска* траѝва, *курѝјача* траѝва, *керѝне* грѝжђе). Мотивационе везе назива коро̀ва с лексиком из других тематских група (називи за религијска и митска бића, људе, људска осећања, болести, инсекте, прехрамбене продукте, природне појаве, апстрактне појмове и др.) знатно су уже.

Будући да избор основе номинације зависи, пре свега, од субјективног запажања особености реалије приликом њеног именовања, једна биљка у истом говору често има по два или више паралелних назива, најчешће заснованих на различитим обележјима мотивације (нпр. начин раста: начин и место раста — *пѝпанац* / *пѝпонац* и *ладдлеж* / *лѝдолеж* (4, 7—9, 11—13), начин раста : укус — *пѝпанац* и *слѝтковина* (2, 4, 5), начин раста : облик цветова — *пѝпанац* и *точѝриѝи* (1, 3, 7, 11), начин раста : облик листа — *пѝпанац* / *пѝпонац* и *пѝчиѝѝк* (6), начин раста : облик стабла — *пѝпанац* и *камѝиѝаш* (3) 'Calystegia sepium (L.) R. Br.'; облик цвета : боја цвета : употреба биљке — *гѝмбара*, *цѝвена дѝтелина* (3, 6—12) и *кѝѝвска дѝтелина* (9, 12) 'Trifolium pratense L.'). У складу с тенденцијом ка мотивисаности назива коровског биља, називи провидне мотивације у говорима неретко конкуришу онима с нејасном унутрашњом формом; мотивисани хербоними представљају паралеле инојезичним називима (нпр. *биѝ*, *бѝкови* и *гѝгула* (7, 8, 10, 11) 'Datura stramonium L.'), понекад и старим називима који су изгубили мотивисаност (нпр. *жѝра* и *кѝпрѝва* (1С, 9, 12) 'Urtica urens L.'). Улога мотивисаности огледа се и у појави хомонимије у називима биљака; наиме, како на избор мотивационог обележја у великој мери утиче његова важност за носиоце говора, то више различитих, штавише ботанички несродних биљних врста има у једном говору исти назив услед истоветности основе њиховог именовања: нпр. *зѝље* 'Atriplex patula L.', 'Chenopodium album L.', 'Chenopodium polyspermum L.' (1С, 3, 6—13); *бѝца* 'Cirsium arvense (L.) Scop.', 'Onopordon acanthium L.', 'Xanthium spinosum L.' (1). У границама појединих говора уочава се, међутим, тенденција ка уклањању хомонимије, посебно уколико именоване биљке имају неку ознаку важну за препознавање њихових вредности, особито прехрамбених (нпр. *зѝље* 'Atriplex patula L.': *бѝло зѝље* / *бѝло зѝље* 'Chenopodium album L.': *цѝвено зѝље* 'Chenopodium polyspermum L.': *цѝрно зѝље* 'Amaranthus retroflexus L.' (1Ш, 2, 4, 5); *кисѝѝѝк* 'Oxalis stricta L.': *кѝѝски кисѝѝѝк* 'Rumex obtusifolius L.' (5)).

Формирање номенклатуре коровске флоре у говорима испитиваног подручја остварено је на неколико начина: семантичком и афиксалном деривацијом, конверзи.ом, слагањем речи, синтагматизацијом, терминолошком употребом реченица и позајмљивањем ботаничких назива из других језика. Нај-

већи број номинација појавио се у резултату лексикализације атрибутивних синтагми, појаве карактеристичне за све словенске и многе несловенске језике кад је у питању народна ботаничка терминологија. Продуктиван структурни модел синтагматских биљних назива јесте модел $Adj + N$; хербоними-синтагме настали по другим обрасцима ($N + N_{gen} + Adj$ и $N + Prep + N_{gen}$) налазе се на периферији читавога система. Већина једнолексемних номинација, пак, настала је путем творбе речи. Најпродуктивнији је суфиксални начин творбе, док је префиксално-суфиксалних деривата мало; таква образовања у словенским ботаничким номенклатурама настају, уосталом, ретко још од древних времена. Основна маса суфиксалних изведеница образована је од именичких, ређе придевских и глаголских основа, најчешће помоћу формантâ *-ица* и *-ика*, врло продуктивних у ботаничкој номенклатури словенских језика почев од прасловенског периода. За неколико суфиксалних образовања може се претпоставити да су мотивисани дволексемним називима — синтагмама с аналогном компонентом, односно да су настали универбизацијом атрибутивних синтагми, тенденцијом која је у творби ботаничких назива активна у свим словенским језицима; за означавање појединих биљака, наиме, у неким говорима паралелно се употребљавају мотивациона синтагма и одговарајућа суфиксална изведеница, нпр. *курјача трава* и *курјачевина* (4) 'Aristolochia clematitis L.', *крљаска дегелина* и *крљаска* (9, 12, 13) 'Trifolium pratense L.', *кљњска камџла* и *кљњара* (12) 'Anthemis arvensis L.'.

У резултату семантичке деривације хербоними настају у знатно мањем броју него путем творбе речи, но и то доста интензивно. Основни вид лексичко-семантичке транспозиције је метафоризација; производне основе назива биљака при том су најчешће називи предмета.

Позајмљивање ботаничких назива из других језика као начин номинације коровских биљака на подручју југозападне Бачке готово да је спорадично, премда поједине позајмљенице имају на овом терену свеопште распрострањење. Паралелизам у употреби назива страног и домаћег порекла, доста типичан за испитиване говоре, указује на то да процес позајмљивања, по правилу, није условљен неопходношћу номинације нових, од раније непознатих биљака. Највише инојезичних назива примљено је из немачког или посредством немачког језика с чијим је носиоцима на овим просторима некада постојао суживот; германизмима се означавају углавном крмне, украсне и лековите биљке, што указује на могућност да су биљни називи у условима узajамних културних и привредних контакта народа преузимани као *Kulturwörter* и *Apothekerwörter*.

Број конверзива, сложеница и реченица у термилошкој употреби међу називима корова готово је занемарљив.

У погледу територијалног распореда назива из испитиване тематске скупине, забележених на подручју југозападне Бачке, уочљиво је то да једне јединице номинације живе у свим говорима, док друге образују мање или веће ареале. Највеће територијално распрострањење имају, по правилу, неутрални, немотивисани називи — наслеђени хербоними и најстарије позајмљенице. Кад је у питању ареални распоред хербонима, на већини израђених лингвистичких карата уочавају се две јасно супротстављене зоне употребе појединих

назива. Издвојени ареали најчешће обухватају с једне стране говоре српског, а с друге стране говоре шокачког становништва. Говорима из ове друге групе, међугим, понекад се по неким особинама прикључују поједини српски говори, обично говор Дуроња (уп. карте бр. 5, 7, 10) или говор пункта на територији Срема (уп. карте бр. 3, 17). Формирање различитих ареала на испитиваном терену условљено је у првом реду широким могућностима говора кад је у питању избор основа и начина номинације биљака. Извор највећег броја разлика међу говорима у означавању једне исте биљке јесте различит избор како основе мотивације назива, тако и начина номинације биљке (уп. карте бр. 7, 16, 18); другачија мотивациона обележја у основи именовања биљке доводе до употребе различитих номинационих јединица у говорима и онда када се начини номинације биљака у њима делимично подударају (уп. карте бр. 3, 5, 10, 13) или када су у свим говорима исти (уп. карте бр. 4, 9, 12). Територијална лексичка диференцијација изражсна је и у појави различитих врста номинационих јединица типа назива страног порекла у једним и домаћих назива разне структуре у другим говорима (уп. карте бр. 6, 8, 14). До диференцијације ређе долази због употребе различитих производних основа назива при њиховој мотивисаности истом ознаком биљке и при истом начину номинације биљке (уп. карте бр. 11, 21).

V. РЕЧНИК

А

ајдучки бунџар в. бунар.

амбрели м рl листови врсте 'Arctium lappa L.'. — *Ја знам да се каже амбрели. Па да, што је широко листиће, па амбрели. Бајџи от кџице. 4.*

ањђина трава в. трава.

апта ж 'Sambucus ebulus L.'. — *Слџино зова, сам[о] није зова; нџска, тако ѓто. Има вако сџтно, сџтно цвџће, днџ бубуљчице цвџт. И тџ по каналима расте. Нџкат су дџда и баба пџкли ракију ѓ[ѓ] тџ апте. Од апте се пџкла ракија, јака ракија, сам[о] што маљо смрди. Па ѓто, пџни канали су апте. 10 (1—9, 11—13).*

арвачка ж (< мађ. árvaszka) 'Viola arvensis Murr.' в. дивји даниноћ / дивљи даниноћ. — *А тџ је, џсто и цвџд бџде, а и дивље бџде. Ѓнда тџ дивље бџде сџтно здраво. Арвачка јџ даниноћ, како кѓ. Ѓви млади, ѓни тџ тако назџваду, а мџ стари, мџ кажемо арвачка. Јџдна свџкрва пѓслала снају да џде, тџ ис комшилука, да џде купити арвачке. Каже, нџмаду арвачке, само даниноћ. 5.*

Б

балангѓв -ѓва м (< мађ. ballangó) 'Eryngium campestre L.' в. котрљан. — *Ка[ѓ] дѓђе зџма, знаџи, кат се тѓ ѓсџиш, днда тѓ вџтар тѓра пѓ њива. А тѓ се кѓтрља, нџко каже котрљан, а мџ кажемо: ипџ свџт ради? Каж[у], тѓра вџтар балангѓв. 8 (11).*

багница ж цваст врсте 'Turha angustifolia L.' в. бачка, палацка. — *Багнице, ѓ, ѓне расту тако по баџама, по каналима и тако. Она џма тако, високо гѓре џстера, е, днда пѓсле дџгог врѓмена тѓ се свѓ овакѓ слази као пѓрје, па ѓстане само ѓна шџба, ништа дџго. 2.*

бачка ж цваст врсте 'Turha angustifolia L.' в. батица, палацка. — *Бачка расте у мѓчвари. Брањско је гѓре, ко пџиш, а дѓле џма стапку зеленоу. Лџиће је дугуљасто, дугачко; тѓ у мѓчвари расте. 4 (5).*

бџла рада в. рада.

бџла трава в. трава.

бџло зџље в. зџље.

бѣлуша ж 'Capsella bursa-pastoris (L.) Med.' в. бела трава, воле-не воле / воли-не воли, волем (те)-не волем (те) / волим (те)-не волим (те) / волеш-не волеш, лаже-не лаже, оће-неће, оћу-нећу. 6.

бѣк, бѣка м 'Datura stramonium L.' в. бикови, татула. — *Мѣ у Дѣспотову зовѣмо га бѣк. Зѣгѣ се зове бѣк, што дѣе да убѣде кѣ бѣк, ако нѣ пазѣи, дѣа ње убѣсти. Оѣе кѣд нѣ[с] сѣмо кѣжу бѣк, бѣкови. У, кѣже, кѣлѣи су бѣкови, свѣ мѣмлају. 11 (8, 10); бѣкови -ѣва рl — Јѣо, бѣкѣва ѣма. Ширѣко лѣише, бѣли цвѣт. Па црно сѣме, кат пѣкне. — Ёно бѣи код мѣне у ѣвлији, мѣлѣм те, ѣзашло сѣд, јѣдан кѣрѣн од бѣкѣва. Сѣме кѣ од лѣка. Пѣ лѣгрѣ сам јѣ сѣмена нѣкупила кѣ[д] Томѣце лѣне на бѣстану. За рѣѣму. У рѣкију, пѣтопѣ се тѣко с тѣри пѣста у лѣтру кѣмовице, цѣлу зѣму јѣ облѣгала нѣге. 10 (1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 13).*

бѣла трава в. трава.

бѣло зѣље в. зѣље.

бѣгиње бѣгиња ж рl плодови врсте 'Malva silvestris L.' в. оспице, пелце, погачице. 13.

бѣда ж магарѣћа ~ 'Onopordon acanthium L.' в. боца, магарѣћа боца, магарѣћји трн, чкаљ. — *Изрѣсте тѣ у тѣлѣкѣи висѣни и ѣма дѣгачко лѣише и свѣд ѣма днѣ бѣде. Огѣсно је. На вѣр лѣста ѣма бѣде. А и на сѣмим стѣблу, одѣкле лѣише ѣде, и тѣмо су; свѣ је у бѣдама. Магарѣћа бѣда. Нѣ може тѣ нѣко јѣс[ти], тѣ бѣде дѣсно. 4.*

бѣквица¹ ж 'Plantago major L.' в. буквица. — *Бѣквица је тѣ. И тѣ је дна што ѣма дѣрѣгли лѣст. 12 (1С, 3, 6—11, 13); бѣквица² 'Plantago lanceolata L.' в. буквица, зѣчије уши. — *А ѣва бѣде, дна је дѣгачки лѣст. Ёво, вѣ[ди]ш по сѣмену, ѣ тѣ је бѣквица. Јѣ кѣжем да је ѣво мѣшка бѣквица, а днѣ је жѣнска. 12 (1С, 3, 6—11, 13).**

бѣровина ж 'Equisetum arvense L.' в. дивља кришкиндѣла, зѣчији лад, лишѣији реп, маѣји реп, прѣдѣлица, прѣдуља, цинкрот, чамовина. — *Тѣ је кѣо бѣровина што рѣсте. Кѣ бѣровина рѣсте. Мѣло тѣко, па кѣ и бѣровина ѣва вѣлика, сѣмо што је тѣко мѣло. Бѣровина. 9 (6).*

бѣсиљак -ѣлка м дѣвији ~¹ 'Salvia pratensis L.' в. коњски босиљак. — *Нус пѣт, по лѣдинама, тѣ вѣше тѣ рѣсте. Тѣ нѣма пѣ ѣва. Он вѣше и[з] жѣла рѣсте, тѣј дѣвији бѣсиљак. Па цвѣта, нѣко, на лѣлѣв. Уза свѣког лѣста ѣма, нѣко, по дѣвѣ сѣтна цвѣтѣћа. Бѣи дно, што кѣжу, кѣ бѣсиљак. Вѣше смрѣи нѣг што мирѣши. 7 (10, 11); дѣвији ~² 'Stachys recta L.' в. коњски босиљак, старачац. — *Тѣ је дно што смо рѣкли, днѣј дѣвији бѣсиљак, кѣњски бѣсиљак. Тѣ је сѣтно и бѣлѣ се у жѣгу, у стрѣники, тѣ је, дѣвѣ, старачац. О[д] тог мѣда свѣ пѣларѣи нѣсе. И лѣпо мирѣши. 12 (9—11, 13); кѣњски ~¹ 'Salvia pratensis L.' в. дѣвији босиљак. 7, 10, 11; кѣњски ~² 'Stachys recta L.' в. дѣвији босиљак, старачац. — *Кѣњски бѣсиљак, ѣво ѣ сад ѣма на ѣви кѣд нѣс. Ово вѣко ѣма тѣ свѣд бѣли тѣко цвѣт, кѣњски бѣсиљак. Па ѣду цѣле на кѣњски бѣсиљак. 10 (9, 11—13).***

бѣца¹ ж 'Cirsium arvense (L.) Scop.' в. паламида / паламуда. — *Бѣце ѣма мнѣго, свѣкаке. Па зѣгѣ што бѣду ѣви лѣстови, бѣде, ѣго, зѣгѣ је зовѣмо. Ума чѣлѣ па бѣде, па днѣа ѣма рѣзни[х] тѣ[х] којѣкѣкѣ[х] бѣца, а свѣ зовѣмо у ѣсто вѣме бѣца. Кѣје бѣде, бѣца је. 1 (2); бѣца² 'Onopordon acanthium L.' в. магарѣћа бѣда, магарѣћа боца, магарѣћји трн, чкаљ. — *Тѣко лѣише бѣде, па тѣ свѣд ѣма тѣко**

бóца̄, бóца̄, бóца̄, а т̄а̄ј к̄д цвѣт што трѣба да је, т̄о је т̄ако д̄ужачке бóце. Т̄о је бóца. А и л̄ишије је т̄ако б̄од̄љиво. 5 (1); бóца³ 'Xanthium spinosum L.' в. дикица. — А ово је б̄аж б̄од̄љиво, ово к̄д њгле б̄уде. Т̄о је бóца. 5 (1, 2, 4, 8); магарећа ~ 'Onopordon acaanthium L.' в. боца, магарећа бола, магаређији трн, чкаљ. 2.

б̄убе б̄уба ж рl цѣганске ~ 'Bidens tripartitus L.' в. виљушкар, виљушке, виљушкице, црни чичак, чичак. — Цѣганске б̄убе, т̄о т̄ако нар̄асте в̄ѣлко, па кад љдеш кр̄о̄ж н̄у, д̄нда се н̄апунеш, н̄апунеш. Т̄о т̄ако је, па љма к̄д в̄їле н̄їке т̄у. Па-с-т̄о т̄ако наз̄аб̄ада, наз̄аб̄їда. Ју, кад љдемо, па т̄ако н̄аїђемо н̄а т̄о, па ј̄ој, љл сам се н̄апунїла цѣгански[x] б̄уба. 5.

б̄уквица¹ ж 'Plantago major L.' в. боквица. — Т̄о је б̄уквица. Йма и к̄оја пор̄асте, а љма и к̄оја, ова ш̄їрока, т̄а се с̄амо ш̄їри, зн̄ате, ш̄їроко л̄ишије. 5 (1Ш, 2, 4); б̄уквица² 'Plantago lanceolata L.' в. боквица, зечије уши. — А ова б̄уквица што је з̄ечије љши, т̄а пор̄асте, и зн̄ате, в̄їше т̄ако т̄анко л̄ишије б̄уде п̄д тој стаблики. Па ово што к̄ажу да је з̄ечије љши, да је т̄о м̄ушка, а ово је ж̄енска, ова, ш̄їроко л̄ишије. 5 (1Ш, 2, 4).

б̄ула ж 'Papaver rhoeas L.' в. папушковина, пропушковина, панибула. — Ње се н̄ађе у ж̄їту и у с̄игн̄їли љсевима, д̄нда је з̄атворена, па п̄дсле ка[д] т̄о п̄укне, т̄о њ̄ено г̄њ̄ездо расцв̄ет̄а, д̄нда б̄уде р̄озне и црвене. Т̄о је б̄ула. Кад ј̄ед̄арет пр̄д̄је њ̄ено в̄реме, д̄нда т̄о л̄ишије п̄адне д̄ле, д̄нда д̄стане с̄еме, т̄ако г̄лавица ј̄една, и т̄амо је унутри црно, црно с̄еме, м̄н̄до, м̄н̄до љма с̄емена у тој г̄лавици њ̄еној. 2 (1Ш); б̄ула — В̄їд̄їли је и т̄у да љм̄ате је, б̄уле. Йм̄а је, с пр̄олећа она, к̄д не љзоре, она д̄сил̄ї се, па р̄ашири се, цв̄ета. Ди љв̄аги, д̄їгод, м̄а, с̄ам[o] се црвени њ̄їва. Па б̄ула, црвена, црвен цв̄ет, к̄д б̄ула, Т̄уркиња. Т̄урци су б̄уле били. Т̄урци су црвене ф̄есије н̄осили. 12.

б̄ун̄ар бун̄ара м̄ а̄јд̄учки ~ 'Dipsacus laciniatus L.' в. чешља, чкаљ.

б̄уника ж 'Hyosciamus niger L.' — И њ̄е м̄д[же]ш̄ в̄їд̄їти по кан̄алима, т̄ако, љс п̄ут кад љдеш. Ж̄ућкаво цв̄аги. Онда к̄аже: љл је л̄уд, к̄ао да се н̄апијо б̄унике. Т̄о знам да к̄ажу. Ж̄уго цв̄аги б̄уника. 10 (1—9, 11—13).

бур̄енце -ета с 'Muscari racemosum (L.) Mill.' в. дивјији лук(ац) / дивљи лук(ац), пресличица. 13.

В

вид̄овница ж 'Anagallis arvensis L.' в. видовка, видовска трава, видовчица. 8.

в̄їд̄овка ж 'Anagallis arvensis L.' в. видовица, видовска трава, видовчица. — В̄їд̄овка; з̄аг̄о што на В̄їдовд̄ан, у т̄о в̄реме, В̄їдовд̄ан дв̄аест д̄смог ј̄уна, т̄у отпр̄їлике, з̄ависи од г̄дине, цв̄ета. 11.

вид̄овска грава в. трава.

вид̄овчица ж 'Anagallis arvensis L.' в. видовица, видовка, видовска трава. — Ов̄о је вид̄овчица. С̄а[д] т̄о већ н̄ема, т̄о је већ до В̄їдовд̄ана пр̄ешло. Јел она до В̄їдовд̄ана. К̄д л̄едено је л̄ишије, и по з̄емљи се пр̄ужа, а с̄иган, црвен, л̄еп цв̄ет̄ић љма. 12 (13).

в̄їка ж 'Vicia sativa L.'. — Йма в̄їка, т̄о је м̄їунасто, и р̄асте, ет[o] на пр̄уги њеш н̄аїи. Он̄а се пр̄ужа, р̄ецимо, с̄ад оде, па ет[o] ч̄ак т̄амо љм̄а. 10 (1—5, 8);

ви́ка — *Ви́ка се зове. Тò је за потрдињу, за коње и за тò. Ви́ка има зрно кò пàсуљ, тò, кòњи се дòбро гòје ò[д] тога.* 12 (6, 7, 9, 11, 13).

ви́лина кòса в. коса.

ви́лина кòсица в. косица.

виљушкàр -àра м 'Bidens tripartitus L.' в. виљушке, виљушкице, циганске бубе, црни чичак, чичак. — *Виљушкàр, тò је тràва, има виљушке, и тò се позà-дèва ако нàйђеш у чàрапа у нèга. Онда тò кò виљушкице се тàко позàдèвају.* 6 (1С, 3, 8, 11).

виљушке -шàка ж pl 'Bidens tripartitus L.' в. виљушкар, виљушкице, циганске бубе, црни чичак, чичак. — *Тò обично буде тàко кàо лòптица. И кат процвèта, буде сàтно, кàо лòптица. Кò òна гòмба ò[д] дегелине. А кид идèмо крòс тò, а òнò се зàкочи, па ис тè гòмбе испадају тè виљушке. Тò буде свудà гòтов пò њиви. Она йстò се рàзмлàти, па веровàтно да сèменом, да ис тй[x] виљушкà, да је ту сèме у томе, у тй виљушка, да се сèменом òна рàзмножи.* 7 (1С, 3, 6, 8—12).

виљушкице, -йца ж pl 'Bidens tripartitus L.' в. виљушкар, виљушке, циганске бубе, црни чичак, чичак. — *Има кò от сунцокрèга, тàко, обично, па нà крају дèвè бòдље, и тè се бòдље забòду у чàрапе, нè мож[e] се иззивати нйко ò[д] тй[x] виљушкйца. А тò није висòка тràва. Тò, èто, баш тò су виљушкице, òà, тò је тà тràва.* 7 (1С, 3, 6, 8—12).

ви́но с рòдино ~ 'Laniam purpureum L.' в. мртва жагра, мртва коприва, родино цвеће. — *Рòдино ви́но, па è[то] тàко нйско и млàвско цвèта и ймà га и по њиви и порет пуга и порет кàлдрме и свудà, ймàмо га чàк и усред њйве кàдгод. И тò рàно, тò је прво прòлетње, прòлетњи цвèт што цвèта.* 6; — *Е òво је, вйдши, рòдино ви́но. Зàто што је црвèно, што вàлда йма тàј црвени цвèт.* 12 (1, 3, 6, 7, 9—11).

влàсуља ж 'Agropyrum repens (L.) Beauv.' в. пиревина, пирика. — *Òвò је влàсуља. Што блйже влàгу, тò је свè јàча. Влàсуља йма тàј влàг.* 11 (3, 5—7, 12).

вòле-нè воле 3_{sg} 'Capsella bursa-pastoris (L.) Med.' в. бела трава, волем (те)-не волем (те) / волим (те)-не волим (те), волеш-не волеш, воли-не воли, лаже-не лаже, оће-неће, оћу-нећу. — *Тò је вòле-нè воле. Па тò дèца врàчају, и дèвòјке: вòле ме мòмак, нè воле ме мòмак, па òно òткине, па òнда нà крају штò йспадне: је л вòле, је л нè воле. Зàтò се зове вòле-нè воле. Е сàд, нàђеш вòле-нè воле, òткйнеш вр и бàциш. Отпрййке. И онда ò[д] доле: нè воле-вòле, вòле-нè воле, вòле, и òнда знàш је л те вòле мòмак, је л те нè воле. И сàд мй нà њиви вйше пуга, кат седймо, òнда: дòће Ђура бèсан, нèће; дòће, нèће. Йли зсèна које чòвек пйје, òна: дòће пйжан, нèће; дòће, нèће.* 10 (6, 7, 9, 11, 12); **вòли-нè воли** (1Ш, 2).

вòлèм (те)-нè волèм (те) 1_{sg} 'Capsella bursa-pastoris (L.) Med.' в. бела трава, воле-не воле / воли-не воли, волеш-не волеш, волим (те)-не волим (те), лаже-не лаже, оће-неће, оћу-нећу. 1С, 3, 6, 8—10, 13; **вòлйм (те)-нè волйм (те)** — *Кйдà се: вòлйм те-нè волйм те. Йстò смо кйдали, тàко кат сйднèмо, цуре. Наберèмо, òнда, па тàко, будèду и мòмци и свй. Сйднемо на клупу, па: вòлйм те-нè волйм те. È, напòслетку, кад га нè волйм, òнда ме йуши, па бйж.* 5 (4).

вòлèш-нè волèш 2_{sg} 'Capsella bursa-pastoris (L.) Med.' в. бела трава, воле-не воле / воли-не воли, волем (те)-не волем (те) / волим (те)-не волим (те), лаже-не лаже, оће-неће, оћу-нећу. 1С, 3, 12, 13.

вѡли-нѣ воли в. воле-не воле.

вѡлїм (те)-нѣ волїм (те) в. волем (те)-не волем (те).

вѡловски рѣп в. реп.

вѡловско ѡко в. око.

Г

гѡвѣз м 'Symphytum officinale L.' — *Гѡвѣз, тѡ расте у рїту. Тѡ на рїцким зѣмљама, на црним, влажним зѣмљама, ту расте. Има шїрок лїст и цвѣт плав, чѣле їду на њѣга. И ѡн, ѣто, кат се ѡсли, ѡн расте кѡрѣном, а и сѣменом. А тѡга їма кѡд нѡс здрѡ[в]о мнѡго. Мї га зовѣмо гѡвѣз. Лїст шїри кѡ штѡвољ, ѡно што смо рѣкли да їма штѡвољ, ѡн їма ѡнѡ за лѣк, їма сѣме ѡно црно. А ѡвѡ је у другѡм обліку, ѡвај нѣма тѡко, него ѡн їма цвѣтове, ко гѡд нѣки ўкрас, цвѣће, чѣле їду на њѣга, на тај гѡвѣз. Ал ѡн їма кѡо што їма шаргарѣпа, папѡрнѡк и тѡ, тѡко ѡн їма, сѡмо њѣгова црна жїла и їма, вѣлке жїле пѡиѡта, тај гѡвѣз. Јел док нї[је] се тѡ тѡко дрѡло, мѡшїне док нїсу дрѡле дубѡко, ѡнда їстѣра, чїтаво чѡдо се їзвѡм, тѡ їма жїла, чѡдо јѣдно, чїтав цбун. Тѡ је од гѡвѣза. 3 (1, 2, 4, 8).*

гїцуља ж 'Hordeum murinum L.' в. дивїји јечам / дивљи јечам, жива трава, попино прасе. — *Зѡдк тога назївају гїцуља, ка[д] дѣци узберѣмо ў рўку, па пўстїмо, ѡна, тѡко држїи у рўки, а ѡна сѡма мїли, мїли и ѡде у рўкѡв. 7 (10, 11).*

гѡлготска трѡва в. трава.

гѡмбара ж 'Trifolium pratense L.' в. кравара, краварица, кравска детелина, луцерна / луцерка, црвена детелина, шпаргла / шпарга. — *Имамо ѡву ѡдмѡћу, лїуцѣрку, и гѡмбару. Ђна їма гѡмбе, бѡш вѡко, рѡза, црвѣне. 7 (3, 6, 8—12).*

гѡрчїка ж 'Roripa silvestris (L.) Bess.' 9.

горўшїца ж 'Sinapis arvensis L.' в. репица / рипица. — *Кат се пѡсије рѣпа, па кад горўшїца прїузме, ѡнда рѣпа ѡстане гѡнка и сїгна, зѡгўшїи се. А мїслим, їсто мѡж[е] да се чўпа, да се дѡје жївїни. 7 (1—3, 6, 8—13).*

гѡрчїн -їна м 'Anthemis arvensis L.' в. дивїја камила / дивља камила, дивїја камилица / дивља камилица, дивља титрица, ката, коњара, коњска камила, коњска камилица, коњска титрица, крупна камила, крупна камилица, крупна титрица, чивутске јагоде. — *Тѡ је ѡна кѡ тїтрица, знѡте, сѡмо нїје лїкѡвїта, него тѡко висѡко нарѡсте. Тѡ је тај гѡрчїн. Тѡ је пѡпуг, кѡжемѡ камилица, ал тїтрица је тѡ, старѡвїрски. Сѡмо тѡ је крупнїје, ѡво, гѡрчїн, тѡ бѡде тѡки цвѣт. Тѡ зѡто се зѡве гѡрчїн, да нїко нѣће се прїварити па чѡј кўвати. Кѡ бѣре, ѡнда: [x]ѡјѡ[е], кў[д] ѡш гѡрчїн брѡт. Па гѡрко, па дѡ. Тѡ нїје ѡббро. 5.*

гѡспїна трѡва в. трава.

гѡспїн цвїт в. цвїт.

грѡшак -шка м дивїји ~ 'Lathyrus tuberosus L.' в. дивљи грашак, орашак / орашац / рашак. — *Тѡ је дивїји грѡшак, њѣга їма ў жїту, ў детелини. Ђма мѡуне кѡо грѡшак. Ђн їма жїлу и ѡдле кѡо крѡмпїр. Рѡза, лѣпо рѡза цвѣта. Брѡла сам тај, цѡнибулу, што кѡжем кўкољ, карѡнфїл дивїји, набѣремо пукѣте па нѡсїмо кўћи, мѣтѣмо у вѡзну. Прѡтив чѣга бїло да прѣскамо ў њїви, ди тај дивїји грѡшак,*

он остаје. Нема још отрова да њега мџис[е] да отрује. Њега њл идемо чупамо, ил мџиком сечемо. 7 (3, 6, 8—12); дивљи ~ (1, 2, 4, 5, 13).

грџије с змијско ~ 'Solanum nigrum L.' в. змијска трава / зминска трава, зминско грџе, кереће грџе. III, 5; зминско ~ III, 5; кереће ~ — *Има трава кереће грџије. Гадна је ко враг. Мџо брат, Ђука, ми купи кудељу, и он мали бијо. А ми идемо, радимо, а он за нама, и то кереће грџије, најо се, све ђо му цурило нуз уста. Једва је осто он жив ђнда.* 10 (1—9, 11—13).

гџије цвеће в. цвеће.

Д

данинџ м дивји ~ 'Viola arvensis Murr.' в. арвачка, дивљи данинџ. — *То је дивји данинџ. Зато што на једном цвету њма и тамних нијанси, као нџи, и светлих, жутих. У дблику питомог данинџа.* 11 (3, 6—10, 12); дивљи ~ (1, 2, 4, 5, 13); данинџ дивји ~ — *Има и данинџ тако исто ситни, дивји. Ситан, данинџ прџи, сам[о] ситан. А џви су леги данинџи зато што њма жутџ[x], њма свакојџи[x], ал џно је жут дивји.* 12.

деверско цвеће в. цвеће.

детелина ж 'Medicago sativa L.' в. детелина / дителина / дителина, дителин, коњара, луцерка. — *Па луцерна зџу стручџици џву прџву дџтелину, а ми зџџемо луцерна џну гџмбару, што лџлџв цвет њма, а џву што цвета плџво, то зџџемо прџва дџтелина.* 6 (1, 3, 7—13); дивји ~ 'Oxalis stricta L.' в. дивји детелина / дивља детелина, кисељак. — *Има, џво, мџжем је џџнџти, њма ту у бџици џ[џ]ма[x], ту близу; кџжу дивји дџтелина.* 11 (3, 6—10, 12); дивља ~ 13; кравска ~ 'Trifolium pratense L.' в. гомбара, крџара, крџарица, луцерна / луцерка, црвена детелина / црвена детелина, шпаргла / шпарга. 9, 12, 13; црвена ~ 'Trifolium pratense L.' — *Има џвогџџиџа, црвена дџтелина, нџко је зџџе прџстије, ми сџџџици, гџмбара, зато што њма тџ гџмбе, знџш.* 11 (3, 6—10, 12, 13); дџтелина 'Medicago sativa L.' 1, 3, 7, 8, 10, 11; дивји ~ 'Oxalis stricta L.' 3, 7, 8, 10, 11; црвена ~ 'Trifolium pratense L.' 3, 7, 8, 10, 11; дџтелина 'Medicago sativa L.' — *А дџтелина је вџшџа и кџжем, тџки цџџд бџде, па плџв. Па то се сџје.* 5; дџтелина 'Medicago sativa L.' 2, 4.

детелина в. детелина.

дивји дџтелина в. детелина.

дивји дџтелина в. детелина.

дивји зџвалица в. зџвалица.

дивји камила в. камила.

дивји камилица в. камилица.

дивји метла в. метла.

дивји мџвар в. мувар.

дивји паприка в. паприка.

дивји рџж в. рџжа.

дивје јџгоде в. јџгоде.

дивије зéвало в. зевало.
 дивији бóсиљак в. босиљак.
 дивији грашак в. грашак.
 дивији дáниноћ в. даниноћ.
 дивији дáниноћ в. даниноћ.
 дивији јèчам в. јечам.
 дивији карáнфил в. каранфил.
 дивији лўк(ац) в. лук(ац).
 дивији пàсўљ в. пасуљ.
 дивији рўзмáрйн в. розмарин.
 дивији сирак в. сирак.
 дивља дèтелина в. детелина.
 дивља зéвалица в. зевалица.
 дивља камíла в. камила.
 дивља камíлица в. камилица.
 дивља кришкíндла в. кришкиндла.
 дивља мётла в. метла.
 дивља мўвáр в. мувар.
 дивља пàприка в. паприка.
 дивља рўжа в. ружа.
 дивља титрица в. титрица.
 дивље јáгоде в. јагоде.
 дивљи грашак в. грашак.
 дивљи дáниноћ в. даниноћ.
 дивљи јèчам в. јечам.
 дивљи квáк в. квак.
 дивљи лўк(ац) в. лук(ац).
 дивљи рбзмáрйн в. розмарин.
 дивљи сирак в. сирак.

дикџица ж 'Xanthium spinosum L.' в. боца. — Она кад је ўзмéж бóде. Па дá, нè смéш ићи ни бóс ни голóрук. Кáко изáђе, бóде д[д]мá[х]. Дикџица је дпáсна, стó бóдлá йма. Па кат стáнеш нá њў, јáој. — Идéмо по нéком нáсипу, нè моэк[еш] ићи, а јá ишó у сáндáла, о[д] дикџице. 10 (1, 3, 4, 6—9, 11—13).

дителин м 'Medicago sativa L.' в. детелина / детелина / дителина / дитељи-на, коњара, луцерка. — Йма лўцёрне, йма дителина. Йма и двóг дителина што мй користимо за мáрву, а и лўцёрне, тá је нйжсја, па тáке гóмбе цвèтају, а дителин, он дпег онáко висóко нарáсте па тáко цвáд бўде плáви. 5.

дителина в. детелина.
 дитељи́на в. детелина.

дрезга ж 'Nasturtium officinale R. Br.'. — Њу вода нџси, а она расте. Тџ је дрезга. Ситно нџко, на резанчиће. А л тџ мнџго има. Тџ заџуши чџмце, на прџимер, кад иду канџ.юм, вода нанџсе, па ка[џ] дџђе чџмас да прџђе, нџ мож[е] да прџђе. Тџ је дрезга. 8 (1—7, 9—13).

дџшица ж **мџјкина** ~ 'Thymus serpyllum L.' в. мајчина душица. — Тџ вџлџмо, и тџ лџпо и мирџши и чџле пџдају на њџ. Не расте висџка, тџко тџлка, има тџко цветџиће мџјкина душица. 6 (1С, 3, 7—13); **мџјчина** ~ (1Ш, 2, 4, 5).

Ж

жџгра¹ ж 'Urtica dioica L.' в. жежа, жежара, жежење, жежика, коприва. — Ми кџжемо жџгра. Оно што бџчи. Та је жџгра дџбра, и кџрџње је дџбро, и стаблика је дџбра за чџј. Тџ је, кџже, дџбро за прса, за бџбриге, за свџчега. Ајџј, тџ тџко бџчи. Онда, знџш, кад прџкосџду дџца јџдно дрџџм, днда сџмо[о] узбџру, па дџсагри: јџј, џла си ме дџсагријо, па се дџру, дрџчу. 5 (1Ш, 2, 4); **жџгра**² 'Urtica urens L.' в. жара, жарица, жаруља, жежа, жежара, жежење, жежика, коприва. 1Ш, 2, 4, 5; **мџтва** ~¹ 'Lamium album L.' в. мртва коприва. — Има, ал тџ не бџчи, тџ је, нџ знам је л имџмо дџ год џ бџши. И тџ је џсто тџко лџиће шџрџко и зелџно и свџ, сџмо нџма тџ, да пџцка, да пџче, знџте; мџтва. Мџтва жџгра. 5 (1Ш, 2, 4); **мџтва** ~² 'Lamium purpureum L.' в. мртва коприва, родино вино, родино цвеће. 1Ш, 2, 4, 5.

жџра ж 'Urtica urens L.' в. жагра, жарица, жаруља, жежа, жежара, жежење, жежика, коприва. — Сџгне, мџле днџ, жџре. Жџре, тџ су сџгнџ кџприве, а џве велике, тџ су, тџ мџр[а] бџти корџнчину да имају унутри, дџк приџџишиће. 12 (1С, 9).

жџрица ж 'Urtica urens L.' в. жагра, жара, жаруља, жежа, жежара, жежење, жежика, коприва. — Она нџ буде гџдин[у] дџна, буде сџмо с прџлеџа сџгне жџрице. Та џстаје по цџлу гџдину, а днџ жџрице, днџ сџмо с прџлеџа, и сџтно лџиће џма. 12.

жџруља ж 'Urtica urens L.' в. жагра, жара, жарица, жежа, жежара, жежење, жежика, коприва. — Има кџприва жџрка, жџруља, тџ је џна, сџтно лџиће, [з]нџш; тџ је жџрка кџприва, а џма џна прџва, велика. 9 (1С).

жежа¹ ж 'Urtica dioica L.' в. жагра, жежара, жежење, жежика, коприва. — Ёго има дџ гџд џџете. Ј л жџси је л кџприва. 6; **жежа** (8); **жежа**² 'Urtica urens L.' в. жагра, жара, жарица, жаруља, жежара, жежење, жежика, коприва. 6; **жежа** (8).

жежара¹ ж 'Urtica dioica L.' в. жагра, жежа, жежење, жежика, коприва. — Она џпџли и пџче и свџрби и свџ, з.џ. Нџко кџже жџжара. 6; **жежара**² 'Urtica urens L.' в. жагра, жара, жарица, жаруља, жежа, жежење, жежика, коприва. 6.

жежење¹ с 'Urtica dioica L.' в. жагра, жежа, жежара, жежика, коприва. — Сам[о] да прџба[м] мџло да те пџцнџм с џице, по нџги је л по рџки, да вџдџши кџко жџже. А јџко дџбро и кџрџсно за мџџе свџње, истџрџва гџсте, код нџзимџди. Јџ испрџбџ, мџџџим свџњама, нџзимџдима кџј су одбијџни џт сисе, жџжење тџра гџсте, ако имају у црџвима, тџра гџсте нџпо.џе. Онда, јџ сам пџјо сџк, цџџен

сдк од жѣжѣња. 11 (7); жѣжѣње² 'Urtica urens L.' в. жагра, жара, жарица, жаруља, жежа, жежара, жежика, коприва. 7, 11.

жѣжика¹ ж 'Urtica dioica L.' в. жагра, жежа, жежара, жежење, коприва. — Па коприва и жѣжика. Па што жѣжѣ, жѣжѣ као кат се вагра опали, је л, жѣжѣ, искоче пљикова. Зѣтѣ је жѣжѣсика. 10; жѣжика² 'Urtica urens L.' в. жагра, жара, жарица, жаруља, жежа, жежара, жежење, коприва. 10.

жѣва трава в. трава.

жѣтѣрка ж 'Lolium perenne L.' в. лединско сено, ливадско сено, тврда трава, тврдац. 6.

жугѣца ж 'Chelidonium majus L.' — Жугѣца онѣ, знѣш. Кад ѣмѣ[ш] жугѣцу, онда тѣм травом се лечи. 9.

жугѣуља ж 'Ranunculus acris L.' в. љутић. — Порет пѣта ѣма тѣ жугѣуља. Тѣ ѣмѣ у канѣлу код нѣс. Па дѣ, тако што онѣ, видѣши, ѣма тѣ корѣне, жугѣуља. Свѣ се прѣжса и вагѣ се, што више чупѣши, свѣ више се прѣжса. 9.

3

звѣздан м 'Lotus corniculatus L.' в. звезданац. — Тѣ је бѣло пѣ тѣм лѣдинама нѣшиѣм и пѣшиѣѣцима и нѣкат се тѣ ишло кодѣт, нѣ сѣ[д] тѣ[x] лѣдина више и тако нѣма, али знѣмо, прѣје, пѣтнѣјз-двѣст гдѣина унѣзад, нарѣчитѣ боѣанскѣ шѣума, тѣмо је тако бѣло тѣ[x] чистѣина у шѣуми, дѣ је тѣј звѣздан ѣшо и дѣ су људи ишли и кодѣши су и јѣко лѣпок сѣна су ѣмали ѣ[д] тог звѣздана. 4 (1).

звѣзданац -ѣнца м 'Lotus corniculatus L.' в. звездан. — Звѣзданац је жѣт, што га мѣ зовѣмо. Тѣ по лѣвадама, тѣ нѣма на друго[м] мѣсту. Тѣ сѣно бѣде нѣд-ор^н гѣнѣл. Он се шѣри, нѣ бѣде вѣлик, сѣм[о] нарѣсте тако по нѣзама, тѣј жѣти. Тѣ се зѣвѣ звѣзданац. 3 (7, 8, 10, 11).

зѣвалица ж дѣвија ~ 'Linaria vulgaris Mill.' в. дѣвије зѣвало, дѣвѣла зѣвалица, дѣвѣли квак, зѣвалица, керѣћи. — Тѣ је дѣвија зѣвалица. Кат се прѣѣтисне цвѣт са стрѣне, он зѣвне. Зѣтѣ је зѣвалица, зѣтѣ се зѣве. 11 (6—10, 12); дѣвѣла ~ (1, 13); зѣвалица (2).

зѣвало с дѣвије ~ 'Linaria vulgaris Mill.' в. дѣвија зѣвалица / дѣвѣла зѣвалица, дѣвѣли квак, зѣвалица, керѣћи. — Па тѣ је дѣвије зѣвало. Тѣ је прѣво зѣвало, сѣмо што је дѣвије, сѣтѣније него дво зѣвало. Стѣснѣ се, оно зѣва. Па зѣто, кат се стѣсне цвѣт, он зѣне, а пѣстѣјс га, он се скѣпѣи. Зѣтѣ се и зѣве зѣвало, сѣмо је тѣ дѣвије, а онѣ лѣлаво, ѣма свакојѣког, бѣрдѣв, тѣ је цвѣће. 12 (3, 6—11).

зѣље¹ с 'Atriplex patula L.'. — Тѣ је зѣље. Тѣ мѣ као дѣца ѣшли смо, па кѣдѣмо, па јѣдѣмо. 5 (1—4, 6—13); зѣље² 'Chenopodium album L.' в. бело зѣље / било зѣље. — А зѣље тѣ што назѣвамо, то је са ѣзаним, шпѣцѣстим листѣиѣма, гдѣре, нѣко, бѣлушкаво и гѣцкаво. 3 (1С, 6—13); бѣло ~ 1Ш; бѣло ~ — А бѣло зѣље ѣма, бѣије је, и мѣло онѣко ѣма код крѣскаво лѣиѣе, бѣло; шпѣцѣстѣје, ѣжѣје и шпѣцѣстѣје. 4 (2, 5); зѣље³ 'Chenopodium polyspermum L.' в. црвено зѣље. 1С, 3, 6—13; црвено ~ — А црвено зѣље је пѣпу[т] црног, сѣмо што је црвѣнчѣсто. 4 (1Ш, 2, 5); црно ~ 'Amaranthus retroflexus L.' в. штир. — Па црно зѣље ѣма шѣроко лѣиѣе. И на ѣему ѣма сѣмена, чѣдо бѣжѣје. И ако се тѣ на врѣме не ѣчисти, тѣ забрѣлѣси зѣмѣу да дѣгодѣнѣ бѣде као мѣк од ѣѣга. 4 (1Ш, 2, 5).

зѣчије трње в. трње.
 зѣчије ўши в. уши.
 зѣчији лад в. лад.
 зѣчији трн в. трн.
 зівалица в. зевалица.
 змијино ђко в. око.
 змијино цвеће в. цвеће.
 змијска трава в. трава.
 змијско грђжђе в. грожђе.
 змијско млѣко в. млеко.
 зминска трава в. трава.
 зминско грђжђе в. грожђе.
 зминско млѣко в. млеко.

зубача ж 'Cynodon dactylon Pers.'. — Јђј, зубача. Она је тѢнка и она је у зѣмљи, исто има јѢко мнђго жѢла и дѢгачке жѢле и кѢж[у] кат стђи на тѢвану сѢдам гђђина и мѢгѢш је ў земљи, она рѢсте. Не ђсѢши се нѢкад. Има пѢно члѢн-кђва. ЈѢко тѢшко се зубача чѢпа, зѢтђ што она нѢма јѢдну жѢлу, него ђбун овѢко, пѢно жѢла има. 10 (1—9, 11—13).

зѢби зуба м рl ризоми врсте 'Sorghum halepense (L.) Pers.'. — Ал сѢд има дѢвијек сѢрка више нѢ[го] кукурѢза пђ њивама. Има ђдле овѢко дѢгачке, зѢбе мѢ кѢжемо. БѢле ђне жѢле, јѢке. КѢо зѢби у зѣмљи, бѢло па ђбело, ђѢбље ђг пѢлѢа; нѢ мо[же]ш ишѢпатѢ га. 10.

И

ивањско цвеће в. цвеће.
 ивањско цвиће в. цвеће.

Ј

јѢгоде јѢгђда ж рl дѢвије ~ 'Rubus caesius L.' в. дивље јагоде, јагодњак. — Кат сам бѢјо ђѢте, кѢже ђтац или ђѢда: пѢшѢјте свѢње на стрњѢку. А пѢшѢмо свѢње на стрњѢку, ђнда ђве дѢвије јѢгоде тѢкђ се разлђзиле по стрњѢки ђи је бѢло жѢто, а мѢ ђбујѢмо ђпѢнке бѢш чѢрѢпа. Па кат се ђно замђта тѢ на пригѢбу ђко стђпале, па кад ўвече трѢба да лѢжемо, а стђпале свѢ изгребѢне. 11 (3, 6—10, 12); дивље ~ (1, 2, 4, 6, 13); чѢвутске ~ 'Anthemis arvensis L.' в. горчин, дѢвија камила / дивља камила, дѢвија камилица / дивља камилица, дивља титрица, ката, коњара, коњска камила, коњска камилица, коњска титрица, крупна камила, крупна камилица, крупна титрица. — Па чѢвутске су јѢгоде пђпут камѢлице, сѢмо нѢсу лѢкѢвите; крупнијѢ су ђг камѢлице. Ѓ па тђ сѢгније што је, тђ зѢвѢмо камѢлица, а ђнђ што је крупнијѢ, ђно зѢвѢмо чѢвутске јѢгоде. 4.

јагодња̋к м 'Rubus caesius L.' в. дивије јагоде / дивље јагоде. — *Јагодња̋к и у стр̋њики расте и по кана̀лима. Јагодња̋к је дна тра̀ва, дивије јагоде. Има крај кана̀ла, кра[ј] је̋ндека, има је свуда. То је слично д̋в̋м пр̋в̋им јагодама, сам[о] шт̋ има дн̋е бр̋кове и див̋ија. Јагодња̋к је дивије јагоде, е̋то, др̋укчије н̋е мо[же]ш̋и ка̀сти, јагодња̋к.* 10 (1—6, 8, 9, 12, 13).

ја̀џурица ж 'Aristolochia clematitis L.' в. дивији пасуљ, курјача трава, курјачевина. 13.

ј̋ечам ј̋ечма м див̋ији ~ 'Hordeum murinum L.' в. гицуља, дивљи јечам, жива трава, попино прасе. — *Див̋и̋и ј̋ечам, што на̀ко кад ра̀диш̋, он ми̋гољи. Та̀ко̋ има слично̋, о̀во̋, о̀сију ка̀о ј̋ечам о̀ва̋ј пр̋ви, а ви зна̀те, ра̀ни ј̋ечмови дн̋и што-з-били, јел пр̋е су и св̋д ж̋ста̋ има̀ле о̀сију; е̋ с̋т смо са пи̋ш̋ицом без о̀сије, а ј̋ечам н̋е мож[е] б̋ит̋ [и] без о̀сије, има о̀сију, а и то̋ има о̀сију ко̋ ј̋ечам. За̀то̋ га з̋ову див̋и̋и ј̋ечам.* 6 (3); **д̋ив̋љи** ~ (1Ш, 2, 5).

К

ка̀мѝла ж 'Matricaria chamomilla L.' в. камилица, титрица. — *Ка̀мѝла је ситнија и лѐгша.* 12 (3, 4, 6—11, 13); **д̋ив̋ија** ~ 'Anthemis arvensis L.' в. горчин, дивија камилица / дивља камилица, дивља камила, дивља титрица, ката, коњара, коњска камила, коњска камилица, коњска титрица, крупна камила, крупна камилица, крупна титрица, чивутске јагоде. 8—11. **д̋ив̋ља** ~ 13; **к̋д̋њска** ~ — *То̋ је к̋д̋њска ка̀мѝла, а ка̀мѝлица што ка̀жемо, то̋ је два̋ што се б̋ере за апо̀теку.* 7 (6, 8—13); **к̋рупна** ~ — *То̋ је то̋, бу̀лка и к̋рупна ка̀мѝла, зна̀м да сам пр̋авила бук̋ете од оног, ка̀т сам б̋ила дѐте, по̋ ж̋иш̋у.* 12 (7, 9, 11, 13).

ка̀мѝлица ж 'Matricaria chamomilla L.' в. камила, титрица. — *Па̋ има два̋ о̀бична ка̀мѝлица што се б̋ере за апо̀теке, за ча̀ј, то̋ је ка̀мѝлица ка̀жу.* 7 (1—6, 8—13); **д̋ив̋ија** ~ 'Anthemis arvensis L.' в. горчин, дивија камила / дивља камила, дивља камилица, дивља титрица, ката, коњара, коњска камила, коњска камилица, коњска титрица, крупна камила, крупна камилица, крупна титрица, чивутске јагоде. 8—11; **д̋ив̋ља** ~ 13; **к̋д̋њска** ~ — *А̋ два̋, к̋д̋њска ка̀мѝлица, то̋ вис̋око на̀ра̀сте, па̋ к̋рупне ц̋в̋етове има, го̀тов ко̋ б̋ела ра̀да. Б̋ела ра̀да има ш̋ироко лѝш̋е, а о̀во̋ има исто̋ с̋итно ка̀о ка̀мѝлица.* 7 (1С, 6, 8—13); **к̋рупна** ~ 7, 9, 11—13.

ка̀мџи̋ја̀ш -а̀ца м 'Calystegia sepium (L.) R. Вг.' в. ладолеж, лифчићи, пачињак, попанац / попонац, слатковина, точирићи. — *То̋ је ка̀мџи̋ја̀ш. За̀то̋ што је д̋угачак, м̋д[же]ш̋и пр̋авит̋ ка̀мџи̋ју од њ̋ега. Пл̋уг, мо̀г̋ор од осамд̋е̋с[е]т ко̀ња̋ ће за̀уставити. То̋ је та̀нко ко̋ ка̀мџи̋ја што ка̀жу, и д̋нда ка̀т се то̋ на̀го̀мила, за̀устави мо̀г̋ор. То̋ је по̀панац, р̋итски, онд[а]̋ има о̀ва̋ј б̋ели, ма̀ли, с̋итни по̀панац, што̋ исто̋ ц̋ва̀ти, са̀мо̋ има ма̀ло пла̀вушка̀сто, ал̋ о̀ва̋ј по̀г̋тну̀но б̋ео, та̀ј ка̀мџи̋ја̀ш.* 3.

ка̀ра̀нфил м див̋ији ~ 'Centaurea cyanus L.' в. плава трава, различје / разлишје / разлиће. — *О̀во̋ је див̋и̋и ка̀ра̀нфил. Ва̀лда по̋ том ц̋в̋ету, што̋ има ц̋в̋ет ка̀о ка̀ра̀нфил.* 7 (8, 10—13).

ка̀га ж 'Anthemis arvensis L.' в. горчин, дивија камила / дивља камила, дивија камилица / дивља камилица, дивља титрица, коњара, коњска камила,

коњска камилица, коњска титрица, крупна камила, крупна камилица, крупна титрица, чивутске јагоде. — *Тò је ката. Ката смрòдн, а камилица мирншић.* 3.

кашљара ж 'Cichorium intybus L.' в. коњогриз, трава от кашља. — *Кашљара, скупља се за чај, от кашља. Тò порет пуга расте. Она ни нема листа, него òдма[x] тако гèра стабло и ò[ò]ма[x] гèра тако цвет. Кашљара, тò сам баш от свèкрве мòје чула. Кад идèмо из винограда, ондак она мени каже, Јовица бшю мали, па кашљò, каж[e] с[ò] ò] немо ми òве плàве, кашљаре, набрати, па осушити, па скувати чај.* 9.

квâк квâка м дивљи ~ 'Linaria vulgaris Mill.' в. дивија зевалица / дивља зевалица, дивље зевало, зивалица, керићи. — *Тò је исто кò и, èто, имáмо овàкòг обичнòга квâка, òде тај цвет, а òво је дивљи квâк. Тај ншкàко дружчије не цвета, сáмо жуто. Тò исто тàко по ливадама, коједй буде, и тàко ди се нè оре, знáте. Па нè знам, èто, вáлда зàто што зивуће. Па èто тàко, тàко по страни, вшдште, онда зивуће.* 5.

керèће грòжђе в. грòжђе.

кершн м pl 'Linaria vulgaris Mill.' в. дивија зевалица / дивља зевалица, дивље зевало, дивљи квâк, зивалица. — *Оно што смо рекли кершн. — Има дивље, има жуто. Жуто цветè. — Има и у башта што буде кàо украсно цветè. — È, па тò је пштомò, ал има башш] жуто, сáмо је сштншје. — Па кат прштиснè се овàко мáло, онда тò мáло кò òтворш се. Цвет се рáствори. — Кат се прштисне, кàо, тò смо рекли, вшди кàко кершн лáју.* 4.

кисèљâк¹ -âка м 'Oxalis stricta L.' в. дивија детелина / дивија детелина / дивља детелина. — *Кисèљâк, тò мðжемо јшсти. Имáмо и тш у башчи ми тðга. Тò је баш òзбшљно и кшсело. Па òшца кат смо бшли свашта смо јшли. Е ш сад имáмо у башчи, сáмо, баш ншки òан кат сам кòпáла, нàшем, тàко, жбун, òвâ. А шсто тàко мð[жe]шш узбрати лшстиш, òвâ, па тшрит úста, па гршцкати. Кшсело, баш је кшсело. Кисèљâк. 5 (1, 2, 4, 5); кисèљâк² 'Rumex acetosa L.' 13; **кòњски** ~ 'Rumex obtusifolius L.' в. репув, штавољ. — *Тò тàко висòко, а кàжем, тàко кò трш прста ширòко лшшше, па тàко дшгачко. А вшдите вш кàкво је тò сшме. А тò порáсте, је л те, вèлико. Тò се кàже кòњски кисèљâк.* 5 (13).*

кљун м рòдин ~ 'Erodium cicutarium (L.) L'Hérit.' в. родине ноге. — *Вшди òво, кò рòдини кљунши. Тò се зòве рòдин кљун, трáва тâ.* 12 (1С, 8—11, 13).

кòзија пшца в. пшца.

комòтљика ж 'Artemisia vulgaris L.' в. дивија метла / дивља метла, дивија ружа, метла, метлиње, трутљика. 13.

кòњара¹ ж 'Anthemis arvensis L.' в. горчин, дивија камила / дивља камила, дивија камилица / дивља камилица, дивља титрица, ката, коњска камила, коњска камилица, коњска титрица, крупна камила, крупна камилица, крупна титрица, чивутске јагоде. — *Па кòњска камила ми смо тò звáли, кòњара тò је. Тò ншје да се бèре, знáм да кàжу: нèмòјте брâти тш кòњару, кàже, не врèди тò брâти, тâ ншје за чај.* 12; **кòњара**² 'Medicago sativa L.' в. детелина / детелина / дителина / дителина, дителин, луцерка. 13.

кòњогршз м 'Cichorium intybus L.' в. кашљара, трава от кашља. — *Кòњогршз, тàкò èто. Па вáлда га кòњи и пòједу рáдо. Прè су кòњи шшли на пшшу. А èто, онда, друшга га ншсу òðризли, а кòњи јесу.* 1 (5).

кѡњска камила в. камила.

кѡњска камилица в. камилица.

кѡњска титрица в. титрица.

кѡњски бѡсиљак в. босиљак.

кѡњски кисељак в. кисељак.

кѡприва¹ ж 'Urtica dioica L.' в. жагра, жежа, жежара, жежење, жежика. — *А ђѡ су праве кѡприве, ђве вѡсоке што расту, и сѡме тѡра још.* 9 (1С, 3, 6—8, 10—13); **кѡприва**² 'Urtica urens L.' в. жагра, жара, жарика, жаруља, жежа, жежара, жежење, жежика. — *Има жѡрице, ђне сѡгне, а има и крупне кѡприве. Има ђѡђе кѡприве.* 12 (1С, 3, 6—11); **мртва** ~¹ 'Lamium album L.' в. мртва жагра. — *Само има мртва кѡприва, ђна не жеже, а скѡрѡ су сѡичне, маѡа је рѡзлика. Та што кажу мртва кѡприва, та не жеже, а ђѡ је жеже јаел кѡприва.* 6 (1С, 3, 7—13); **мртва** ~² 'Lamium purpureum L.' в. мртва жагра, родино вино, родино цвеће. 13.

кѡса ж вилина ~ 'Cuscuta epithimum L.' в. вилина косица, шуга. — *Вилина кѡса, ђна се шѡри. Па њу је тѡшко уништити, ту вилину кѡсу. И пѡли се, пѡ њиви, учупѡмо па запѡмѡмо. И изѡре, и ђна ѡпет крѡне; јако тѡшко је уништити. Обично у детелини бѡде највише, кроз пѡру, рѡги, у тѡ нѡски бѡљкама. У кукурузи већ и ако бѡде, не мо[же]ш, не видѡ се. Дугачко, свѡ вако. Кад згрѡбимо рѡком, па тѡ вуче се, дугачко, и кажем, ја пѡкиѡм, пѡкупиѡмо пѡ детелини, грѡбљице нѡсѡмо, не врѡди, ђна уништи, каг се лаги, јутро ђетелине уништи. Тѡ је тѡко ђпѡсна трава. А и ђна је лекѡвита. Мѡј муж је њу пѡјо против чѡра. Вилину кѡсу и пѡтровско цвеће, тѡ сам сѡшѡла, па ђнда кѡвала чѡј. Несладак је пѡјо зајугра, ђѡ ђѡци, и ѡвече. И ђнда бѡло га ѡ[ѡ] ток прѡшло.* 7 (1, 3, 6, 8—13).

кѡсица ж вилина ~ 'Cuscuta epithimum L.' в. вилина коса, шуга. — *Вилина кѡсица ми је зѡвѡмо. А ђна кад ѡђе, тѡ мѡраш пѡлиги, ђна је ђпѡсна. Нек пѡдне сѡм[ѡ] тѡко парченце, ѡ[ѡ]ма[х] нѡкне и шѡри се, тѡко густо, па кѡ да вагра гѡре, јеѡе свѡ што има. Сваку бѡљку пѡјеѡе. А ђетелину пѡсебно. Сасвѡм зѡмља ѡстане пѡѡ њѡм гѡла, неѡа нѡшта, јеѡе и кѡко се шѡри, тѡкѡ се нагло зѡушњава и тѡко нѡшти, кѡо кад вагра гѡре па за њѡм ѡстаје црѡно, тѡкѡ ђна нѡшти. Тѡ је вилина кѡсица, тѡкѡ је свѡ зѡву кѡд нас. Вилина кѡсица, пошто је лепа, жуѡга кад је глѡѡш.* 3 (1, 6—13).

кѡтрљан м 'Eryngium campestre L.' в. балангов. — *Кѡтрљан нѡско расте и окрѡгу расте, тѡко. Он каг се ѡсѡши, тѡ свѡ ѡстаје, нѡшта-с-ѡ[н] нѡје ѡтрѡѡ. ђн стѡји по гѡѡин[у] ђанѡ, кѡтрља се, веѡар га нѡси, пѡгај бѡга, кѡломѡтар. Тѡкѡ је черст и лѡс[т] тѡј њѡгов и свѡ. А кѡтрља се, кажем, кѡтрљан затѡ се и зѡве, што га веѡар мѡж[е] нѡси[и] куд ђће, јеѡѡн кѡрѡн, а воѡики мѡбун.* 12 (1—10, 13).

кѡварара ж 'Trifolium pratense L.' в. гѡмбара, краварица, кравска детелина, луцерна / луцерка, црвена детелина / црвена детѡљина, шпаргла / шпарга. — *Ми смо тѡ зѡли прѡва ђетелина, луцѡрка. А ђну сѡде прѡву зѡву луцѡрка, а луцѡрку кравара.* 12 (9, 13).

кѡварица ж 'Trifolium pratense L.' в. гѡмбара, кравска детелина, луцерна / луцерка, црвена детелина / црвена детѡљина, шпаргла / шпарга. — *Тѡ је за мѡрву. Тѡ се кѡси и рѡни. Еѡо имамо тѡ на улици. Кад ѡцѡте, ђнда бѡде гѡмба. Па зѡто што се рѡни мѡрва. Тѡ се мѡрви рѡни, је л те. Тѡ је тѡ, краварица.* 5 (4).

кравска дѳетелина в. детелина.

крајцарица ж 'Bellis perennis L.' — Крајцарица, онѳ сѳатно је, мѳлм је и кѳрѳен, и сѳтан цвѳт. Ѐма, и код мѳнѳ је бѳло на улици крајцарице свѳуда. 10 (1С, 3, 6—9, 11—13); крајцарица (1Ш, 2, 4, 5).

крѳв крѳви ж христова ~ 'Polygonum persicaria L.' в. голготска трава, дивѳија паприка / дивља паприка, трава мајке божје. — Кат су Христа рѳзапѳли, днда је тѳ трава бѳла пот крѳтѳм, тѳу рѳсла. И тѳ је кѳпљало на тѳу траву и ѳсталѳ су флѳке, крѳв. И на свѳаком листу рма флѳка. Ѐто, зѳтѳ се ѳна зѳве христова крѳв. Нѳко је зѳве дивѳија паприка, а тѳ је христова крѳв. — Ѐма ѳна лѳише, па тѳ лѳише тѳко, кѳ у паприке, али је кѳрѳен црѳвенкаст. И днда рма тѳуфне црѳвене. Тѳ је крѳв Исуса Христа кад је кѳпљала. 8.

крѳста ж ѳуркова ~ 'Polygonum orientale L.' в. ѳурков слинац, ѳурѳичѳија крѳста. — Нѳкако, кѳ дно кат-с-тѳи кѳсиѳо, днда сам јѳ ишла, ишла и сѳклм лубѳнице. А јѳ свѳ вѳидѳм по канѳлу дно што мѳ кѳжѳемо ѳуркова крѳста. А тѳ тѳко дѳугачко па рѳза. Сѳд рма га. Што кѳжу ѳуркова крѳста. 3; ѳурѳија ~ 13.

крѳшкѳндла ж дивља ~ 'Equisetum arvense L.' в. боровина, зѳчији лад, лишѳчији реп, маѳји реп, прѳдалица, прѳдуља, цинкрот, чѳмовина. — Тѳг рмамо на ѳивиѳ дѳстѳа, по кукурузима и тѳко. И тѳ се свѳѳди ѳткѳне, тѳ нѳ смѳж додѳр-ни[ти], тѳ се свѳѳи зглѳвак ѳткѳне, тѳко је кѳдљиво. Ово рѳсте на јѳдном прѳдељу зѳмљѳ, дивљѳ крѳшкѳндла. Вѳидѳте вѳ да је тѳ тѳко бѳиш лѳпо кѳ и ѳве, чѳмовина, јѳ л. Мѳ кѳжѳемо тѳ дрѳвце иго се кѳти, знѳте, на Бѳжѳиѳ, ѳва чѳмовина, јѳ л, тѳ кѳжѳемо крѳшкѳндла. Ово је дивљѳ. Ѐто, лѳчи, вѳ[ди]ш, на тѳ, на чѳмовину, јѳ л? 5.

крѳљ крѳља м 'Sonchus oleraceus (L.) Gou.' в. крѳља. — Крѳљ, ѳн рѳсте висѳко, а кат се ѳтсѳече, ѳде млѳко из ѳѳга. 9 (1—3, 6—8, 10—13).

крѳља ж 'Sonchus oleraceus (L.) Gou.' в. крѳљ. — Остану флѳке ѳт крѳљѳ. Лѳише рма пѳпуг маслѳчка. И за свѳѳе, тѳ и гѳиѳчиѳи вѳду док је млѳдо. — А пѳсли ѳтврдне, нѳрѳчѳто ѳва стѳбљѳка и днда истѳра вѳѳ, и ѳде бѳде млѳло и бѳѳѳа, на тѳм лѳишѳу, и цвѳт, и днда је вѳѳ вѳше нѳ за чѳг. А док је млѳдо, јѳду. Ѐмамо бѳиѳте дѳле, па кад бѳде крѳља, ако је лѳпа, донѳсѳ се ѳпет млѳло, ѳно иѳга кѳже, [x]ѳ[де] да се ѳслѳду, јѳл свѳѳи, јѳл гѳиѳчиѳи, јѳл прѳсѳци јѳл тѳко. 4 (5, 13).

крѳпѳч -ѳча м 'Galium aparine L.' в. деверско цвѳѳе, дивѳији рузмѳрин / дивљѳи розмѳрин, крѳпѳљ, крѳпѳгуз, крѳпуља, лепљѳива трава, чѳчѳак. — Крѳпѳч, ѳн рѳсте у жѳту. И ѳн, тѳко, пѳста свѳѳе лѳзе и крѳпѳи и днда рѳиш жѳто дѳле, јѳ л. На прѳмер, вѳ кад идѳте сѳде у жѳто, ѳн ѳе се свѳ за вѳс полѳпит, зѳкрѳит. Тѳко се крѳпѳи, зѳтѳ се зѳве крѳпѳч. 2 (1Ш).

крѳпѳљ м 'Galium aparine L.' в. деверско цвѳѳе, дивѳији рузмѳрин / дивљѳи розмѳрин, крѳпѳч, крѳпѳгуз, крѳпуља, лепљѳива трава, чѳчѳак. — Крѳпѳљ, тѳј се и на ѳѳло, и на свѳ ѳѳе пѳкупѳти, кѳѳѳѳу јѳл сѳкѳњу, иѳѳѳ, кат се ѳ тѳ увѳѳѳи. 5 (1Ш, 2, 4).

крѳпѳгѳз¹ м 'Setaria verticillata (L.) P. B.' в. пријѳтељѳи. — Кад идѳш у вѳнѳни чѳрапа, свѳ на чѳрапа ѳстане. Тѳ је крѳпѳгѳз. 12 (1, 3, 6—11, 13); крѳпѳгѳз² 'Galium aparine L.' в. деверско цвѳѳе, дивѳији рузмѳрин / дивљѳи розмѳрин, крѳпѳч, крѳпѳљ, крѳпуља, лепљѳива трава, чѳчѳак. 1, 2, 4, 5.

крѳпуља ж 'Galium aparine L.' в. деверско цвѳѳе, дивѳији рузмѳрин / дивљѳи розмѳрин, крѳпѳч, крѳпѳљ, крѳпѳгуз, лепљѳива трава, чѳчѳак. — Кѳко ѳѳѳш ѳнѳтра,

оно се закрпи, као коњи, тако је, знаш. Па крпуља кажу, крпуља. Па бео она цветѧ, само што је велика, кд и жито нарасте. У житу баш и расте. За одело се залепи, да не мо[же]ш га очистити. Тај лист се лепи за одело. А кад је поднеш копати, она се умота на мотику, ни бог је скинут с мотике. 9.

крупна камила в. камила.

крупна камилица в. камилица.

крупна титрица в. титрица.

кукољ м 'Agrostemma githago L.' — *Кукoљ, он цвета тако роза. И његовo је сeмe у чаури. Нако има чауру кд сeмe от каранфила што је. Ђ, у каранфила има више сeмeна, а у тог кукoља, у њeга има сaм[o] јeдно сeмe. У тoј чаури има јeдно сeмe и крyпно је кд зрно од бибера. Он расте у житу. Највише у житу има кукoља.* 7 (1—6, 8—13).

кукута ж 'Conium maculatum L.' в. смрдуша, тру(м)бељика / штру(м)бељика. — *Кукyта, тo је дпaсна, отрује гyшчићe. Она расте високo, тако, па рeтка. Отрoвна је јaкo за гушчићe, кaкo је пaсу, д[д]мa[x] усну.* 10 (1, 3, 6—9, 11—13).

курјача трава в. трава.

курјачевина ж 'Aristolochia clematitis L.' в. дививи пасуљ, јајцурица, курјача трава. — *Курјачевина. Има у винограду код нас. Тo јaкo смрдѧ. Имa, има кд њићe гyчицe бyдe o[д] цвѧта. Од отог онда бyдe пoслe кд гyчицe, o[д] тдга цвѧта жутог, дa. Ал онa је ликовитa. За чeг нe знам, сaмo знам да је ликовитa курјачевинa. Јa мислим да је мaмa мeтaлa нa ногу, нa рaну, курјачевинy.* 4.

Л

лад м зeчији ~ 'Equisetum arvense L.' в. боровина, дивља кришкиндла, лишчији реп, мачји реп, прдаљица, прдуља, цинкрот, чамовина. — *Тo је зeчији лад. Зaтo што се тy зeчeви склaњају од врyћинe. Тако нaрo[д] тyмaчи, зeчeви се тy склaњају у лад и сa оне стрaне ди је сeнкa искoпaју јaмy и тy се сaкрију у ладoвинy.* 11 (7, 8, 10).

ладолеж м 'Calystegia sepium (L.) R. Br.' в. камцијаш, лифчићи, пачињак, попанац / попонац, слатковина, точирићи. — *Кд пoпoнaц он је, пeнтрa се гдpe, ладoлeж.* 12 (7—9, 11); **ладолеж** (4, 13).

лаже-не лаже 3sg 'Capsella bursa-pastoris (L.) Med.' в. бела трава, воле-не воле / воли-не воли, волем (те)-не волем (те) / волим (те)-не волим (те), волеш-не волеш, оће-неће, оћу-нећу. — *Јeдно је тo, сaм[o] нeкo кaкe лaжe-нe лaжe, a нeкo кaкc[e] вoлe-нe вoлe. Ђ, сa[д] ћeмo видeти је [ли] лaжe, је л нe лaжe. O[д] доле се пoчнe, па рeдoм дo краја.* 12.

лампа ж прецветала биљка врсте 'Taraxacum officinale Web.' в. сат, свећа. 4.

леденак -нка м 'Portulaca oleracea L.' в. ледена трава, ледено, ледењак. — *Напољу имaмo нa улици лeдeнaк. Па eтo, тако, ширoм иде по зeмљи, тако. Док изaћeмo видитe, бaш имaмo тy, нисaм имaлa врѧмeнa да исчeм. Тако иде, између цѧгa, је ли, онда се сaмo шѧри, шѧри. Зелeно, липo. Дeбeлo. Онда, по виногpaдима, тако, ди је прaзнa њивa, тo расте. Сa[д] тo пpид јeсeн имa. Пpид јeсeн тдг бyдe. Пpѧкo литa и нe бyдe.* 5.

ледена трава в. трава.

ледено -ог с 'Portulaca oleracea L.' в. леденак, ледена трава, леденак. — Па њ тѝ се јако прѡма. А зелѡна, листѡићи су окрѹгли и кѡ вѡдени, онѡко, сѡчни листѡићи су жој, на леденим. — Ледено, тако је зовѡмо. 4 (1, 13).

ледѡњак -ѡка м 'Portulaca oleracea L.' в. леденак, ледена трава, ледено. — Ледѡњака ѡма пуно. Па дѡ, ѡт [о] ѡма у дворѡшту. Дѡбелѡ је и ледено, дѡ, дѡбелѡ је лишиѡе, није танко, и пуно је сѡфта, је л како да кажем. И шпрѡцам и копам, ту траву нѡ мо[же]ш ѡбити. 10 (3, 6—9, 11, 12).

ледипско сѡно в. сѡно.

ливадско сѡно в. сѡно.

лимунада ж 'Mellisa officinalis L.'. 13.

лишчији рѡп в. рѡп.

лифчићи лифчића м pl 'Calystegia sepium (L.) R. Br.' в. камцијаш, падолеж, пачињак, попанац / попонац, слатковина, точирићи. — Тѝ су лифчићи. Кѡ лифкови цвѡтѡ. 4.

лѡквѡњ¹ -ѡња м 'Nuphar luteum (L.) Smith.'. — Ми смо тѝ звѡли лѡквѡњ, знѡш. Мѡи ѡјѡци су ту ѡмали сѡлаш, пот сѡлѡм. Онда чѡрдѡк, ми кад зѡтворѡмо краѡе, па онда паѡтке тѡрамо у тај. И тако цвѡти у крају, у ѡбарини. 10 (1—9, 11—13); лѡквѡњ² 'Nymphaea alba L.'. — Тѝ је лѡквѡњ. Тѝ по вѡди цвѡта. 8 (1—7, 9—13).

лѡк(ѡц) лѡка м дѡвији ~ 'Muscari racemosum (L.) Mill.' в. буренце, дивљи лук(ѡц), пресличица. — Тѝ је онѡј лѡкац, ѡма дѡвији, тѝ ѡма по кукурузи кад се дре. И тѝ нѡ мо[же]ш угаѡнити. Тѝ ѡма плаѡ цвѡт, сѡтан. Дѡвији лѡкац, тѝ је сѡтно, расте ѡсто, сѡм[о] сѡтан лист, није крупан кѡ у лѡка, и цвѡт ѡма. 12 (3, 6—11); дѡвљи ~ (1, 2, 5).

луцѡрка в. луцерна.

луцѡрна ж 'Trifolium pratense L.' в. гѡмбара, краѡара, краѡарица, краѡска детелина, луцерка, црѡена детелина / црѡена детѡљина, шпаргла / шпарга. — А на луцѡрни бѡде рѡзни цвѡт. И она не нарасте вѡшиѡѡ. Тако, тѝ је зѡ краѡе дѡбро, је л те, тѝ бѡде зѡсто и свѡ. А вѡдѡте, гѡмбе. Тѝ је рѡзна цвѡт. Тѝ је луцѡрна, тѝ је зѡ краѡе. 5 (1—4, 6, 9, 12); луцѡрка¹ 'Trifolium pratense L.' в. гѡмбара, краѡара, краѡарица, краѡска детелина, луцерна, црѡена детелина / црѡена детѡљина, шпаргла / шпарга. — А луцѡрка зовѡмо ону што гѡмбу ѡма, са три листа. Кѡт стручѡѡка је дѡрѡтно, а кѡд нѡс у сѡлу и ми свѡ пѡори, ѡву седмогѡдишњу зовѡмо праѡа дѡтелина, а дѡѡ је луцѡрка, та гѡмбара. 6 (1, 3, 4, 9, 12); луцѡрка² 'Medicago sativa L.' в. детелина / детѡљина / дителина / дитѡљина, дителин, коњара. — А луцѡрку, ѡу сѡјемо, она пѡт гѡдина мѡже да се корѡсти, ѡде кѡд нѡс. Она расте вѡшиѡе и ѡма лихто плаѡ и дѡнко плаѡ цвѡт, нѡко, чѡчкав. Нѡко, грѡнасто је. 7 (8, 10, 11).

Љ

љѡтѡи -ѡића м 'Ranunculus acer L.' в. жутуља. — Љѡтѡи, он је, жѡто цвѡта. Знѡм да се зѡвѡ щѡтѡи. 11 (2, 8, 9, 12, 13).

М

магарећа ббда в. бода.

магарећа боца в. боца.

магарећији трн в. трн.

мајкипа душица в. душица.

мајчина душица в. душица.

маргарета ж 'Leucanthemum vulgare Lam.' в. бела рада, воловско око. — *Тџ тако бѣло цвѣта, тџ је маргарета. А има и питоме маргарете, а дво је дивља. Исто тако крај пѣта, ди се нѣ оре.* 5 (III, 2, 4).

маслѣчак -чка м 'Tagaхасum officinale Web.' в. гушчије цвѣће, змијино цвѣће, маслѣцац, млѣцац. — *Она жута трава, кад мѣтеш, па ђжугтиш нѣс. Маслѣчак. Тџ чѣм прво сунце сѣне, имѣмо га на улици. На дану се ђтвори, а љвече се затвори.* 12 (1, 2, 4—11, 13); *маслѣцац -чца — Маслѣцац, рѣдо пчѣле љду на њѣга. Има га свѣда, пџ њивама и порет пѣта.* 6 (7, 8, 12).

маслѣцац в. маслѣчак.

мѣчји рѣп в. рѣп.

мѣчков рѣп в. рѣп.

мѣтла ж 'Artemisia vulgaris L.' в. дивѣја мѣтла / дивља мѣтла, дивѣја ружа, комотљѣка, мѣтлѣње, тругљѣка. — *Има сѣмена мнџго и на јѣдним и на дрѣгим, а погодџо на бѣлим што кѣжсемо, тџ се разгрѣната кѣо мѣтла ђва, кѣровача што се прѣви, тако знѣ бѣт вѣлико.* 4 (1); *дивѣја ~ 3, 9; дивља ~ — Тџ је дивља мѣтла. Знѣте, тџ ђнда исѣчѣмо, кад нѣмамо овѣке прѣве мѣтле, ђнда тџ исѣчѣмо па мѣтѣмо. Тџ је дивља мѣтла.* 5 (2).

мѣтлѣње с 'Artemisia vulgaris L.' в. дивѣја мѣтла / дивља мѣтла, дивѣја ружа, комотљѣка, мѣтла, тругљѣка. — *Кѣжсу мѣтлѣње. Мѣтлѣње затџ, јѣ сам пѣто старог, зѣшто зџвѣш мѣтлѣње, кѣжсе затџ што су нѣкад љџди у недостѣтку мѣтле, ђнда о[џ] тџга везѣвали, прѣвѣли мѣтле. Затџ се зџве мѣтлѣње.* 11.

мирѣшѣвка ж 'Mentha aquatica L.' в. дивѣја нана / дивља нана. — *Па ѣто, сѣ[џ], такџ кѣжсемо мѣ по старовѣрски, мирѣшѣвка. И тџ је ѣсто ђџбро за чѣј. А знѣте кѣко ѣпѣо мирѣшѣ ѣсто. И тџ бѣде тако пџ њивама.* 5 (III, 2, 4).

мѣшѣји рѣп в. рѣп.

мѣшѣкиња ж 'Stellaria media (L.) Vill.' в. мишовка, мишовкиња / мишокиња. — *Ово у прѣлеће, по вѣногрѣди. Тџ не расте висџко. Свињѣ ђџбро јѣду. Мѣшѣкиња.* 12 (1, 2, 4, 5, 8).

мѣшѣвка ж 'Stellaria media (L.) Vill.' в. мишѣкиња, мишовкиња / мишокиња. 10.

мѣшѣвкиња ж 'Stellaria media (L.) Vill.' в. мишѣкиња, мишовка, мишокиња. — *Сѣд ђва што је у вѣногрѣду, што је гѣмѣне, кѣко се зџве; мѣшѣвкиња. Има сѣтан бѣли цвѣт. А сѣмена кѣко гџџ ђѣш. Нѣко је се кургѣлисати. Ёто мѣшѣвкиње.* 8 (1, 3, 5—7, 9—13); *мѣшокиња (1, 3, 8, 9, 12).*

мѣшокиња в. мишовкиња.

млаћ¹ млаћа м 'Petasites hybridus (L.) Sch.' в. млаћа. — *Млаћ, он је шљумско цвеће, расте у шљуми, има га млавог и белога, и ето, то се кадгод брало па првило винчиће девдјичицама да ндсј мдмцима винце. У прдмиће, рано у прдлеће он цвате, у априлу.* 4 (2); **млаћ²** 'Petasites albus (L.) Gaertn.' в. млаћа. (2, 4).

млаћа¹ м 'Petasites hybridus (L.) Sch.' в. млаћ. — *То је онд што смо ми брали у Багрениари, што кажемо млаћа. И јдш кажемо леги млаћа.* 9 (1—3); **млаћа²** 'Petasites albus (L.) Gaertn.' в. млаћ. — *Млаће исто има код нас. То има плаве и беле, то расте у шуми, не буде велико; то исто расте рано у прдлеће.* 3 (1, 2, 9).

млѐко с змијско ~ 'Euphorbia cyparissias L.' в. змијска трава / зминска трава, зминско млѐко, млѐчац / млиѐчац, млѐчника / млѐчига / млиѐчика. IШ, змијско ~ IШ.

млѐчац¹ -џца м 'Euphorbia cyparissias L.' в. змијска трава / зминска трава, змијско млѐко / зминско млѐко, млѐчника / млѐчига / млиѐчика, млиѐчац. — *Е, па то је млѐчац. То неће нико да пасе ни да јѐде. Кад га откинеш, онда кд млѐко, нѐко, бѐла иде тѐчност ис тога стабла.* 12; **млѐчац²** 'Taraxacum officinale Web.' в. гушчије цвеће, змијино цвеће, маслачак / маслачак. — *Неки кажу млѐчац, неки кажу змијино цвеће.* 3; **млиѐчац** 'Euphorbia cyparissias L.'. — *Он каг се прѐломи, онда иде млѐко. Зѐто се зове млиѐчац. Ди гдд га прѐломите, тамо цури млиѐко. То је така бѐлка. Само је отрѐвна та бѐлка.* 2.

млѐчника ж 'Euphorbia cyparissias L.' в. змијска трава / зминска трава, змијско млѐко / зминско млѐко, млѐчац / млиѐчац, млѐчига / млиѐчика. — *Па то је млѐчника; та млѐчника зѐвѐ се. Откинеш, а то свѐ цури бѐло кд млѐко. Знам да нису нам дали да берѐмо.* 12 (6—11); **млѐчника** (1, 3, 6, 9, 10, 13); **млѐчига** (7, 9, 10, 12); **млѐчига** (10, 13); **млиѐчика** - *Исто кад откинеш, онд будѐ, бѐло иде из дног, кд кајмак, ис тог, и ђстане флѐка на рѐки ако се ђдма[х] не опѐрѐ.* — *И ето, зѐто се, валда, и рѐкло млиѐчика, што кд млиѐко иде ис тога.* 4 (2, 5).

млѐчига в. млѐчика.

млѐчига в. млѐчика.

млиѐчац в. млѐчац.

млиѐчика в. млѐчика.

мрѐзова сѐстрица в. сѐстрица.

мртва жагра в. жагра.

мртва коприва в. коприва.

мѐвар -и ж **дѐвија** ~ 'Setaria glauca P. V.' в. дивља мувар, му(в)арика. — *Па дѐвија мѐвар је исто ко гдт и ђва што је пигома мѐвар. То је исто, како мѐвар има влѐт, тако и ђна има влѐт, само што је ђво тање.* 3 (7—9); **дѐвиља** ~ (2, 4, 5, 13).

му(в)арика ж 'Setaria glauca P. V.' в. дивља мувар / дивља мувар. — *А ђво је та трава што код нас кажу мувѐрика. Има тако влѐт, јѐдно зѐвѐмо крпигѐз, а јѐдно мувѐрика.* 7 (1, 3, 6, 8—12).

И

нана ж **дѐвија** ~ 'Mentha aquatica L.' в. дивља нана, миришавка. — *Па има, ето, гу смо је видѐли негде на слици, дѐвија нана. Па кд и ђва нана за џѐј,*

сáм[о] што нѐм[а] тѹ мёћ. А1 мирѡше ѡсто тáко. И мáло је сáтнѡја, дá. 10 (3, 6—9, 12); дѡвља ~ (1, 13).

нёге нёгу ж р1 рёдине ~ 'Erodium cicutarium (L.) L'Hérít.' в. родин кљун. — Свѣ смо се мѡ тё с ётѡм сѡгрáли кё дѡца, са рёдинѡ нёгама. — Тё овáко ѡстера, и бѹде по чѣтири-пѣт, из јёднёг, онáко, вѡси. Дрѹкче нѡсмо звáли већ рёдине нёге. Па ѣго, ёткѡнѣмо, ѣво, рёдине нёге. 4 (1Ш, 2).

О

ёко с вёловско ~ 'Leucanthemum vulgare Lam.' в. бела рада, маргарета. 13; змијино ~ 'Bifora radicans M. B.' в. смрдљива трава, смрдљуша, смрдуша. — Змијино ёко је црно и окрѹгло и змијино ёко тё се зёве. Тё бѹде ѹ жѡгу, кат се оврше, па тё бѹде ѹ жѡгу, змијино ёко. Ўвáти се зà жѡго и пѣнтрá се и тё је змијино ёко. Иѣ, сáмо је тáко баш сáтно, црно. Црно, сáтно и тё се зёве змијино ёко. Тё кат се сáтре, тё је црно и бѹде ѹ жѡгу. 12.

орáшак -шка м 'Lathyrus tuberosus L.' в. дивѡји грашак / дивљѡ грашак, орашáц / рашáк. — Тё је кáо крёмпѡр. Орашáк, тáко се ёде зёве. И тё порѣ[ё] жѡга рáсте. А орашáк, а тáј цвѣт јáко лѣпо мирѡши. А тё вáде па јѣду и ёáју свѡњама. Орашáк, дá. Рѡју свѡњи, тё трáже и јѣду. 9 (5—7, 11); орашáц -шца (5, 9); рáшáк рáшка — Рáшáк рáсте црвѣно ѹ жѡгу, ѡзбије ёзго нá жѡго, па пёкрије, па нѣ мож[е] кёмбáј да кёси, зáмрси се. Он ѡма ёгле, свѡње га рѡју. Њма кё кромпѡриѡ ёгле. И ёнда кад ѡзѡже гёре, тек ёнда се шѡри и цвáти. Тѹ гѣра ёне нѣгове зáпѣрке. Јáко лѣп цвѣт, рёзо је, рёзо [о]нáко. Њма и мѡрѡс. Тё је рáшáк. И тё свѡњи зѡми рѡју, крмáче; мѡ сирѡтиња, кукурѹза мáло, Швáбе су зѣмљу ёнда ѹ тё врѣме окупирали, ётац нáш пёсије, кёњи вршáли, плѹг дрвѡни, не вáља. Зѣмља се ѹзоре макар кáко, рáшáк ѹдари, јá чѹвам свѡње, гѣ, крмáче, ёнда ёне ёсете тё, стáне ѹ рѡт, нáправи рѡвачу, чѹдо бёжѡсије, да нѣ мо[же]ш приѡи, трѣба мѡгику па затрпáвати. Онѡ тё вáду, јѣду. И кад га јá прёбам, ёнда слáдак. Тё је рáшáк. 3.

орашáц в. орашáк.

ёспице ёспѡца ж р1 плодови врсте 'Malva silvestris L.' в. богиње, пелце, погачице. — Слѡз је, кáко да кáжем, трáва, а тё што је рёдило нá ѡем, тё смо звáли ёспице. Тё сáтно. Па смо приѡискали. — Кё ёспице прáвили смо ёд ётого. Тё смо рѣкли ёспице, дá. Тё, ѣго, ѹзмѣмо, па приѡискамо, áјде, ёспице; дѡчина. Кё сѡгрáчке. 4.

ёћу-нѣћу 1_{sg} 'Capsella bursa-pastoris (L.) Med.' в. бела трава, воле-не воле / воли-не воли, волем (те)-не волем (те) / волим (те)-не волим (те), волеш-не волеш, лаже-не лаже, оѣне-неѣне. — Знáж зà тѹ трáву, ёћу-нѣћу? Рáсте по дѣте-љинама и бѣло цвѣта. А зёвѣ се ёћу-нѣћу, дѣвёјка кат се [х]гѣла да ѹдá, ѹзѣла је тѹ трáвку, па се зáмислила, па скиёала, тё стёѡ тáко на грáнчици, а нá сваком крају ѡма кáо цвѣтиѡ, пёсле тё сáзре, и кáо мáуница мáла ёстаје, и ѹ свакој ѡма сѣме. А ёна стёѡ па глѣда: шѡá, да се ѹда ил не ѹда. Кáж[е]: ѣ ѹ-нѣћу, ёћу-нѣћу. Тё је тá бѣла трáва, ёвё што кёсѡмо пё дѣтелини. 8 (1, 5, 9—11).

дће-неће 3_{sg} 'Capsella bursa-pastoris (L.) Med.' в. бела трава, воле-не воле / воли-не воли, волем (те)-не волем (те) / волим (те)-не волим (те), волеш-не волеш, лаже-не лаже, оћу-нећу. 11.

дштрѣк -ика м 'Carex pseudocyperus L.'. — *Исто у бари расте дштрѣк. А тѣ не цвѣта. Тѣ је сáмо тáко лѣише, па тáко порáсте. Тѣ је дштрѣк. А зáто што је то здрáво дштро. Тѣ посíче д[д]ма[x]. О[д]ма[x] кат се мáло дѣра, је л повѣчеш рѣку је л штá, д[д]ма[x] ће ти пѣсићи. Дштрѣк, тѣ се тáкѣ зѡве тá трáва. 5.*

II

палáмида ж 'Cirsium arvense (L.) Scop.' в. боца, паламуда. 1С, 3; **палáмуда** — *Тѣ је палáмуда. Тѣ је јáко лѣиша трáва. Ди нѣ йма, тѣ рáна слáбо рáсте. А бѡде, кад је отсéчемо и нѣ дáј бѡже рѣком гáлом ўвaгити, свѣ рѣке избѡсти. Она цвѣта рѡза, па гѡмбице йма, а йма да цвѣта бѡло, па йсто гѡмбице тáко. И йс тѣ[x] гѡмбѣца йспада, ў нѣ йма сѣме. А кѡмбица дѡ нáс ймѡ, кад је дѡро, тѣ је злѡ бѣло. Пѣно жѣто тѣ[x] глáвѣца. 7 (4—6, 8—13).*

палáмуда в. паламида.

пáлацка ж цваст врсте 'Typha angustifolia L.' в. батица, бачка. — *Ово је рѡдоз, а ѡво у средѣни, тѣ смо звáли ко дѣца пáлацке. Кѣдали па се йграли. И сáд бѡру па стáве у вáзну. 7 (1, 3, 6, 8—13).*

пáприка ж дѣвија ~ 'Polygonum persicaria L.' в. голготска трава, дивља паприка, трава мајке божје, христова крв. — *Лѣише йсто кáо у пáприке. Нѣће ѡна на пѣску да йде, ѡна сáмо йде у влáжно, дѣвија пáприка. 12 (3, 6—11); дѣвља ~ (1, 2, 4, 5, 13).*

папѣшкови́на ж 'Papaver rhoeas L.' в. була, пропушкови́на, цанибула. — *Ајде, ѡнете йћи видити, ймáло, навѣзла мѡја снáја папѣшковину. Тѣ је, йсто ў жѣгу рáсте. Тáко црвѣни цвѣт. Тѣ је папѣшкови́на. А тѣ је гѡрко. Ёто тáкѣ ўвѣк смо звáли, вѣди, свѣ се црвѣни папѣшкови́на. Тѣ је старѡвѣрски, папѣшкови́на, тѣ је о[д] дѣидини[x] дѣда. 5.*

пáсуљ -уља м дѣвији ~ 'Aristolochia clematitis L.' в. јајцурица, курјача трава, курјачевина. — *Дѣвији пáсуљ пѡ нѣиви рáсте. Тáко кѡ ѡвáј пáсуљ, сáмо што је тáко из јѣднѡг, и тáко йма лѣише, слѣчно пáсуљу, и цвѣта жѣто. А знáте кáко тѣ смрди кад ўзмѣш ў рѣке. Тѣ ймá пѣт јѣгáра ў том комáду, и тáко на сред средѣ йма тѡк пáсуља и кѡпáли кукурузе, ѡнда кад је нуз кукуруз, па га трѣба ушчѣпати, ѡнда свѣ ми се гáди, тáко смрде рѣке ѡ[д] тог. Тѣ је дѣвији пáсуљ. 6 (9).*

пáчнѣнѣк м 'Calystegia sepium R. Br.' в. камцијаш, ладолеж, лифчићи, попанац / попонац, слатковина, точирићи. — *Тáкѣ се појáвијо нá нѣиви, злѡ бѡжѣије. И тѣ сáм[о] тáкѣ по кромпѣру, сáт смо ймали, п-ѡнда кад зáпне плѣгом да изѡрáва, вѣче се трѣ мѣтера. Кѡ пáтка што йма нѡгу, тáко ѡн йма лѣст, и зáтѡ смо га и нáзвáли пáчнѣнѣк. 6.*

пѣлце пѣлци ж pl плодови врсте 'Malva silvestris L.' в. богиње, оспице, погачице. — *Тѣ је слѣз, бáш тáј цвѣт, а йма ѡне, кáо, пѣлце, кáо дѣцá смо, при-тиснемо нá рѣку, па ѡстане кáо пѣлца. Тѣ смо звáли пѣлце, а зѡвѣ се слѣз. 7 (1—3, 6, 9, 10, 12).*

пѣтровско цвѣће в. цвѣће.

пйревина ж 'Agropyrum repens (L.) Beauv.' в. власуља, пирика. — *Пйревина није зубача; она је ситна, има ситне жйле и ситан лист.* 3 (2, 4—13).

пйрика ж 'Agropyrum repens (L.) Beauv.' в. власуља, пйревина. 1, 5, 8, 9, 11, 12.

пица ж **кџија** ~ 'Consolida regalis S. F. Gray.' в. сикирица. — *Тџ је оно што кџжу код нас кџија пица, кад мџрам тако да кџжем. Тџ расте у крај жйта.* 7 (1, 3, 6, 9, 10, 12, 13).

плава трава в. трава.

пџгачице **пџгачица** ж рl плодови врсте 'Malva silvestris L.' в. богиње, оспице, пелце. — *Пџгачице. Зџтџ што је у дџблику пџгачице. Ми смо брџли, па мџтемо на рџку, па стйиснемо на неколко мџста, оно џстане шарџно.* 11.

пџпанац¹ -џнца м 'Bilderdykia convolvulus (L.) Dum.' в. попанац, слатковина. — *Кад џде ушчџпаи, чџк џнамо му је крај. А исто га зовемо пџпанац. Бџде ишџ[ст]-сџдам грџна, а по два мџтера изрџсту дџгачко, прико трй-чџти[ри] рџда кромпйра и на јџдну, и на другу стрџну. Кат се ушчџпа, кџжем, дџгачко, не мо[же]ж га изџџи. Код нас кџжу пџпанац.* 7 (1, 3, 6, 8—12); **пџпанац** -џнца — *Ово је исто врста пџпџнца. Тџ је тџј што иде по зџмљи, вијџга. Нџ иде на стабло, не иде на џграде, већ сам[о] по зџмљи. Вйди кџко вијџга.* 12 (8—10, 13); **пџпанац**² 'Calystegia sericum (L.) R. Br.' в. камџијаш, ладолеж, лифчићи, пачињак, попанац, слатковина, точирићи. — *Вако га повџчеш, дџгачко, а кат пџстиш, џн се сџв џврне, скџпи. Пџза се по зџмљи, па лишиџе џно, и цџвџга, точйре има бџле, па тако вџлике цџвџгове. И џнда џ том точйру бџде сйтно, нако, окрџзљу, тврдо, чџурица, па џ тој чџурици бџде по јџдно сџме црно. Ўтог бџлог пџпџнца, а џнда, има јџш јџдна врста пџпџнца, тџј има цџвџг сйтан.* 7 (1—4, 6, 8—12); **пџпанац** — *Бџли је већинџм тџј ладдлеж, пџпанац. Крупне бџле цџвџгове има.* 12 (8—10, 13); **пџпанац**³ 'Convolvulus arvensis L.' в. попанац, слатковина. — *Јел џвај пџпанац, џн стџврно, џто, у кукурџза, кџ маљо зџпусти, па џво бџш прџкџуче смо врймили сџнџокрет; па на вр сџнџокрета код Мйшишџеви[х]. Тџ је зџани пџпанац.* 4 (1—3, 6—12); **пџпанац** — *Тџ је што се пџње на кукурџзе, пџпанац. Тџј се вије око џџга, вй[ди]ш, врџи се око џџга, па га зџтвори; џвај се шйри, а џвај иде у висйну па се сџ[мо] мџга, мџга и зџтвори стабло кукурџза јел жйта. Сџв се углџте.* 12 (8—10, 13).

пџпино прџсе в. прџсе.

пџпанац в. попанац.

прџсе **прџсста** с **пџпино** ~ 'Hordeum murinum L.' в. гицуља, дивйји јечам / дивљй јечам, жива трава. — *Тџ је пџпино прџсе; гицуља йли пџпино прџсе. Зџтџ што се џткине вџт, џн је дштар, и џкрџне се овако, и џнда дџца се йграју овако и џно кџзи нџтраг, кџже: гйц, гйц, пџпино прџсе!* 11 (1С, 3, 6—10, 12).

прџџџница ж 'Equisetum arvense L.' в. боровница, дивљџ кришкиндла, зџчији лад, лишчији реп, мачји реп, прџуља, цинкрот, чамовина. — *Тџ је бйљка кџја пџсти два мџтера, вйше, жйле џдле. Прџџџница жйла, два мџтера дубоко. Јџ са[м] мйслијо да ће бйт прџџџнице, џно, џнда су џдариле кйше; јџдне нџма у џџ-стану, јџдне прџџџнице. Јџш џу некџко зџву џви дрџги, ако није некй реп, не знам, сџмо, углџвџм, мй је зовемо свй прџџџница. Тџ је бйљка кџја исто шйри жйле, црне, тџнке жйле има, тџнке, црне, и шйри, и дубоко иде. Нџма листџва, него има тџ грџне, тако, сйтне, иде џ шйци, кџо што иде јџла, џ, тџкџ изглџда.* 3 (1).

прдуља ж 'Equisetum arvense L.' в. боровина, дивља кришкиндла, зечији лад, лишчији реп, мачји реп, прдлаљица, цинкрот, чамовина. — *Има јако дубоке жшле унутра, можда, што ми видио, можда су педè[сег]-шездè[ет] центи, а можда и дубе. А има у тим жшлицама кд неки зглавкови и из тог сваког зглавка расте. И нарочито у прдеље, што, то буде мј мйсец, днда изађе и ако се мло запустји, ма не мо[же]ш кукурузе од њè дчистит, ослободит. Прдуља, тако се каже. 4.*

прсличица ж 'Muscari racemosum (L.) Mill.' в. буренце, дивји лук(ац) / дивљи лук(ац). — *Прсличица, то цвæте исто, има ситнè, ситнè, двè, листиће, тако кд лук. Лилово је. 4.*

пријатељи -еља м pl 'Setaria verticillata (L.) P. B.' в. крпигуз. — *Па како се сад зове. А, да; пријатељи. То се лиги, крпи. Па што, тако кажемо, пријатељи. Тај је пријатељ теби. Ми смо то имали кат смо кукурузе брали, па кат сам дошла кући, сукњу морала бацити, чарапе бацит, свè се јукупило; пријатељи. 5 (2, 4).*

пропушковина ж 'Papaver rhoeas L.' в. була, папушковина, цанибула. — *По жшгу расте. И неко је зове булка, у Вајски, што, то је исто шокачко село, дни кажу булке, а ми кажемо пропушковина. Црвено цвæте. Кд мак. И цвйт је кд мак. 4.*

Р

рада ж бела ~ 'Leucanthemum vulgare Lam.' в. воловско око, маргарета. — *То је ово бело, то су цвæтови дни бели. Бела рада, то је цвæт двæј овде што ја имам. Има га и дивје, у жшгима га обично има. Крај жшга. Има га и по ливадама. Кд крупна камлица, само је крупније. 9 (1С, 3, 6—8, 10—12).*

разлиће в. различје.

различје с 'Centaurea cyanus L.' в. дивји каранфил, плава трава, разлише / разлише. — *Различје, у жшгу то бива. Плаво. Па ја не знам, зшто се зове различје, само тога је бивало у жшгу, то окупира цело жшго. Кад имаш воду у стомаку, скваш и воду истераш. То су Швабе о неком свецу плели венце о[д] ток плавог. 3; различше — Разлише, то исто прџи жшго, као и та сикирица и грашак и то се само у жшгу најчешће среће свè. Плаве је бдје и лепо цвèће. Ту, у исто време буде то различше, сикирица, грашак и кажемо коњска камлица. 1 (2); различје — Па то расте највише тако по ливадама, онако, знате, и у жшгу то буде. Сад ни не буде у жшгу зато што се то баца венџак. Видите, то је то, то плаво. То ми днда, знате, као, ндсимо пдљско цвèће, кад имамо Брашанчево, Тилово ми кажемо, знате, днда иде процесија, и днда ми тако направимо винце дшцама па ндсимо у процесији, дшца ндсе. То плаво, то је различје. А оно било, то је, опè[т], тштрица. 5 (4).*

разлише в. различје.

рањеникова трава в. трава.

рашак в. орашак.

реп м воловски ~ 'Verbascum densiflorum Bert.' 5; **лишчији** ~ 'Equisetum arvense L.' в. бој овина, дивља кришкиндла, зечији лад, мачји реп, прдлаљица, прдуља, цинкрот, чамовина. — *Па лишчији реп што так[о] расте. Има са стране*

кѡ грѣне и тѡ тѡко пѣно тѡг зелѣнила, па тѡко кѡ рѣп се ѡбеси, па тѡ зовѣмо лѣичији рѣп. 6; маѣчији ~¹ 'Equisetum arvense L.' в. боровина, дивља кришкиндла, зечјији лад, лишичији рѣп, прѡдаљица, прѡдуља, цинкрот, чамовина. — И маѣчији рѣп, и прѡдуља, и ѣма назѣва свакојаѣи[x]. 4; маѣчији ~² 'Phleum pratense L.' в. маѣков рѣп. 1, 5; маѣчков ~ 'Phleum pratense L.' в. маѣчији рѣп. — Маѣчков рѣп, тѡ је на ливѡди. Ёсто кѡ маѣчков рѣп, трава, као што је ѡва, ал ѡнај прѡви маѣчков рѣп сасвѣм је дѡгачак толико. Ишѣушићу ѣ[з] сѣна па ћу вам пѡслати тај јѣдан маѣчков рѣп. Лѣичи на рѣп. 3 (6, 12); мѣнишији ~ 'Alopecurus pratensis L.' 1, 6, 8, 10, 12, 13.

рѣпица ж 'Sinapis arvensis L.' в. горушица, рѣпица. 1Ш, рѣпица — Рѣпица растѣ у свѣм кулѣурама. И нѣ само у ѣиви, него и на пѣту и дрѣму и свѣд. Нарасте вѣсока, ѡста грѣната, цвѣтѣ жуто, кад оцвѣтѣ ѣма махуне, мѡжда, кѡлко је тѡ, пѣ[т]-шѣс[т] цѣнтимѣтра и сѣдам, дѡгачке, ѣске, у свакој ѣма сѣмена, црно, сѣтно сѣме, и тѡ кат се осѣмени, ако се нѣ пѡзи, тѡ вѣло тѣшко се ѡчисти зѣмља од рѣпице. 4 (2, 5).

рѣпѣв¹ -ува м 'Arctium lappa L.' в. чѣчак. — Оно нако ширѡко лѣише. Прѡвили смо кат смо дѣца били кѣшѡбрѣне ѡ[ѡ] тога. Вѣлика трава нарасте, мѡжда и са дѣсет, двѣнајст лѣстѡва, и вѣлики лѣстови и ширѡки. Расте, свѣдѡ га ѣма. Тѡ је рѣпѣв. 6 (1С, 3, 7—13); рѣпѣв² 'Rumex obtusifolius L.' в. коњски кисељак, штавољ. 1Ш; рѣпѣв -а — Рѣпѣв, ја знам, ѣма лѣише, тѡ је као рѣн. — Само још вѣће лѣише него у рѣна и ширѣ лѣише. — Ширѣ лѣише ѣма од рѣна. Тѡ је рѣпѣв. 4 (2).

рѣпица в. рѣпица.

рѡгоз м 'Typha angustifolia L.' — А од лѣиша се ткѡли, прѣ, рѡгѡзѣаче тѡ се звѡло, пѡ собѡ се ширѣло и стѡвѡло. Сѣклѡ се, па се вѣзала кукурузѡвина, ѡжа се прѡвила од рѡгоза. 7 (1—6, 8—13).

рѡдин кљѣн в. кљѣн.

рѡдине нѡге в. ноге.

рѡдино вино в. вино.

рѡдино цвѣе в. цвѣе.

рѡзмаријн м дивљи ~ 'Galium aparine L.' в. деверско цвѣе, дивјији рузма-рин, крпач, крпѣљ, крпигуз, крпуља, лепљива трава, чѣчак. — И тѡ се ѣсто лѣпи. Тѡ ѣсто пѡруши ѣсито, пѡруши свѣ. Па да, дивљи рѡзмаријн. ѡд оток се мѡра ѣсито прѣскати, јел тај пѡруши ѣсито. Тѡ је дивљи, вѣди како ѣма гѡмбѣце, тѡ кат се ѡспе, тѡ на годину бѡде дѡпло. ѡнда кад ѡпазиду ѣуди, пѡри, сѣљѡци, јѣ л, ѡнда ѣдеду у пѡљѡпрѣвредну, ѡнда иштеју тѣ тѣчности, пѡпрѣскаду, јел ѣначе нѣ бѡде ѣсито, пѡруши га, тѡ се тѡко плѣте. Тѡ што је тѡко, тѡ су свѣ онако кѡ бѡце, тѡ свѣ онако грѣбе. И тѡ за чѣга се зѡлѣпи, било и за рѣво. Тѡко је по старѡвѣрски, рѡзмаријн. Ёто, имѡмо тѣ у бѡици пѣтомѡга, што мирѣши, тѡ се цвѣт кѣти кат се свѡгови ѣма, пѣтоми. А ѡво није. Дивљи рѡзмаријн. Јѡо, кѡже, вѣди кѡлко ѣма рѡзмаријна. ѡ[ѡ]ма[x] шпрѣцат. 5; рѡзмаријн дивјији ~ (7, 8).

рѡужа ж дивјија ~ 1. 'Rosa canina L.' в. дивља ружа. — Тѡ је дивјија рѡужа, ѡна ѣма ширѡко, цвѣта на Бѣгеју колко ѡдете и дѣгод. 12 (3, 6—11); дивља ~ (1, 2, 4, 5, 13); дивјија ~ 2. 'Artemisia vulgaris L.' в. дивјија метла / дивља метла, комотљѣка, метла, метљѣње, трутљѣка. — Јѡко се тѣшко ишѣупа. Тѡ мѡ[же]ш ѣчѣсти двѣрѣште. Ума тѡ кѡд нас тѣ. Кѡ дивјија рѡужа. Јѣсте дивјија рѡужа, лѣст

дѝвије рѹџе, а л је дѝвија. Јѣсте, дѝвија рѹџа. Нѣма тѝ цвѣта, сѝмо јо[ј] је лѝст на рѹџу, и мѝ кѝжемо дѝвија рѹџа. Лѝст је рѹџин и днда мѝ кѝжемо ѣв[о] дѝвија рѹџа кад отсѣчемо. 10.

С

сѝт м прецветала биљка врсте 'Taraxacum officinale Web.' в. лампа, свећа. — Тѝ смо мѝ звѝли сѝт. Дувамо, дѣца, па кѝлко ѝстане на њѣму, тѝлко је сѝти. 13.

свећа ж прецветала биљка врсте 'Taraxacum officinale Web.' в. лампа, сѝт. — Па тѝ је маслѝчак. Тѝ хѹрке вѝлу. Тѝ ће попиѝпат свеѣ, а ѝво дѣца ѝпе[т] да пиѣре, да угѝсе свећу. — Тѝ дѣца дѹвају, па лѣти. Пѝрну, тѝ кад сѝзри, па пѝрну, тѝ смо мѝ звѝли свећа. Свећа се звѝла, што пѝрнеш па ѝдлети. Пѝрнеш, днда слѣти тѝ бѣло и тѝ се ѣвѝси днда. Тѝ се зѝве днда свећа. 12.

сѣно с лѣдинско ~ 'Lolium perenne L.' в. житарка, ливадско сено, тврда трава, тврдац. 3, 5; ливадско ~ 8, 11, 12.

сѣстрица ж мрѝзова ~ 'Colchicum autumnale L.'. 13.

сѝкириѝца ж 'Consolida regalis S. F. Gray.' в. козија пица. — Па сѝкириѝца је кад жѝто већ сѝзрѣва, нѝјчѣиће у жѝту бѹде. А ствѝрно јѣсте. Їма ѝно ѝстурено нѝзѝд на цвѣтићу. 1 (6, 8, 10, 11).

сѝрак сѝрка м дѝвији ~ 'Sorghum halepense (L.) Pers.' в. дивљи сирак. — Тај дѝвији сѝрак, то. ѝко је нѝрѝсто. Нѣма уѝште пѹга. Сѝ[ѝ] тѝ идѣмо па кѝсѝмо, да мѝжемо да нѝправѝмо лѣнију, да прѝлазѝмо. Тако ћемо мѝ подѝвљати, да нѣнемо у атѝру ѝмат нѝкога. 8 (3, 6, 7, 9—12); дѝвљи ~ (1, 2, 4, 5, 13).

сѝта ж 'Juncus effusus L.'. — Ѓна ѝма лѝиће дѹгачко, висѝко, па окрѹгло. Па смо мѝ нѣкад кѝ дѣца ѝ[ѝ] то[г] кѝдали, па плѣли, прѝвили, кѝо, плѝвку, лѝћу, па пѹштали по вѝди, ѝно пѝва. Тѝ се зѝве сѝта. 7 (1—6, 8—13).

сѝтни чѝчак в. чичак.

слѝтка грѝва в. трава.

слѝтковина¹ ж 'Bilderdykia convolvulus (L.) Dum.' в. попанац / попонац. — Їма дѣвѣ врсте слѝтковине. Їма ѝвѝ крупнија, кѝја ѝде гѝре, кѝја се јѝко пѣње. Тѝ је вѝше пѝпанац. А дна ѝд. ле што је, тѝ је слѝтковина. 4 (2, 5); слѝтковина² 'Calystegia serium (L.) R. Br.' в. камцијаш, ладолеж, лифчићи, пачињац, попанац / попонац, точирићи. — Ѓто вѝдѝте кѝко се пѝп. иће и по кукуѹрузу и пѝ жѝту и свѹд и тако лѝпо цвѣта. Тѝ је слѝтковина. Па ѝмѝ крупније, знѝте, ѝма баш тако. Дѝ, тѹ баш мѝ ѝмѝмо и нѝ њиви. Тѝ тако бѹде цвѝт. Вѝ[ѝ]те, тѝ је тѝ вѣлики, крупна. 5 (2, 4); слѝтковина³ 'Convolvulus argensis L.' в. попанац / попонац. — Па већинѝм се гѝвори слѝтковина. Па ѣто, кѝ[ѝ] тако дѝђе ѝна до висѝнѣ, днда кѝжемо, вѝди пѝпанац кѝликѝ је ѝгнио гѝре. Нѣ кѝжемо вѝди слѝтковина кѝко је ѝшла гѝре, него пѝпанац. 4 (2, 5).

слѣз слѣза м 'Malva silvestris L.' в. слезовача, слиз. — Тѝ је слѣз, и ѝн ѝма тѝ тѹ, тако, што дѣца тѝ мѣћу; пѣце. 3 (1, 6—11, 13); слѝз — Па тѝ је, ѣто, слѝз. А ѣто, ѝмѝмо ѝ тѝ тѹ, днда берѣмо, па лѝпимо нѝ рѹке; тѝ тако бѹде кѝ пѹце. Ѓнда, кад нѝжемо тѝ, берѣмо, па лѝпимо нѝ рѹке. Тѝ је слѝз. 5 (2, 4).

слѣзовача ж 'Malva silvestris L.' в. слез / слиз. — *Слѣзовача је дна што смо се пѣлцовали навек, има днај лилави цвѣт, па има сѣме дно округло, а ми деца притиснѣмо, а тѣ остане кѣ пѣлца.* 12 (3, 6—11).

слиз в. слез.

слинац слинца м **ћурков** ~ 'Polygonum orientale L.' в. ћуркова креста, ћурчија креста. — *Буде црвено, густо, па виси, онако, као ћурак што има, нао, нис кљун што му виси, оно црвено. Тѣ се зове ћурков слинац.* 11 (7).

смрдљива трава в. трава.

смрдљуша ж 'Bifora radians M. B.' в. змијино око, смрдљива трава, смрдуша. — *А, тѣ је смрдљуша. Тѣ је она бѣла. Она цвѣта бѣло, а смрди, нѣ, не мо[же]ш... Тѣ обично кат кѣша пада. Она ну[з] жито, нус крај жита буде. Смрди јако. Ако ће кѣша падати, па смо у атару, па још и не обљачи се, днда ђсетимо да смрди тѣ трава.* 7 (1С, 3, 8, 10, 11).

смрдуша¹ ж 'Bifora radians M. B.' в. змијино око, смрдљива трава, смрдуша. — *Тѣ је трава једна која јако смрди. И затѣ се зове смрдуша. Јако смрди. Кат прѣђете поред њѣ, днда одѣло и свѣ смрди. А ђсетѣ се на далѣко. Гѣѣ њѣ има, она смрди.* 2 (1Ш, 4, 5); **смрдуша**² 'Conium maculatum L.' в. кукута, тру(м)бељика / штру(м)бељика. 2.

спомѣнак -нка м 'Myosotis palustris (L.) Nath.' в. фергисман. — *Има спомѣнак. Јако лѣпо мирѣши. Ђ, тѣ не можем да се сѣтим зѣшто је спомѣнак.* 8 (1—3, 5—7, 9—13).

старѣац -чца м 'Stachys recta L.' в. дивѣји босиљак, коњски босиљак. — *А исто и тај старѣац, само што је ђ[н] нијси, не расте високо и сѣтан, ал је крѣмско, лѣпо, и мирѣши сѣв ѡтѣр од њѣга. Сѣм[о] сѣ[Ѣ] тѣ пѣору, и тѣ шприцају, па тѣ пѣле угину. А тѣ је тако бѣо кѣ багренѣв, лѣп, ѡт старѣаца.* 12 (1—11, 13).

стењак -њка м 'Geranium dissectum Jusl.' — *Стењак је затѣ што има Ѣну израслину на цвѣту. Стењак је у петрѣлѣјској лѣпти и у фѣњеру Ѣвѣм што се некаѢ у штали, Ѣкачѣ се у шталу ди нема струје, и наливен петролѣјом, и има од Ѣвогѣ, пѣмука израѣен стењак. Тѣ је као гѣтан пѣѢснаго, и Ѣн се ѣврѣ помоћу шрафа јѢднѢг, Ѣн се ѣврѣ и ѣврѣ да, кат се ѣпѣли, да сѣја вѣћма и слабије. Затѣ стењак, што има израслину Ѣну у Ѣблику стењка.* 11.

стѣд м 'Daucus carota L.' в. стиѢак, стѣдна трава, стѣдно цвѣће. — *Стѣд, тѣ исто тако цвѣта здраво вѣлико, па ѣнутри је, сѣд нема тѢк стѣда вѣше. Тѣ тако вѣлик цвѣд бѣде, днда је тѣ прѣје бѣло, тѣ су рекѣли стѣд; црвѣног бѣло ѣнутри кѣ пѣ[т] дѣнара је л како. Сѣд, лѣне је бѣло Ѣви, сѣд нема ни јѢдне; нема стѣда. Нема тѢг црвѣног ѣ тѣм цвѣту. А тѣ се зове стѣд. Прѣје, док смо се стѣдили, док нѣсмо прѣд малѣм и прѣ[Ѣ] тѣтом ништа дивѣнили, ни нѣ прѣт кѣм, ни прѣд братѣм лѣѣм нѣкаѢ нѣсам слѣла рѣћ ни: лѣјсеиш, кѣк[в]и, ни: тѣ није ѣстина. Нѣ. А сѣд... Тѣ је стѣд, тѣ тако вѣлики цвѣд бѣш.* 5 (1—4, 6—13).

стѣѢак стѣтка м 'Daucus carota L.' в. стѣд, стѣдна трава, стѣдно цвѣће. — *СтѣѢак, знѣш, Ѣно што зѢву. А у среѢини има црвѣно, трѣба да има црвѣно. А ја кат сам бѣла Ѣге, ја пѣнѣми кад је бѣло то. ѣко, ѡтпрѣлике кѣ некаѢашња петѢбанка. Кѣјс[у], док тѢг нестане, нестаѣе стѣѢда. А тѣ тако расте ширѢко и пѣно има тѣ[x] цвѣтѢва. ПѢ томе сс зѢве стѣд, што је некаѢа бѣло стѣѢда. Штѣ је некаѢ бѣло срѣѢѢга и крѣтко Ѣбући и голѣшавѣ ѣћи.* 9 (1, 4, 10—13).

стїдна трава в. трава.

стїдно цвѣће в. цвѣће.

Т

тѣтула ж 'Datura stramonium L.' в. бик, биковн. — Чѣуре бодљикаве има. Њѣно сѣме је лекѡвито. Цвѣти тѣко, бѣло. Мѣ смо употребљавали за кѡњски ждребѣњак; тѣтула тѣ је. 3 (7, 8, 10—12).

тврда трава в. трава.

тврдац тврца м 'Lolium perenne L.' в. житарка, лединско сено, ливадско сено, тврда трава. 13.

тїтрица ж 'Matricaria chamomilla L.' в. камила, камилица. — Мѣ кѡжемо тїтрица, камилица, свиједнѡ је, је л те, тѡ, ѣно бѣш је мѡј син накѡсијо, па мѡ [же] ш кѡвати чѣј и тѣко. Па штѣ јѡ знѣм, кѡжем тїтрица, камилица, штѣ јѡ знѣм. А тїтрица, тѡ смо још мѣли бїли, и: ѣдемо дѡне[ти] тїтрице. 5 (1Ш, 2); **дивља** ~ 'Anthemis argvensis L.' в. горчин, дивија камила / дивља камила, дивија камилица / дивља камилица, ката, коњара, коњска камила, коњска камилица, коњска титрица, крупна камила, крупна камилица, крупна титрица, чивутске јагоде. 1Ш, 2, 5; **кѡњска** ~ 1Ш, 2, 5; **крѹнна** ~ 1Ш, 2, 5.

точїрићи -їћа м pl 'Calystegia sepium R. Br.' в. камцијаш, ладолеж, лифчићи, пачињак, попанац / попонац, слатковина. — Точїрићи су попанац. Тѡ јѣко се размнѡжѣва и тѣико је искорѣнѣти. Лѣп, бѣли цвѣт у виду точїра има. Пузи по зѣмљи. 1 (3, 7, 11).

трава ж **ѣњина** ~ 'Agrimonia eupatoria L.' в. рањеникова трава, ситни чичак. — Мѣ смо се слѹжили, кад набѣрѣш, ал мѡраш осушити и, дндѣ, прѣ није бїло лекѣра, штѣ јѡ знѣм, рѣну, кат чѣј скѹваш, има црвѣну боју чѣја и тѡ пдлїјеш пѡ рани и нѣколико пѹта оперѣш и тѡ скѹпи рѣну. Тѣкѡ смо-с-лѣчили. Нѣко кѡже рѣњеникова, ал веїїнѡм свї зовѣмо ѣњина трава. Једѣрѣд, знѣм, припѹштали су тѹ бика, и налѣтијо нѣ плуг. И ш-чїм смо мѡгли: ѣњине траве и у лѣвѡр и оперѣмо нѣколико пѹта и прѡшло, зарѣсло. 6; **бѣла** ~¹ 'Capsella bursa-pastoris (L.) Med.' в. белуша, воле-не воле / воли-не воли, волем (те)-не волем (те) / волим (те)-не волим (те), волеш-не волеш, лаже-не лаже, оѣе-неѣе, оѹу-неѹу. — Вїди у дѡѡј дѣтелини бѣле траве. Тѣко кѡжу, бѣла трава, а кат са дѣѡм, днда кѡжемо вѡле-не воле, и тѣко, али бѣла трава је. И тѡ погодѡво јѣвља се у дѣтелини у прѡлеѣе. И кат се осуши, кѡ шушањ, кѡ рѡгѹш нѣки. 6 (7—11); **бѣла** ~² 'Galinsoga parviflora Cav.' в. бїла трава. — Па сѣ[д] тѡ има пѡ бѣштѣма, тѣ бѣле траве. Цвѣта, и бѣла. Има бѣли цвѣт, бѣла трава здѡвѣ се. — Мѣ кѡжемо бѣла трава, тѣ цвѣти и јѣко рѣсте брзо. Пѡчупѣли смо лѹкац и сѣд је дна веї воїка. Нїшѣта брзо не рѣсте кѡ трава. 10 (6); **бїла** ~ — И ѡде пѡ бѣшѣ, тѡ није бїло ѡде прїје. Кѣко је пѡплава бїла, сѣд їмѣмо тѡга, а прїје тѡ нї[је] бїло. Па ѣто, мї кѡжемо тѡ бїла трава. И тѡ вѡлу свїњи јѣко. И чѣк, кѡже, кѡји свїњи їмају и жївїна гѣїстрѣ, кат се тѡ дѣје, да тѡ чїсти јѣко свїње. Па цвѣти бїло. Цвѣт јѡј је тѣко пѡпут, кѡ камилица, сїтно. 4; **видѡвска** ~ в. видовица, видовка, видовчица. — Видѡвска трава, тѡ до Вїдова дна рѣсте, има, накѡ, кѡ вѡдњикав лїст, а цвѣтии су мѣли. И пѣвог їма и црвѣнѡг. И лѣпо црвѣно бѹде. Тѡ нѣвїше до Вїдова дна цвѣта, у прѡлеѣе.

9 (1С, 3, 6—8, 10—12); **гòлготска** ~ 'Polygonum persicaria L.' в. дивија паприка / дивља паприка, трава мајке божје, христова крв. 8; **гòспина** ~ 'Huregium perforatum L.' в. геспин цвит. — *Гòспина трáва, тò је, жуто цвиће цвátе, йма òкругле листйће, и кò мáсно жйлице пò тйм, и тá трáва жуто цвátе, йма пèт, вáлдa, листйћá, и тò је нáко, је ли кò плишано, жуто. Кò мáсно. Тò је трáва врло ликòвита. — Цвátе у јуну и јулу мèsецу. Рáсте йсто порет пúта, порет канáлá, йма је кòд нáс óвде, òдста се мòже видити у пòљу и по рíгу и свýгде. Йнáче, òна йма и нèко нáзив кангарййòн. Йнáче, да се мй нисмо с òгйм слýжили, нè би нй мй знáли да је кангарййòн, него гòспина трáва. А.1 смо је употреблávали за лйк и òнда, ёто, тáкò смо сáзнали јој рáво йме. 4 (2); жйвa* ~ 'Hordeum murinum L.' в. гицуља, дивји јечам / дивљи јечам, попино прасе. — *Тò је жйва трáва. Жйва трáва, òнá се увуче и ако нè рáдимò тò. Вèрýте, нèка[д] òðје до нòгè и крос панталòне и òðје чáк иза кòлена гðре. Тò је чуднòватò нèшто. Ствáрно кò жйва да је. Мй тò зовèмо жйва трáва. 4; змијска* ~¹ 'Euphorbia suparissias L.' в. змијско млеко / зминско млеко, зминска трава, млечац / мличац, млечика / млечига / мличика. 5; **змијска** ~¹ — *Тò су рèкли да је тò змијска трáва, је л се сйћáте. И тó йма мйкa. 5; змијска* ~² 'Solanum nigrum L.' в. змијско грожђе / зминско грожђе, зминска трава, кереће грожђе. 5; **змијска** ~² — *Тò је змијска трáва. Дйца прòбаду, па тò је гòрко, гáдно. Тò бýде тáко йсто, ка[д] тáко оцвèта, òнда тáко бýде, па кò грòжђе, онáко бýде, видйте, бóбице. Бýде црно онáко. Тò кáжемо змијска трáва. Òтрòвно је: нèлòгте, дйцо, тò је змијска трáва. 5; курјáча* ~ 'Aristolochia clematitis L.' в. дивији пасуљ, јáцурница, курјачевина. — *Тò је курјáчевина йли курјáча трáва. 4; лèдена* ~ 'Portulaca oleracea L.' в. леденак, ледено, ледесáк. 2; ~ **мáјке бòжје** 'Polygonum persicaria L.' в. голготска трава, дивија паприка / дивља паприка, христова крв. — *Јè л тò йма црвèно по листу? Па òá, тò од мáјке бòжје òстало. Нèко зòве трáва мáјке бòжје, а нèко је, òнáј, зòве дивйа пáприка. Тáко һу ти кáзати. 10; ~ от кáшлa* 'Cichorium intybus L.' в. кашлара, коњогриз. — *Тò кòд нáс кáжу трáва от кáшлa. Кòрйстй се òдста у сèлу, узймáју, мндге жèне тò узймáју, нáрочитò стáрйје, нáкупу тáко и òставу преко зимè и кад у прдлйће бýде да се кáшлe, òнда тò кýвају чáј. 4; плáва* ~ 'Sentaurea cyanus L.' в. дивији каранфил, различје / разлишће / разлиће. — *Плáва трáва; тò рáсте у жйту. Покрáј жйта, у мáју, јуну процвèта. Тò сйћно, нáко, кò кýкољ. Тè йма у жйту, нáјвйше у прдлeће ка[д] цáнибула цвèта. Òна и цáнибула зáједно цвèгáду. 6 (9); рáњеникòва* ~ 'Agrimonia eupatoria L.' в. ањина трава, ситни чичак. — *Рáњеникòва трáва, тá рáсте òпет по лèдинама, тó кòд нáс, нà тйм слáтинавим зèмљама је л кáко и[х] зòву, тè, лòнчáрска нйва, тò се рáве лòнци òд нè. Сáмо òнда не рáсте òна у тој бèлој зèмљи, него тò су тè шáрене зèмље. Òнда тáко у тйм, кò, òбалама, присèнцима, ди òрво рáсте, тó òна рáсте. Тòга йма кòд нáс мндго. И ёто, тò се, још мáти нáша кад је бйла жйва, ўвèк тò брáла, и òнда, кат се посèчеш, пèрèш с òгйм. Кáжу да је лекòвито. Ё, тò је рáњеникòва трáва. 3 (6); слáтка* ~ 'Panicum crus-galli L.'. — *Тò је йсто кáо сйрак, сáмо кад òткйнèмо òну срч, па ўзмеш у ўста, òна йма, бáш слáтка, кò да йма нèкок шèһера ў нòј. Òде кáжу слáтка трáва. А тò је слйчно дивйем сйрку, сáмо што се тò бокòри кò мувáрика. 7; смрдљивa* ~ 'Bifora radians M. B.' в. змијино око, смрдљупа, смрдуша. 6, 9, 12, 13; **стйдна** ~ 'Daucus carota L.' в. стид, стидак, стидно цвèће. 8, 11; **тврда** ~ 'Lolium perenne L.' в. житарка, лèдинско сено, ливадско сено, тврдац. — *Тврда трáва, кò жйтò йма, кò влáт од жйта. Тврда је. Йма је сáд нà улци. 10 (1, 4, 6, 7, 12).*

трн м зéчији ~ 'Ononis spinosa L.' в. зечије трње. — *Тò ллаво цвѣта, а тò има бòдље ког свàког листа, па нè смѣш, убòде кò йгла. Тò је зéчији трн. Вѣлико дòста нарàсте, нè сме зéц прòћи свàки, убòстї се. Зéчији трн, кò йгле има, тàко дòгачко, нò[з] сваки лист има кò йгле шийàсто. 12 (3, 6, 9—11); магарèђији ~ 'Opopordon asanthium L.' в. боца, магарећа боца, магарећа бода, магарећа чкаљ. — *Ми га зовемо магарèђији трн, тò црвено цвãтї. Он има дну сїгну бòдљу, а нарàсте и он вѣлики, рàшїри се на дòброј зèмљи. Тàј магарèђији трн што га ми зовемо, црвено цвãтї. Црвено цвãтї и прòсипа дну, ко гдò дву пàучину, штà ли је, прòсипа, знàш. Бòде, он сàв бòде. А зàтò га кàжу да зòву, бàш су га зàтò кòд нàс нàзвãли магарèђији трн што, ми смо чували двце, па мàгарац дде, па тò нїко нè једе, а он одгрїзе, днда су га пò тòм нàзвãли магарèђији трн. 3.**

трње с зéчије ~ 'Ononis spinosa L.' в. зечији трн. 13.

трòсковача 'Polygonum aviculare L.' в. троскот. — *Ту има трòсковаче, тò срединòм пуга бòде дн кòла нè иду. И тò је сїгно. И тò једу свїње. А рàзлòзи се. 12 (13).*

трòскот м 'Polygonum aviculare L.' в. тросковача. — *Тò су крãве нèкат пàсле, а сàд нèма трòскога. Зàтò што се сàд свè јàко прска. А је л ти трèба трòскога? Ако ти трèба, бàш тó сàд кòд нàс нà јàрошу, јà дну да има у лèнији мàло трòскога. 10 (1—9, 11).*

трска ж 'Phragmites communis Trin.'. — *Она по канàлима рàсте. Она има днãј влãд гòре, прãве мèгле жèне за пàјãње ò[ò] тога. Тò је трска. 10 (1—9, 11—13).*

тру(м)бèлика ж 'Conium maculatum L.' в. кукута, смрдуша, штру(м)бèлика. — *Тò је тàка висòка. Тò нїје нї за чега, трубèлика. Ако пòјидеду тó трубèлику, дндã, да прòстїте, покрèпãваду. Па смо мòрали чувати, пàзити. Тò је дтрòвно, тã трубèлика. 5; штру(м)бèлика — *Оно грãнасто бòде, сїгно лїише имã, а шугље стãбло; дебèло, па шугље унутри. А гòре онàко бòде цвїт кò двãј, кò бãза фòрме. — Тò смо звãли штрумбèлика. 4.**

трутљика ж 'Artemisia vulgaris L.' в. дивија метла / дивља метла, дивија ружа, комотљика, метла, метлиње. — *Мòж[е] да се отсече, и кад нèма мèгла, вèјсу, сãт кад за мèљару иду, насéку, па вèјсу ò[ò] тог, па чїсте по мèљари круò и тàко. Тò је трутљика. 7.*

Ћ

ћуркова крèста в. креста.

ћурков слїнац в. слинац.

ћурчија крèста в. креста.

У

уши ушїју с рl зéчије ~ 'Plantago lanceolata L.' в. боквица, буквица. — *Буквица. А дну зéчије уши. Зàтò што је гãнка, вãлда. Тãнко, уско лїише, је л те. Ово је буквица, а н двò је буквица, али зéчије уши. 5.*

Ф

фергисман м (< нем. Vergissmeinnicht) 'Myosotis palustris (L.) Nath.' в. споменак. — *Фергисман, да, то њма и по каналѣ плѣво ди цвѣтѣ, а њма овако фергисман.* 4 (2, 12, 13).

Х

христова крѣв в. крв.

Ц

цвѣће с гушчије ~ 'Taraxacum officinale Web.' в. змијино цвѣће, маслчак / маслчачац, млечац. — *Прѣвѣ се лѣк од њѣга. Жѹт цвѣт њма, а лѣст њма тако дѹгуѣаст. Гушчије цвѣће, зѣтѣ што цвѣти кат се гушчији лѣгу.* 10; **девѣрско** ~ 'Galium aparine L.' в. дивји рузмарин / дивљи розмарин, крпач, крпелѣ, крпи-гуз, крпуља, лепљива трава, чичак. — *Девѣрско цвѣће, оно што се зѣкачи. Та што је лепљива. А нѣ, крпигѹз је дрѹго; ово је девѣрско цвѣће. Овако га зѣкачиш. Рузмарѣн, девѣрско цвѣће то је.* 10; **змијино** ~ 'Taraxacum officinale Web.' в. гушчије цвѣће, маслчак / маслчачац, млечац. — *Пѣсле бѹде бѣло па дѣца пѣре. То је змијино цвѣће. Рѣно у прѣлеће цвѣти, кад змије излазе.* 3 (1, 2, 12, 13); **ивањско** ~ 'Galium verum L.' в. ивањско цвиће. — *То је ивањско цвѣће, што плетѣмо вѣнце. Па сѣдмог јѹла, онда је Ивандѣн. То је њѣш прѣзник. То су прѣ дѣца ѡшла ѹ агѣр, трѣжисит цвѣће. Увече Ивандѣна, онда иду и пѣвају: ивањско цвѣће, пѣтровско цвѣће; Иван га бѣре, Пѣтар га плѣте. И јѣди тако бѣрѣјачиѣ ѡправѣ на[м] мѣтере, црвени. И ѡ то дрѣво ѡтакну јѣбуку, онда идѣмо ѹ агѣр с ѣтим бѣрѣјачиѣма и трѣжисмо то цвѣће. То је бѣло прѣ, сѣде нѣма то.* 10 (1, 3, 6—9, 11—13); **пѣтровско** ~ 'Achillea millefolium L.'. — *Кѣд нѣ[с] зѣву пѣтровско цвѣће, а у опѣтекама и, мѣсми, ѡако, то је хѣјдѹчка трѣва. Кад је Пѣтровдѣн, онда ѡправѣмо вѣнац. Вѣнце плетѣмо на Пѣтровдѣн и Ивандѣн. Има ивањско цвѣће, то је, жѹто цвѣта, то кѣд нѣс на сѣлѹ се онда плѣгу вѣнци, па се стѣве на ѣксер ѡ кућу. То су ѣбичѣји.* 7 (1С, 3, 6, 8—13); **рѣдино** ~ 'Lamium purpureum L.' в. мртва жагра, мртва коприва, родино вино. — *А сѣд, ѣво пѣзнѣјем, ѣво је рѣдино цвѣће. А кѣжем ти, зѣтѣ се зѣве рѣдино цвѣће, што оно цвѣта у ѣбба кад рѣде ѣдлазе.* 8; **стѣдно** ~ 'Daucus carota L.' в. стид, стидак, стидна трава. 10, 11; **цвиће ивањско** ~ 'Galium verum L.' в. ивањско цвѣће. 2, 4, 5.

цвѣт м гѣспин ~ 'Hypericum perforatum L.' в. госпина трава. — *Мѣ то кѣжемѣ гѣспин цвѣт.* 5.

цѣганске бѹбе в. бубе.

цѣнкрѣт м (< нем. Zinnkraut) 'Equisetum arvense L.' в. боровина, дивљѣ кришкиндла, зѣчији лад, лишчији реп, мачји реп, прѣдаѣница, прѣдуља, чѣмовина. — *Цѣнкрѣт имѣмо мѣ ѡ јѣрошу. Цѣнкрѣт. И то нѣ мо[же]ш уга мѣниги. Нѣвѣк тѣј ѣгумак, нѣвѣк имѣмо од бандѣре, нѣвѣк тѣј ѣгумак цѣнкрѣта. Њѣга нѣ мо[же]ш уга мѣниги. А нѣје тако поштѣтљив, ни нѣ знам, сѣмо што га ѡма, зелѣнѣ се. А у кукурузи, док су мѣш кукурузи, ѣн се сѣм[ѣ] зелѣни. Штѣ имѣш ѣнѣм[ѣ] зелѣно? А то тѣј цѣнкрѣт.* 12; **цѣнкрѣт** -ѣта (2, 5, 13).

црвена дѣтелина в. дѣтелина.

црвена дѣтелина в. дѣтелина.

црвено зѣље в. зѣље.

црни чичак в. чичак.

црно зѣље в. зѣље.

Ч

чамовина ж 'Equisetum arvense L.' в. боровина, дивља кришкиндла, зечији лад, лишчији реп, маџи реп, прдаљица, прдуља, цинкрот. — Чамовина, она расте ђто толѣка. И она густа расте, тако да мѡс[е] да загуши рану нѣкѡ и тако, коѡа се пѡсије. И она ѣма своје кдрене у зѣмљи, тако да њѡ нѣ може угаманити. Она ѡвек нѡ тѣ[м] мѣстима израсте, гдѣ она прѣбѣва. Па тѡ је, ђто, ја сам запантѣио још од мѡг ѡца и дѣде тѡј назив. Па лѣчи, она тако ѣма дѡгачке ѡвѣ листиће, тако ѡправо ѣде, гдрѣ ѣду, а стабло онако стѡи, и ѡнда тѡ ѣде тако, гдрѣ расте, отприлике тако висѡко, пѡла мѣтра, тако. 2.

чѣшља ж 'Dipsacus laciniatus L.' в. ајдучки бунар, чкала. — Тѡ расте висѡко, ус путеве. Висѡко, и ѣма лист, дрѡси вѡду у њѣму, и кад је највѣћа врућина и суша, тѡ ѣма воде у њѣму. Тѡ ѣсто ѣма код нас, тѡ свѡд пѡ тѣм шумама и пѡ тѣм ѡбалама ди гдѡ је тѡ зѣмља, па се тѡ тѡ нѣ чисти, ди запуштене зѣмље. — Чѣшљугарке, ја сам тѡ вѡто, па на колац јѣдан, нѡ мотку, вѣжем тѡ чѣшљу, а испо[д] чѣшља прѡвѣм вѣг, са двѣ стрѣле нѡко у круг, и ѡдле ѡнда мѣтем чичка, па ѡнѡј, кодњског рѣпа ѡмче, па ѡнда тѡ. ѡнда ѡне издаљѡка вѣде тѡ чѣшљу, па нѡ тѡ ѡдлазе, а пошто чичак, ѡнѡј сѣгни, ѡнѡј ди се вѡта, тѡ вѡмѣју да јѣду, ѡнда сѣђе ѡдле, тѡ да јѣде, а на ѡвѡ се сѡмо мѡзѣла. Јѡ сам чѣшљу чѡ о[д] дѣде мѡга, ђто ѡтац осемдѣ[сѣт] гѡдѣина, знѡчи, јѡш стѡрије, ѡн је говѡријо чѣшља. — Јѣст[е], она изглеѡа код чѣшаљ, тѡј њѣн цвѣт, она што ѣма кад исцвѡти, ѡнда ѡ томѣ је сѣме. И тѡ је стѡрно ѡнда, пѡ томе мѡр[а] да се зѡве чѣшља јел тако изглеѡа, код чѣшаљ, тѣ њѣгови. Каѡ мѡк ѣма ѡнѡ и гдрѣ ѣма бѡдље. 3 (4, 5).

чѣвутске јѡгоде в. јагоде.

чичак чичка м 1. 'Arctium lappa L.' в. репув. — Кад ѣстѣра тѡ тако мнѡго, тѡ се ѡвѡти у вѡну, у ѡвце, па смо мѣ тѡ кѣдали, ѡвѡти се ѡ вуну па се свѡ вѡна ѡвѣне у њѣга. Тѡ је, мѣ га зѡвѣмо рѣпѡв. Чичак, рѣпѡв. Он ѣма ѡбѡн и тѣ листове, ѡнда ѣстѣра тѡ тѣ чичке. 3 (1, 2, 4—13); 2. 'Bidens tripartita L.' в. виљушкар, виљушке, виљушкице, циганске бубе, црни чичак. — Мѣ свѡком кѡжемѡ чича[к] кодѣ се лѣпу. 4 (13); 3. 'Galium aparine L.' в. деверско цвѣће, дивѣји рузмарин / дивљи розмарин, крпач, крпѣљ, крпигуз, крпуља, лепљѣва трава. — Сѣд лнѡго ѣма чичка у жѣту. Оне лѣпљѣве травѣ. Тѡ прѣ код нас ѣје бѣло. Лѣпо кад идѣмо, ѡнѡ се лѣпи за нѡгу, за чѣрапе, за хаљѣну, а висѡко, висѡко и[з] жѣта, тѡ.ко висѡко још ѣзѣје гдрѣ и[з] жѣта и каѡ лѡзицѡ се лѡзи пѡ жѣту. Ума бѣо цвѣт. Тѡ зѡву чичак. 7 (3, 4, 6, 8—13); сѣтни ~ 'Agrimonia eupatoria L.' в. ањѣина трава, рањеникова трава. — ѡде у Обрѡвцу кѡжѡ сѣтни чичак. Он је лекѡвит, за свѣ је ѡн, и за рѡне, и за кѡшаљ, и шта гдѡ дѣеш, са њѣ[м] мѡсѣсеи. Прѡђеш, па се ѡко нѡчичка на тѣбе. Он је ѡо мртѡве зѣме зѣлен. Ума тѡ порѣт прѡге код нашѣг винограда, ѣма тѡ, сѣтни чичак. 9 (1, 2, 4, 5, 13); црни ~ 'Bidens

tripartitus L.' в. виљушкар, виљушке, виљушкице, пиганске бубе, чичак. — *Црни чичак, он иде у бџкору, [з]наге. И он исто има те бодље, бодје тај црни чичак. Он фџрмира тако, као пасуљ има главце. И на пример, кад ви идете сад где њега има више, онда сте пџни њега. Онда он се као лџи и има те бодље и вага се.* 2 (111).

чкџљ¹ чкџља м 'Oporordon acanthium L.' в. боца, магареџа бода, магареџа боца, магареџи трн. — *Цвета бџло и рџза. А тџ њико нџе, кџж[у], да јџде, сџ[мо] магарџ. И тџ се зџве чкџљ.* 7 (1С, 3, 6, 8—13); **чкџљ**² 'Dipsacus laciniatus L.' в. ајдучки бунар, чешља. 1С, 6, 7, 10, 12.

Ц

цџнибула ж 'Paraveget rhoeas L.' в. була, папушковина, пропушковина. — *Прџе, у прџлеџе, јџој, ди има цџнибуле, тџ се свџњи рџнили, кџкво. Кад рџнимо свџње цџнибулџм, бџду јџи кџкви свџњи дџбри.* 7. — *Оде у Пивница се зџве цџнибула. Ёво, на пример, иди у њџно сџло [Змајево]. Они кџжу турџинак. Тамо кџжу шапџрика, џде кџжесџу чџка. Ёго ти. Оџеш онда јџш итџгод?* 8 (1, 3, 6, 7, 9—11, 13).

Ш

шипак шипка м плод врсте 'Rosa canina L.'. — *А тџ дивџје рџже, тџ је најбџљи шипак за чџј. Мнџго је свџт ишџ у тџ шипке. Кџва се пџкмез џ[џ] тога, џ[џ] тџ[x] шипкџва.* 8 (1—7, 9—13).

шпџрга в. шпџргла.

шпџргла ж (< нем. Spargel) 'Trifolium pratense L.' в. гомбара, кравара, краварица, кравска детелина, луцерна / луцерка, црвена детелина / црвена детелина, шпџрга. — *Оде се зџве гџмбара или шпџргла. Шпџргла, дџа је двџгџдишџа, и најбџља је за иџхрану крџва, дџје млџка мнџго.* 11 (8, 13); **шпџрга** — *Шпџрга има гџмбице, па нџко кџж[е] гџмбара, нџко шпџрга, џго. Тџ је веџинџм за крџве, тџ слџбо коџи јџду. Тџ кат су бџле сад и Шџбе, кат су бџле, дџи су тџ за мџреџ сџјали.* 10.

штџвољ м 'Rumex obtusifolius L.' в. коџски кисџљак, репув. — *Тџ би ми звџли итџвољ. Тџ от прџлива се лџчи. От прџлива кџвџ се дџнџ сџме. Тџ се кџва, ми смо тџ дџвали и дџци нџкад, кџо чџј. От прџлива лџчи, и кат смо имали тџлџди, и прџсицима смо ми тџ нџкат кџвали. Штџвољ је тџ бџло.* 10 (1С, 3, 6—9, 11, 12).

штџр штџра м 'Amaranthus retroflexus L.' в. црно зџље. — *Рџсте сџмо ди је џџбрена, јџка зџмља, у џиви, њџга вџко слџбо има по лџдинама, сџмо ди је џџбрена зџмља и јџка, тџ њџга мнџго има. Тџ обично рџсте итџр и зџље. Свџњи итџр јџду, дџпџсно, мџслим; свџње обично рџнимо, кџзе и тако. Штџр; а зџље веџ слџбије. Оно има, нџко, чџчкџво сџме, па црно, сџтно, из јџдџнџк итџра бџг знџ кџлко имџ сџмена. Веџар кад га млџти, нџсџ га кџ знџ кџлко кџлометџра.* 7 (1С, 3, 6, 8—13).

штру(м)бџљника в. тру(м)бџљика.

шџга ж 'Cuscuta epithimum (L.) Nath.' в. вилина коса, вилина косица. — *Ми зџвџмо ишџга. Тџ је прџ бџло по дџтелинама, на луџџрки, обџхватџ, дџно итџ кџже, прџсто пџједе тџ бџљку. Иџџрџи, окомџга се око тџга, и дџна, та ишџга је жџвила од бџљке. Иџсџва. Тџ смо ми звџли ишџга. Граџриџу смо кџдгод сџјали, па кџжесџмо џно се пџлџк џиџгала граџриџа. Онда тџ нџје коџи да јџду, чџк ни џвџе нџје да јџду.* 4 (1—3, 5, 8).

VI. СПИСАК ПУНКТОВА И ИНФОРМАТОРА

1. **Бојани:** Јосип Шимуновић (1919), Марија Шимуновић (1920), Антун Хербст (1919), Мара Катић (1927), Катица Џуров (1929), Станимир Настић (1929).

2. **Вајска:** Иван Баљић (1918), Йвка Баљић (1923), Мара Тронер (1921), Ева Вучић (1910), Иван Вучић (1928), Манда Лутров (1901), Антун Лутров (1928), Марија Лутров (1935), Марија Рајачић (1935), Ева Крстин (1918).

3. **Дероње:** Ђорђе Димић (1911), Савета Димић (1912), Милош Димић (1942), Милован Димић (1914), Анка Стојанчев (1936), Ђорѓо Живков (1923).

4. **Плавна:** Стипан Дујан (1923), Цецилија Дујан (1927), Марица Сабо (1932), Јосип Пробојчевић (1915).

5. **Бач:** Марта Азашевац (1910), Антун Азашевац (1942), Марија Азашевац (1944), Иван Филиповић (1924), Марта Филиповић (1931), Мара Ковачић (1928), Стипан Нађ (1908), Стипан Бартоловић (1912).

6. **Товаришево:** Светозар Стојанчев (1929), Миленко Радојчин (1929), Милка Радојчин (1930), Марија Нинков (1915), Миџа Јеленић (1932), Стеван Коканов (1909).

7. **Параге:** Ђорђе Пашин (1928), Јелица Попов (1933), Јелица Алимпић (1909), Стојан Баћанов (1938), Паја Тучев (1922), Бранислав Мандић (1928), Марија Йгњатов (1914), Даница Нинков (1924), Станојко Божин (1931), Дбнка Божин (1931).

8. **Пивнице:** Стеван Бељански (1917), Катица Бељански (1916), Рада Чоловић (1938), Катица Жабаљац (1924), Кајица Црњански (1923), Радославка Црњански (1927), Босилка Црњански (1924).

9. **Обровац:** Миџа Радивојков (1934), Милушка Радивојков (1943), Зора Неделков (1910), Милана Неделков (1915), Јован Неделков (1923), Милош Јатић (1924), Давид Стојшић (1928).

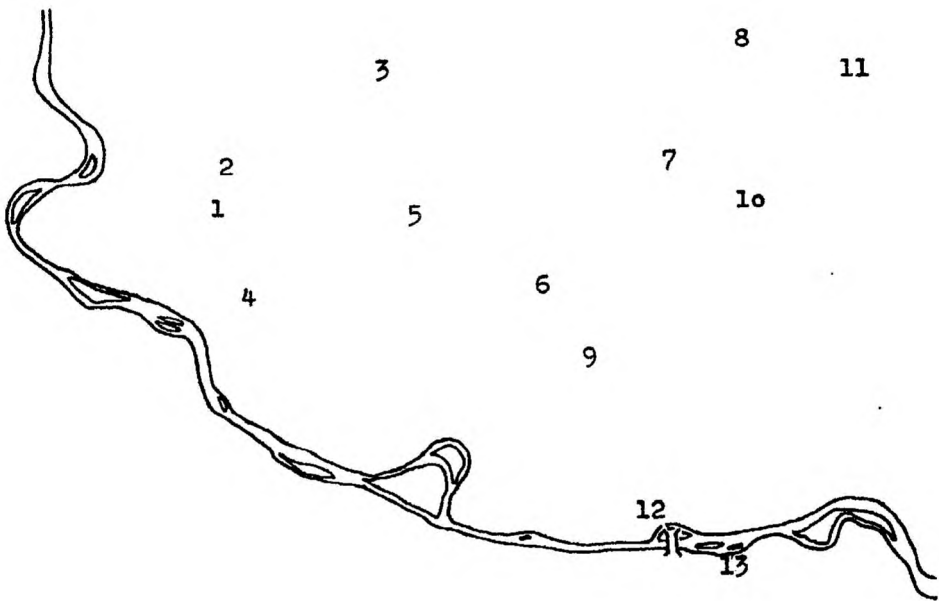
10. **Силбаш:** Перса Лаћарак (1925), Веселинка Лаћарак (1914), Никола Лаћарак (1932), Миливој Пејак (1927), Данилка Пејак (1930), Сава Миљић (1929), Нада Миљић (1934).

11. **Деспотово:** Влајко Ралетић (1929), Мирослава Величковић (1956), Алка Секишки (1909), Петар Секишки (1934), Коста Ралетић (1921), Живко Миљић (1930), Драгица Миљић (1935).

12. **Бачка Паланка:** Вемка Марцикић (1920), Тодор Мишков (1933), Љубица Мишков (1933), Стеван Стеванчев (1911), Милан Мирковић (1911), Наталија Мирковић (1911), Алекса Ристић (1918), Пера Вулетин (1928), Косана Вулетин (1936), Тима Живић (1927).

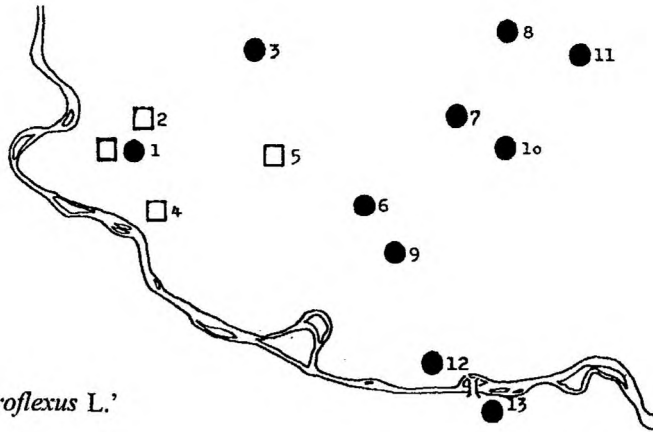
13. **Нештин:** Слободан Јанић (1934), Софија Ивάνовић (1941), Злата Срдановић (1926), Вера Туцић (1919), Душан Поповић (1935), Марија Подповић (1937).

VII. ЛИНГВИСТИЧКЕ КАРТЕ

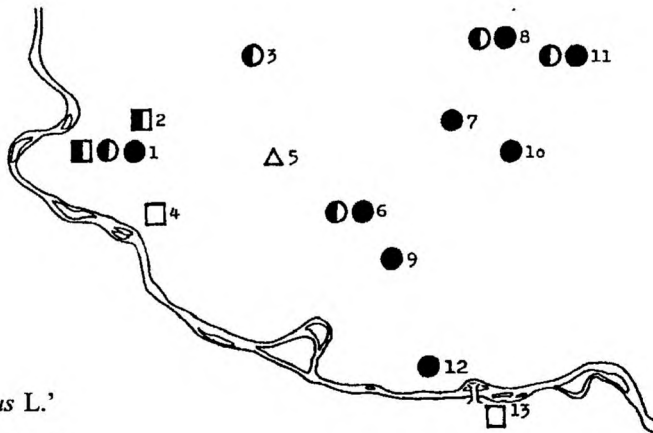

1. МРЕЖА ПУНКТОВА

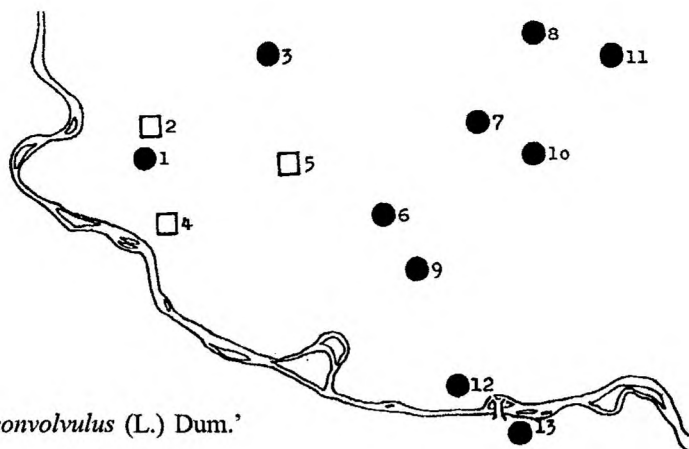
1 Бођани	8 Пивнице
2 Вајска	9 Обровац
3 Дероње	10 Силбаш
4 Плавна	11 Деспотово
5 Бач	12 Бачка Паланка
6 Товаришево	13 Нештин
7 Параге	

2. '*Amaranthus retroflexus* L.'

- штѣр
- црно зѣље

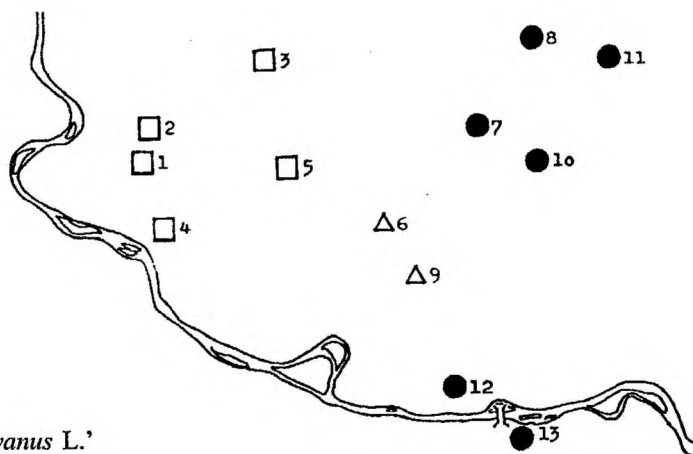
3. '*Bidens tripartitus* L.'

- виљушк(и)е
- ◐ виљушкѣр
- чѣчак
- црни чѣчак
- △ цѣганске бубе

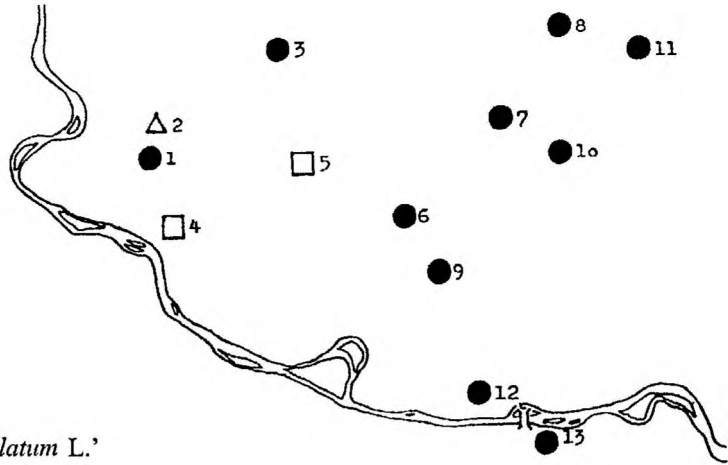
4. '*Bilderdykia convolvulus* (L.) Dum.'

- пòпанац / пòпонац
- слàтковина

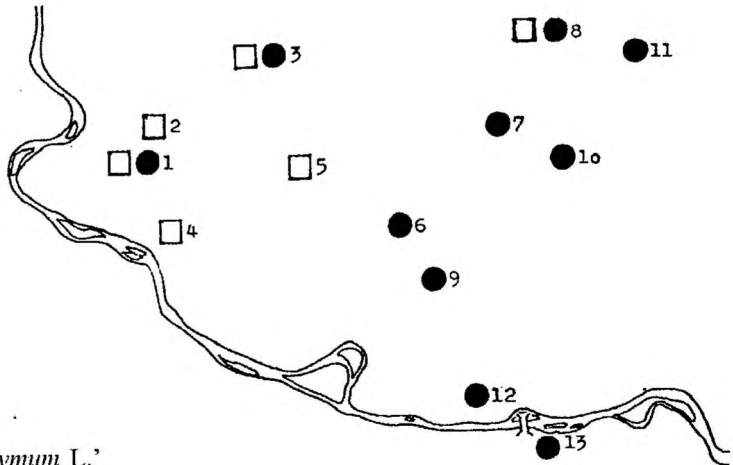

5. '*Centaurea cyanus* L.'

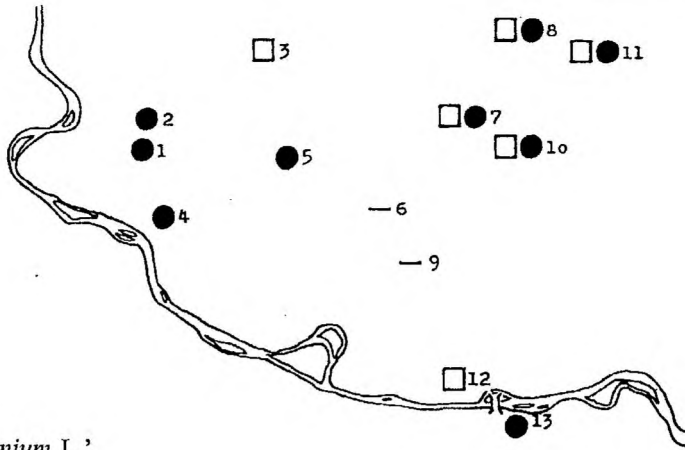
- дйвији карàнфил
- ràзличје / ràзлийше / ràзлийе
- △ плàва трáва

6. '*Conium maculatum* L.'

- кукута
- тру(м)бѣљика / штру(м)бѣљика
- △ смѣдуша

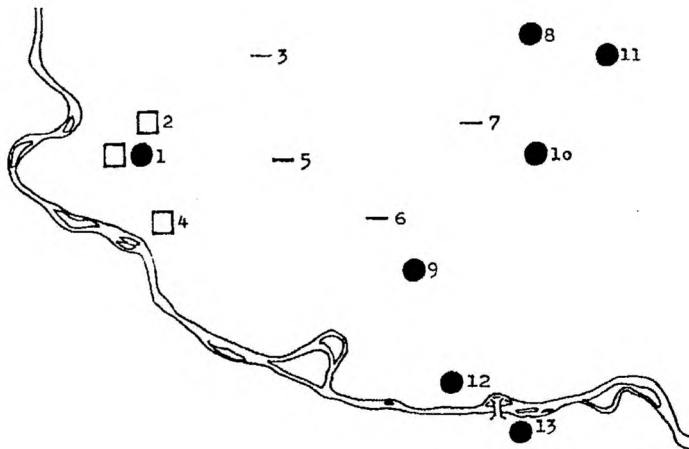
7. '*Cuscuta epithymum* L.'

- вилина кѡс(иц)а
- шѹга

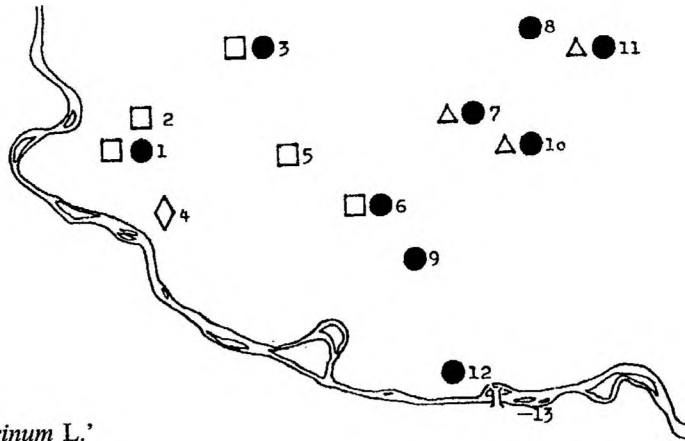
8. '*Datura stramonium* L.'

- бѣк; бѣкови
- тѣгула

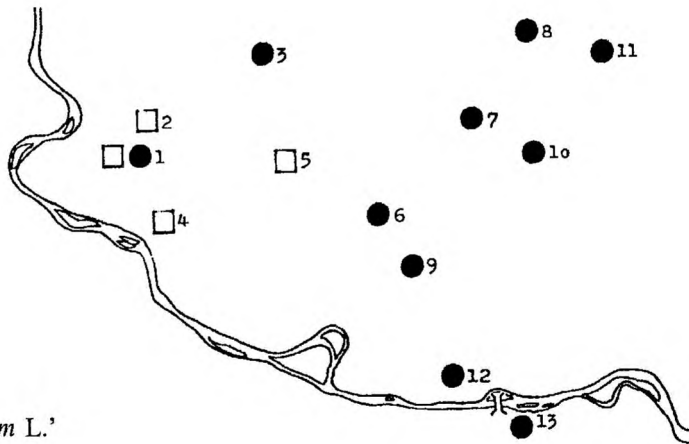

9. '*Erodium cicutarium* (L.) L'Hérit.'

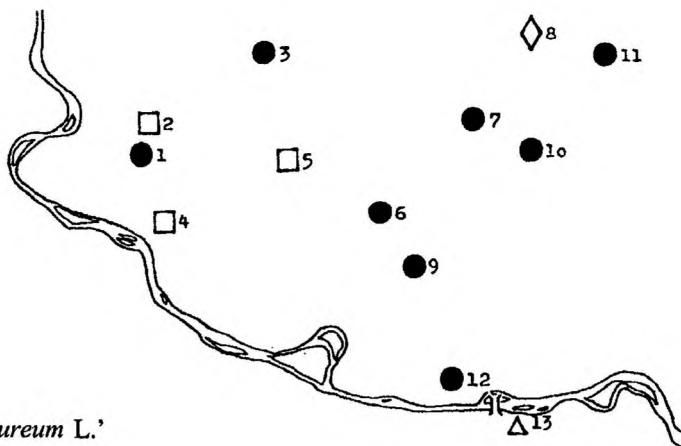
- рѣдин кљѹн
- рѣдине нѣге

10. '*Hordeum murinum* L.'

- попино прасе
- дивјији / дивљи јсчам
- △ гицуља
- ◇ жива трава

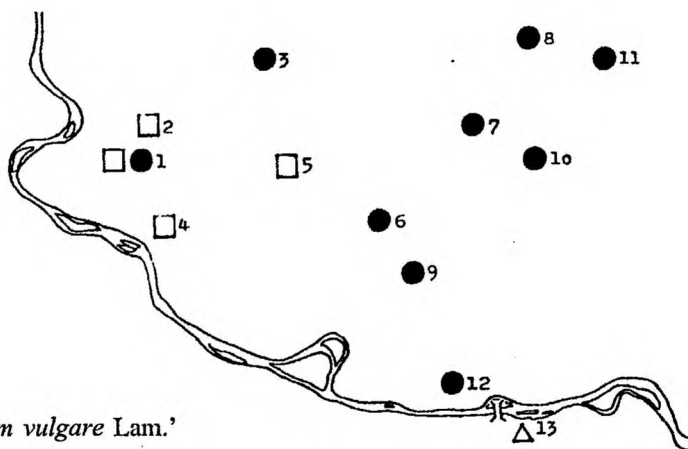
11. '*Lamium album* L.'

- мртва коприва
- мртва жагра

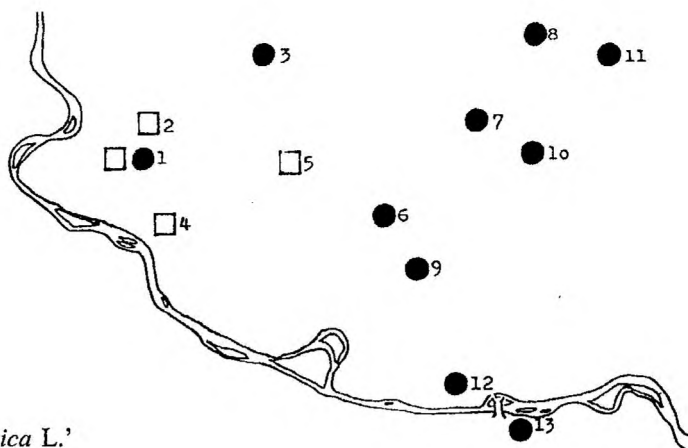
12. '*Lamium purpureum* L.'

- рóдино вино
- мртва жãгра
- △ мртва кòприва
- ◇ рóдино цвèће

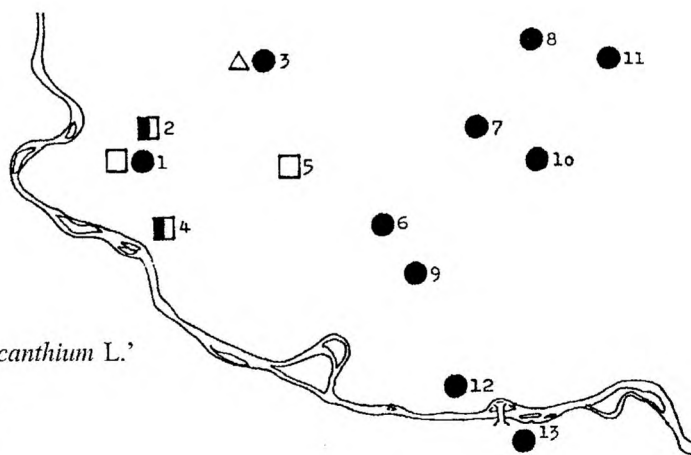

13. '*Leucanthemum vulgare* Lam.'

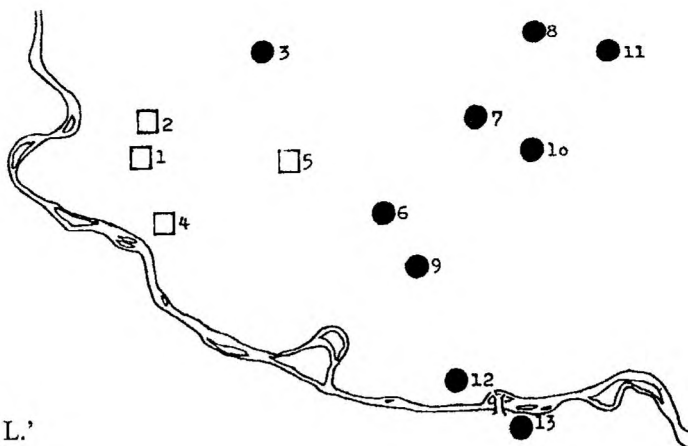
- бела рáда
- маргарèта
- △ вòловско ðко

14. '*Mentha aquatica* L.'

- дѝвија / дѝвља нána
- миришáвка

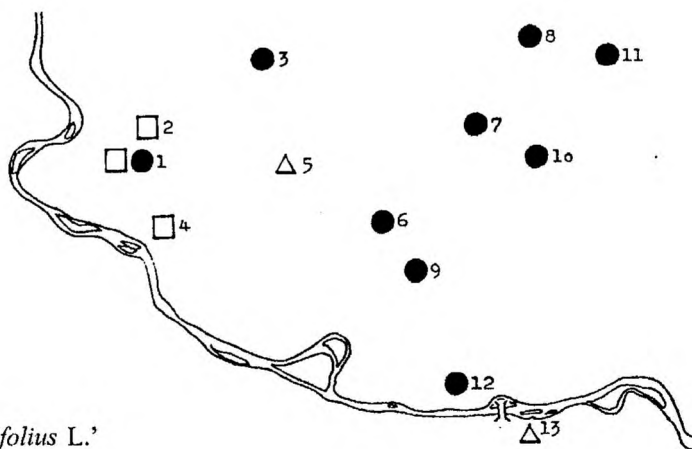
15. '*Onopordon acanthium* L.'

- чкáљ
- бóца
- ▣ магарèћа бóца,
- ▣ магарèћа бóда
- △ магарèћији трн

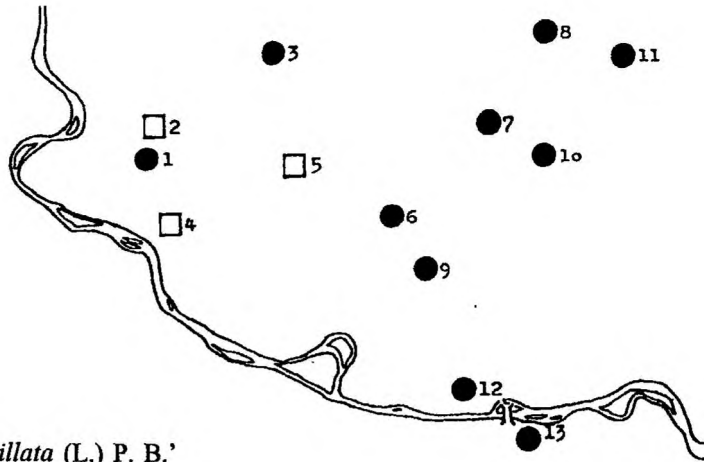
16. '*Oxalis stricta* L.'

- дивија / дивља дѐтелина / дѐтелина
- кисеља̋к

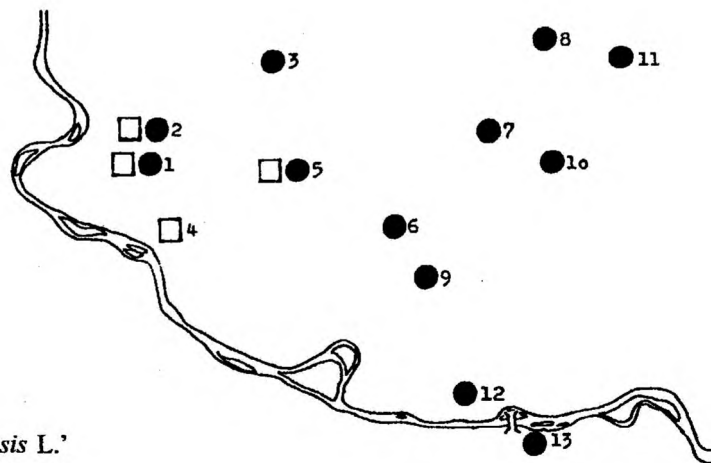

17. '*Rumex obtusifolius* L.'

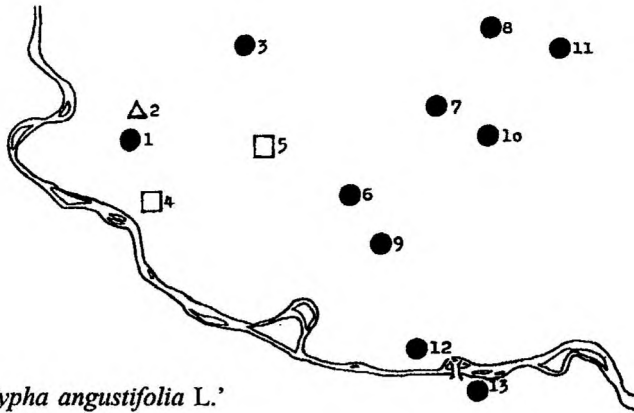
- штáвољ
- рѐпѹв / рѐпѹв
- △ коњски кисеља̋к

18. '*Setaria verticillata* (L.) P. B.'

- крפיгуз
- пријатели

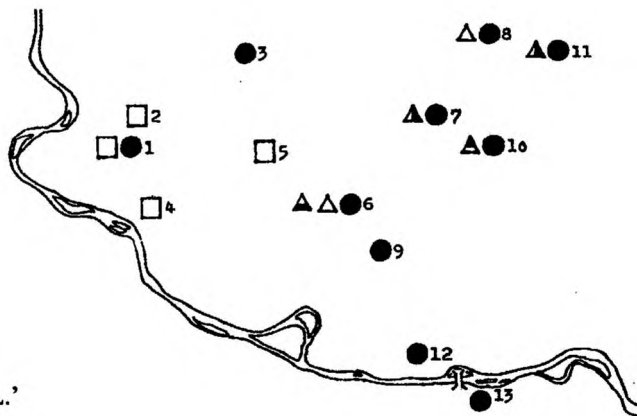
19. '*Sinapis arvensis* L.'

- горушица
- репица / рйпица

20. цваст врсте '*Typha angustifolia* L.'

- палацка
- бачка
- △ багица

21. '*Urtica dioica* L.'

- кóприва
- жагра
- △ жежа / жежа
- ▲ жежење
- ▲ жежара
- ▲ жежика

VIII. РЕГИСТАР ЛАТИНСКИХ НАЗИВА

Achillea millefolium L.: пѣтровско цвѣће (1.14).

Agrimonia eupatoria L.: сѣтни чичак (1.4, 2.11.1); рањеникова трава (1.16.1); ањђина трава.

Agropyrum repens (L.) Beauv.: пйревина; пйрика; власуља.

Agrostemma githago L.: куюкољ.

Alopecurus pratensis L.: мишији рѣп (2.4.1, 2.5.1).

Amaranthus retroflexus L.: шћр; црно зѣље (1.3).

Anagallis arvensis L.: видовска трава, видовчица, видовица, вјдѣвка (1.9).

Anthemis arvensis L.: кѣњска камѣлица, кѣњска камѣла (1.13, 2.3.6); крупна камѣлица, крупна камѣла (1.4, 2.3.6); дивѣја камѣлица / дивѣла камѣлица, дивѣја камѣла / дивѣла камѣла (2.3.6); кѣњска гѣтрица (1.13, 2.3.6); крупна гѣтрица (1.4, 2.3.6); дивѣла гѣтрица (2.3.6); ката; чивутске јабгоде (в. нап. 27, 33); коњара (1.13); гдрчѣн (1.2).

Arctium lappa L.: чичак; рѣпѣв.

* — листови врсте **Arctium lappa** L.: амбрѣли (2.12).

Aristolochia clematitis L.: дивѣји пасуљ (2.4.4); курјачевина, курјача трава (2.10.5); јабјурѣца (2.4.3).

Artemisia vulgaris L.: дивѣла мѣтла / дивѣја мѣтла, мѣтла, мѣтлѣње (2.12); трѣтљѣика; дивѣја рѣжса (2.4.4); комѣтљѣика.

Atriplex patula L.: зѣље (1.3).

Bellis perennis L.: крајцарѣца / крајцарѣца (2.4.3, 2.5.3).

Bidens tripartita L.: вѣљушке (2.4.3); вѣљушкице (2.4.3, 2.5.3); вѣљушкѣр (2.4.3); чичак (2.11.1); црни чичак (1.3, 2.11.1); цѣганске бѣбе (2.3.1, 2.5.4, 2.10.2).

Bifora radians M. B.: смрдѣуша, смрдѣуша, смрдѣлива трава (1.1); змијино ѣко (2.4.1, 2.5.1).

Bilderdykia convolvulus (L.) Dum.: пѣпанац / пѣпонац (1.8); слѣтковина (1.2).

Calystegia sepium (L.) R. Br.: пѣпанац / пѣпонац (1.8); ладѣлеж / лѣдолеж (1.7, 1.8); гѣчѣриѣн (2.4.3, 2.5.3); слѣтковина (1.2); лѣфчиѣн (2.4.3, 2.5.3); камѣјѣш (2.5.3); пѣчињѣк (2.4.2).

Capsella bursa-pastoris (L.) Med.: вѣлѣм (ге)-нѣ волѣм (ге) / вѣлѣм (ге)-нѣ волѣм (ге), вѣле-нѣ воле / вѣлѣ-нѣ воли, вѣлѣш-нѣ волѣш, ѣћу-нѣћу, ѣће-нѣће (1.16.3); бѣла трава, бѣлуша (1.3); лѣже-нѣ лѣже (1.16.3).

***Carex pseudocyperus** L.: шћрѣк (1.5).

- Centaurea cyanus* L.: дивји каранфил (2.4.4); *разлиџје* / *разлиџиће* / *разлиће* (в. нап. 27); *плав трава* (1.3).
- Chelidonium majus* L.: *жуџица* (2.3.3).
- Chenopodium album* L.: *зѐље*, *бѐло зѐље* / *било зѐље* (1.3).
- Chenopodium polyspermum* L.: *зѐље*, *црвено зѐље* (1.3).
- Cichorium intybus* L.: *коњогрџ* (1.10); *трава от каиша*, *каишара* (1.16.1).
- Cirsium arvense* (L.) Scop.: *паламида* / *паламуда*; *боца* (1.11.1).
- **Colchicum autumnale* L.: *мрџова сестрица* (2.9.3).
- Conium maculatum* L.: *кукута*; *тру(м)бѐљика* / *штру(м)бѐљика* (2.4.3); *смрдуша* (1.1).
- Consolida regalis* S. F. Gray.: *козија пица* (2.4.2); *сикирџица* (2.4.3; 2.5.3).
- Convolvulus arvensis* L.: *пџпанац* / *пџпонац* (1.8); *слатковина* (1.2).
- Cuscuta epithymum* L.: *вилина коџа*, *вилина коџица* (2.3.7, 2.4.1); *шџга* (2.10.6).
- Cynodon dactylon* (L.) Pers.: *зубача* (в. нап. 39).
- Datura stramonium* L.: *бџк*, *бџкови* (2.10.1); *гџгула*.
- Daucus carota* L.: *стџд*, *стџдак*, *стџдна трава*, *стџдно цвѐће* (2.3.2).
- Dipsacus laciniatus* L.: *чкаљ*; *чеиша* (2.4.3); *џдџчки бунџр* (2.15.1; в. нап. 43).
- Equisetum arvense* L.: *зѐчији лџд* (2.4.4, 2.5.1); *џнкрџт* / *џнкрџг*; *прџџица*, *прџџа* (в. нап. 29); *бџровина*, *чамовина*, *дивља кришкџндла* (2.4.4); *мџџи рџп*, *лишчији рџп* (2.4.1, 2.5.1).
- Erodium cicutarium* (L.) L'Hérit.: *рџдин кџџн*, *рџдине нџге* (2.5.2).
- Eryngium campestre* L.: *коџрџан* (1.12); *балџнџв*.
- Euphorbia cyparissias* L.: *млѐџика* / *млѐџига* / *млџиџика* / *млѐџиџа* / *млѐџига*, *млѐџаџ* / *млџиџаџ* (2.3.4); *змијско млѐко* / *змијско млѐко* (2.3.4, 2.10.5); *змијска трава* / *змијска трава* (2.10.5).
- **Galinsoga parviflora* Cav.: *бѐла трава* / *била трава* (1.3).
- Galium aparine* L.: *чиџак* (2.11.1); *крџпџџџ*, *крџпѐљ*, *крџпџџ*, *крџпуља* (1.12); *дивљи рџзмарџн* / *дивјији рџзмарџн*, *деверско цвѐће* (2.4.4); *леџљива трава* (1.5).
- Galium verum* L.: *ивањско цвѐће* / *ивањско цвџиће* (1.14).
- Geranium dissectum* Jusl.: *стењак* (2.4.3).
- Hordeum murinum* L.: *пџпино прѐсе* (1.15); *дивљи џѐџам* / *дивјији џѐџам* (2.4.4); *џиџуља* (1.15); *џџџа трава* (1.12).
- Hyosciamus niger* L.: *буџника* (1.11.3).
- Hypericum perforatum* L.: *гџспина трава*, *гџспин цвџт* (2.10.4).
- Juncus effusus* L.: *сџга*.
- Lamium album* L.: *мрџва коџприва*, *мрџва џџџгра* (1.13, 2.4.4).
- Lamium purpureum* L.: *рџдино вино* (2.3.8, 2.9.1); *мрџва коџприва*, *мрџва џџџгра* (1.13, 2.4.4); *рџдино цвѐће* (2.9.1).
- Lathyrus tuberosus* L.: *дивјији грџшак* / *дивљи грџшак* (2.7); *орџшак* / *орџшаџ* / *рџшак* (2.2).

Leucanthemum vulgare Lam.: бѣла рáда (1.3); маргарѣта (в. нап. 40); вѣловско дко (2.4.1, 2.5.1).

Linaria vulgaris Mill.: дивѣја зѣвалица / дивѣља зѣвалица, дивѣје зѣвало, зивалица, дивѣљи квáк (1.12); керѣћи (2.5.1, 2.11.3).

Lolium perenne L.: тврѣда трáва (1.5); ливадско сѣно, лѣдинско сѣно (1.7, 1.16.2); жѣтáрка (2.4.4); тврѣдац (1.5).

Lotus corniculatus L.: звѣзданац, звѣздан (2.4.3).

Malva silvestris L.: слѣз / слѣз; слѣзовача.

* — плодови врсте **Malva silvestris** L.: пѣлце, ђстице, бѣгѣње (2.10.3); пѣгачице (2.4.5).

Matricaria chamomilla L.: камѣлица; камѣла; тѣтрица.

Medicago sativa L.: дѣтелина / дѣтелина / дѣтелина / дѣтелина, дѣтелин; лѣцѣрка; кѣњара (1.16.2).

***Melissa officinalis** L.: лимунáда (2.1).

Mentha aquatica L.: дивѣја / дивѣља нáна; мирѣшиáвка (1.1).

Muscari racemosum (L.) Mill.: дивѣји лѣк(ац) / дивѣљи лѣк(ац) (2.7); преслицѣца, бурѣнце (2.4.3, 2.5.3).

Myosotis palustris (L.) Nath.: спомѣнак (2.14); фѣргѣсман.

Nasturtium officinale R. Br.: дрѣзга.

Nymphaea alba L.: лѣквáњ (1.7).

Nuphar luteum (L.) Smith.: лѣквáњ (1.7).

Ononis spinosa L.: зѣчији трн, зѣчије трње (1.5, 2.5.1).

Onopordon acanthium L.: чкáль; бѣца (1.11.1); магарѣћа бѣца, магарѣћа бѣда (1.10, 1.11.1); магарѣћији трн (1.5, 1.10).

Oxalis stricta L.: дивѣја дѣтелина / дивѣја дѣтелина / дивѣља дѣтелина (2.4.4); кисѣльáк (1.2).

***Panicum crus-galli** L.: слáтка трáва (1.2).

Paraver rhoeas L.: ѣанибула, бѣла / бѣла (в. нап. 30); пропѣушковина; папѣушковина.

***Petasites albus** (L.) Gaertn.: млáђ, млáђа (1.9).

Petasites hybridus (L.) Sch.: млáђ, млáђа (1.9).

Phleum pratense L.: мáчков рѣп, мáчји рѣп (2.4.1, 2.5.1).

Phragmites communis Trin.: трска.

Plantago lanceolata L.: бѣквица; бѣквица; зѣчије ѣши (2.4.2).

Plantago major L.: бѣквица, бѣквица.

Polygonum aviculare L.: трѣског; трѣсковача.

***Polygonum orientale** L.: ћуркова крѣста, ћурков слѣнац, ћурчија крѣста (2.3.5, 2.4.2).

Polygonum persicaria L.: дивѣја пáприка / дивѣља пáприка (2.4.4); гѣлготска трáва (2.16.1); хрѣстова крв (2.3.4, 2.16.2); трáва мáјке бѣжѣје (2.15.2).

- Portulaca oleracea** L.: ледѐња̋к, лѐдено, лѐдена тр́ава, ледѐнак (2.6).
- Ranunculus acer** L.: љу̀гѝћ (1.2); жу̀туља (1.3).
- * **Roripa silvestris** (L.) Bess.: г̀орчѝка (1.2).
- Rosa canina** L.: д̀ивѝја р̀ужа / д̀ивља р̀ужа.
- * — плод врсте **Rosa canina** L.: шѝпак.
- Rubus caesius** L.: д̀ивѝје ј̀агоде / д̀ивље ј̀агоде, ј̀агодња̋к (1.6).
- * **Rumex acetosa** L.: кисѐља̋к (1.2).
- Rumex obtusifolius** L.: ш́а̀вољ; р̀еп̀ув / р̀еп̀ув; к̀дња̋ски кисѐља̋к (1.2, 1.13).
- Salvia pratensis** L.: д̀ивѝји б̀осиља̋к (2.4.4); к̀дња̋ски б̀осиља̋к (1.13, 2.4.4).
- Sambucus ebulus** L.: а̀пта.
- Setaria glauca** P. V.: му(в)̀арѝка, д̀ивѝја м̀у̀ва̋р / д̀ивља м̀у̀ва̋р (2.4.4).
- Setaria verticillata** (L.) P. V.: к̀рпѝг̀уз (1.12); пр̀ѝјатељи (2.11.2).
- Sinapis arvensis** L.: г̀ор̀ушица (1.11.2); р̀епица / р̀ѝпица.
- Solanum nigrum** L.: кер̀еће г̀р̀бѝжје, змѝјско г̀р̀бѝжје / змѝнско г̀р̀бѝжје (2.7, 2.10.5); змѝјска т̀ра̀ва / змѝнска т̀ра̀ва (2.10.5).
- Sonchus oleraceus** (L.) Gou.: к̀р̀љ, к̀р̀ља (в. нап. 37).
- Sorghum halepense** (L.) Pers.: д̀ивѝји с̀ирак / д̀ивљи с̀ирак (2.4.4).
- * — рѝзѝми врсте **Sorghum halepense** (L.) Pers.: зу̀би (2.3.10, 2.8).
- Stachys recta** L.: стар̀ачаѝ; д̀ивѝји б̀осиља̋к (2.4.4); к̀дња̋ски б̀осиља̋к (1.13, 2.4.4).
- Stellaria media** (L.) Vill.: м̀ѝшѝовкиња / м̀ѝшокиња; м̀ѝшакиња; м̀ѝшѝовка.
- Symphytum officinale** L.: г̀авѝз.
- Taraxacum officinale** Web.: масл́ачак / масл́ачаѝ; змѝјино цвѐће, г̀ушичије цвѐће (2.9.2); м̀лѐчаѝ (2.3.4).
- * — прецветала биљка врсте **Taraxacum officinale** Web.: л́ампа, свѐћа (2.11.4); с̀ат (2.12).
- Thymus serpyllum** L.: м̀а̀јкина д̀ушица / м̀а̀јчина д̀ушица (2.13).
- Trifolium pratense** L.: г̀омбара (2.4.3); ц̀рвена д̀етелина / ц̀рвена д̀етелина (1.3); л̀у̀цѝрна / л̀у̀цѝрка; ш̀п̀аргла / ш̀п̀арга; к̀р̀авска д̀етелина, к̀р̀авара, к̀р̀аварица (1.16.2).
- Typha angustifolia** L.: р̀дгоз.
- * — цваст врсте **Typha angustifolia** L.: п̀алаѝка; б̀ачка; б̀атица.
- Urtica dioica** L.: к̀д̀рѝва; ж̀а̀гра, ж̀ѐжѝење, ж̀ѐжѝа / ж̀ѐжѝа, ж̀ѐжѝара, ж̀ѐжѝика (1.11.1).
- Urtica urens** L.: к̀д̀рѝва, ж̀а̀гра, ж̀ара, ж̀ару̀ља, ж̀арѝца, ж̀ѐжѝење, ж̀ѐжѝа / ж̀ѐжѝа, ж̀ѐжѝара, ж̀ѐжѝика (1.11.1).
- Verbascum densiflorum** Bert.: в̀ловски р̀еп (2.4.1, 2.5.1).
- Vicia sativa** L.: в̀ѝка / в̀ѝка.
- Viola arvensis** Murr.: д̀ивѝји д̀анино̀ћ / д̀ивљи д̀анино̀ћ / д̀ивѝји д̀анино̀ћ (2.3.9); а̀рва̀чка.
- Xanthium spinosum** L.: дѝкица; б̀оца (1.11.1).

IX. ЛИТЕРАТУРА

1. Азарх, Ю. С.: *О диахронических пластах и диалектных различиях в словообразовательной структуре лексико-семантической группы (на материале фитонимической лексики)*. Диалектология и лингвогеография русского языка. Москва, Издательство „Наука“, 1981, 119—130.
2. Антоний, Д. и Зупанц, М.: *Српски народни календар*. Београд, 1988.
3. Апресян, Ю. Д.: *Лексическая семантика. Синонимические средства языка*. Москва, Издательство „Наука“, 1974.
4. Babić, S.: *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*. JAZU, Zagreb, Globus, 1986.
5. Барий, Х.: *Историја арбанашког језика*. Сарајево, 1959, 6—19.
6. Батистић, Т.: *О компонентној анализи лексичког значења*. Лексикографија и лексикологија (зборник реферата), Београд — Нови Сад, 1982, 9—13.
7. Бейлина, Д. А.: *Материалы для полесского ботанического словаря*. Лексика Полесья, Материалы для полесского диалектного словаря, Москва, Издательство „Наука“, 1968, 415—438.
8. Бейлина, Д. А.: *З батанічнай тэрміналогіі Палесся*. Народная лексіка, Мінск, Выдавецтва „Навука і тэхніка“, 1977, 216—220.
9. Белџић, А.: *Радосав Бошковић, Развџак суфикса у јужнословенској језичкој заједници*. Јужнословенски филолог, XV, Београд, 1936, 232—246.
10. Берий, В.: *Нека запажања о фитонимима у српскохрватском језику (прилог познавању позајмљеница из немачког језика)*. Зборник за филологију и лингвистику, XVI/2, Нови Сад, 1972, 229—234.
11. Бертельс, А. Е.: *Разделы словаря, семантические поля и тематические группы слов*. Вопросы языкознания, 4, Москва, Академия наук СССР, 1982, 52—63.
12. Бланар, В.: *О внутренне обусловленных семантических изменениях*. Вопросы языкознания, 1, Москва, Академия наук СССР, 1971, 3—13.
13. Блиннова, О. И.: *Лексическая мотивированность и некоторые проблемы региональной лексикологии*. Вопросы изучения лексики русских народных говоров, Диалектная лексика, 1971, Ленинград, Издательство „Наука“, 1972, 92—104.
14. Богдановић, Ж.: *Општина Бач (географска монографија)*. Нови Сад, Природно-математички факултет, Институт за географију, 1985.
15. Воруš, W. и Влајић-Поповић, Ј.: *Из реликтне лексики прасловенског порекла у српскохрватским дијалектима I*. Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, XXX/1, Нови Сад, 1987, 95—109.
16. Бошковић, Р.: *Развџак суфикса у јужнословенској језичкој заједници*. Јужнословенски филолог, XV, Београд, 1936, 1—154.
17. Бошњаковић, Ж.: *Пастирска терминологија Срема*. Нови Сад, Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике, 1985.
18. Бошњаковић, Ж.: *Из ратарске терминологије Срема (nomina instrumenti)*. СДЗБ, XXXVII, Београд, 1991, 709—740.
19. Буторац, Б. и Стојановић, С.: *Илустровани хербаријум*. Нови Сад, Завод за издавање уџбеника, 1990.
20. Вајс, Н.: *О лексикографској дефиницији (од лексикографије до семантике)*. Лексикографија и лексикологија (зборник реферата), Београд — Нови Сад, 1982, 21—26.

21. Vajs, N.: *Zoomorfski elementi u nazivima biljaka*. Rasprave Zavoda za jezik Instituta za filologiju i folkloristiku, IV—V, Zagreb, 1979, 89—104.
22. Vajs, N.: *Semantizam „bosti“ u fitonimiji*. Rasprave Zavoda za jezik Instituta za filologiju i folkloristiku, VI—VII, Zagreb, 1980—1981, 319—336.
23. Vajs, N.: *Fitonimijske bilješke*. Rasprave Zavoda za jezik Instituta za filologiju i folkloristiku, VIII—IX, Zagreb, 1982—1983, 265—280.
24. Vajs, N.: *Fitonimijske bilješke II*. Rasprave Zavoda za jezik Instituta za filologiju i folkloristiku, X—XI, Zagreb, 1984—1985, 231—243.
25. Vajs, N.: *Struktura fitonima onomasiološki motiviranih religijom i drugim srodnim sadržajima*. Rasprave Zavoda za jezik, XV, Zagreb, Zavod za jezik Instituta za filologiju i folkloristiku, 1989, 239—173.
26. Васильев, Л. М.: *Теория семантических полей*. Вопросы языкознания, 5, Москва, Академия наук СССР, 1971, 105—113.
27. Васильева, А. О.: *Названия черники в языках Европы*. ОЛА, Материалы и исследования, 1985—1987, Москва, „Наука“, 1989, 113—120.
28. Варина, В. Т.: *Лексическая семантика и внутренняя форма языковых единиц*. Принципы и методы семантических исследований, Москва, Издательство „Наука“, 1976, 223—224.
29. Вендина, Т. И.: *Из истории суффикса -ик(а)*. Сопешание по ОЛА (Гомель, 9—12 сентября 1975 г), Тезисы докладов, Москва, 1975, 119—124.
30. Вујићић, Д.: *Прилог познавању досадашњег рада на терминологијима код нас и у неким другим словенским земљама*. Савјетовање о терминологијима народне материјалне и духовне културе. Сарајево, 22. и 23. децембра 1974, АНУБиХ, Посебна издања, књ. XXXI, Одјелјење друштвених наука, књ. 5, Сарајево, 1977, 79—85.
31. Вуковић, Г., Бошњаквић, Ж. и Недељков, Љ.: *Војвођанска коларска терминологија*. Нови Сад, Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике, 1984.
32. Вуковић, Г.: *Терминологија куће и покућства у Војводини*. Нови Сад, Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике, 1988.
33. Гајић, Д.: *Познавање корова и њихово сузбијање*. Београд, Задружна књига, 1950.
34. Гак, В. Т.: *К проблеме соотношения языка и действительности*. Вопросы языкознания, 5, Москва, Издательство „Наука“, 1972, 12—22.
35. Гак, В. Т.: *К диалектике семантических отношений в языке*. Принципы и методы семантических исследований, Москва, Издательство „Наука“, 1976, 73—92.
36. Гольдин, В. Е.: *К вопросу о соотношении различий системного и несистемного характера в диалектной лексике*. ОЛА, Материалы и исследования, 1969, Москва, Издательство „Наука“, 1970, 170—180.
37. Гортан-Премк, Д.: *О граматичкој информацији и семантичкој идентификацији у великом описном речнику*. Наш језик, књ. XXIV/3, Београд, 1980, 107—114.
38. Гортан-Премк, Д.: *О семантичком садржају лексикографске дефиниције*. Лексикографија и лексикологија (зборник реферата), Београд — Нови Сад, 1982, 49—51.
39. Grlić, Lj.: *Enciklopedija samoniklog jestivog bilja*. Zagreb, August Cesarec,² 1990.
40. Гуїванюк, Н. Б.: *Категория присвійності в народній ботаничній термінології (на матеріалі буковинських говірок)*. Структура і розвиток українських говорів на сучасному етапі, XV Республіканська діалектологічна нарада (Тези доповідей і повідомлень), Жітгомір, 1983, 188—190.
41. Гульга, Е. В. и Шендельс, Е. И.: *О компонентном анализе значимых единиц языка*. Принципы и методы семантических исследований, Москва, Издательство „Наука“, 1976, 291—314.
42. Дьбо, А. В.: *О названиях орешника в индоевропейских языках Европы*. ОЛА, Материалы и исследования, 1985—1987, Москва, „Наука“, 1989, 103—113.
43. Драгин, Г.: *Терминологија коровске флоре у Шајкашкој*. Прилози проучавању језика, 20, Нови Сад, 1984, 193—197.
44. Драгин, Г.: *Ратарска и повртарска терминологија Шајкашке*. СДЗБ, XXXVII, Београд, 1991, 621—708.
45. Бурић, В.: *Географски распоред новоколонизованог становништва у Војводини*. Гласник етнографског Института САН, II—III (1953—1954), Београд, САН, 1957, 737—747.

46. Заворотна, Т. П.: *Народна номінація в українській та російській мовах*. Лексика української мови в її зв'язках з сусідніми слов'янськими і неслов'янськими мовами (Тези доповідей), Ужгород, 1982, 82—83.
47. Заворотна, Т. П.: *Типи умотивованості народних назв рослин*. Структура і розвиток українських говорів на сучасному етапі, XV Республіканська діалектологічна нарада (Тези доповідей і повідомлень), Житомир, 1983, 191—192.
48. Зайцева С.: *Названия овцы в штокавских говорах сербскохорватского языка*. Прилози проучавању језика, 8, Нови Сад, 1972, 133—144.
49. Зајцева, С.: *Дијалекатски речници као база за савремена лингвистичка истраживања*. Лексикографија и лексикологија (зборник реферата), Београд — Нови Сад, 1982, 69—76.
50. Закревская, Я. В.: *Лингво-географический аспект в изучении отраслевой лексики (на материале народных названий растений)*. ОЛА, Материалы и исследования, 1969, Москва, Издательство „Наука“, 1970, 149—158.
51. Закревська, Я. В.: *Шляхи дослідження народних назв рослин*. Праці XII республіканської діалектологічної наради, Київ, Видавництво „Наукова думка“, 1971, 318—325.
52. Закревская, Я. В.: *Особенности словообразования народной ботанической номенклатуры*. Совещание по ОЛА (Гомель, 9—12 сентября 1975. г), Тезисы докладов, Москва, 1975, 89—91.
53. Закревская, Я. В.: *О структуре народных названий ягод (по материалам говоров украинского языка в сравнении с другими славянскими)*. ОЛА, Материалы и исследования, 1985—1987, Москва, „Наука“, 1989, 37—46.
54. Ивић, П.: *Значај лингвистичке географије за упоредно и историско проучавање јужнословенских језика и њихових односа према осталим словенским језицима*. Јужнословенски филолог, XXII, св. 1—4, Београд, 1957/58, 179—206.
55. Ивић, П.: *Почетак организованог рада на лингвистичкој географији код нас*. Наш језик, н. с. књ. X, св. 3—6, Београд, 1960, 101—107.
56. Ивич, П.: *Опыт структурной классификации диалектных различий в славянской языковой области*. ОЛА, Материалы и исследования, Москва, Издательство „Наука“, 1965, 5—23.
57. Ивић, П.: *Дијалектологија српскохрватског језика. Увод и штокавско наречје*. Нови Сад, Матица српска, 1986.
58. Ивић, П.: *Основные аспекты структуре диалектские дифференциации*. О језику некадашњем и садашњем, Београд — Приштина, БИГЗ — Јединство, 1990, 32—58.
59. Ивић, П.: *Дијалектологија, један наш културни проблем*. О језику некадашњем и садашњем, Београд — Приштина, БИГЗ — Јединство, 1990, 207—212.
60. Jávorka, S. Csapody, V.: *Iconographia florum partis austro-orientalis Europae centralis*. Budapest, Akadémiai kiadó, 1975.
61. Караџић, В. С.: *Живот и обичаји народа српског*. Нови Сад — Београд, Матица српска — Српска књижевна задруга, 1960, 289—327.
62. Караџић, В. С.: *Српски рјечник иступачен њемачкијем и латинскијем ријечима*. Београд, Нолит, 1969.
63. Кашић, Ј.: *Војвођанска лексика у Вуковом Рјечнику*. Годишњак Филозофског факултета, X, Нови Сад, 1967, 199—224.
64. Клепикова, Г. П.: и Усачева, В. В.: *Лингвогеографические аспекты семантики слова *žito в славянских языках*. ОЛА, Материалы и исследования, Москва, Издательство „Наука“, 1965, 148—171.
65. Клепикова, Г. П.: *Сема-ономастиологический аспект в исследовании некоторых лексических групп (на материале карпатоукраинских диалектов)*. ОЛА, Материалы и исследования, 1975, Москва, Издательство „Наука“, 1977, 162—187.
66. Којић, М.: *Парабуџски, С. и Чанак, М.: Преглед коровских врста Југославије са предлогом јединствених српскохрватских назива*. Зборник за природне науке Матице српске, св. 49, Нови Сад, 1975, 159—195.
67. Којић, М. и Шинжар, Б.: *Корови*. Београд, Научна књига, 1985.
68. Којић, М., Парабуџски, С. и Шинжар, Б.: *Преглед коровске вегетације Војводине*. Човек и биљка (зборник радова са научног скупа), Нови Сад, Матица српска, 1986, 395—401.

69. Колшанский, Г. В.: *Некоторые вопросы семантики языка в гносеологическом аспекте*. Принципы и методы семантических исследований, Москва, Издательство „Наука“, 1976, 5—31.
70. Коннова, В. Ф.: *Несколько лексико-семантических изоглосс на славянской языковой территории*. Вопросы языкознания, 5, Москва, Издательство „Наука“, 1972, 82—96.
71. Крыўко, М. Н.: *Назвы траў, кветак, ягад у адной гаворцы Дзісенічыны*. Жывое слова, Минск, „Навука и тэхніка“, 1978, 197—206.
72. Кузнецова, А. И.: *Понятие семантической системы языка и методы ее исследования (из истории разработки данной проблемы в современном зарубежном языкознании)*. Москва, Издательство Московского Университета, 1963.
73. Кузнецова, Е. В.: *Части речи и лексико-семантические группы слов*. Вопросы языкознания, 5, Москва, Академия наук СССР, 1975, 78—86.
74. Кучук, У. М.: *Назвы раслін на Мазыричыне*. Жывое слова, Минск, „Навука и тэхніка“, 1978, 207—218.
75. Лизанец, П. Н.: *К истории лингвистического картографирования*. Zbornik Filozofickej fakulty univerzity Komenského, Philologica, Ročník XXX, Bratislava, 1979, 145—151.
76. Ludvik, D.: *O imenih zdravilnih rastlin*. Slavistična revija, 1/20, Ljubljana, 1972, 71—85.
77. Ludvik, D.: *Dopolnila k imenom zdravilnih rastlin*. Slavistična revija, 4/20, Ljubljana, 1972, 419—425.
78. Маковский, М. М.: *Г. С. Шур. Теория поля в лингвистике*. Москва, „Наука“, 1974. Вопросы языкознания, 2, Москва, Академия наук СССР, 1976, 146—150.
79. Максић, М.: *Прилог проучавању лексике Срема*. Прилози проучавању језика, 16, Нови Сад, 1980, 93—122.
80. Малмберг, Б.: *Проучавање дијалеката и лингвистичка географија*. Модерна лингвистика, Београд, Слово љубве, 1979, 64—80.
81. Мартине, А.: *Индоевропски језик и „Индоевропљани“*. Нови Сад, Књижевна заједница Новог Сада, 1987.
82. Мартынов, В. В.: *Анализ по семантическим микросистемам и реконструкция праславянской лексики*. Этимология, 1968, Москва, Издательство „Наука“, 1971, 11—23.
83. Медић, М.: *Принос народној терминологији биљака и животиња*. Летопис Матице српске, књ. 139, св. III, Нови Сад, 85—100.
84. Мелвингер, Ј.: *Теорије лингвистичких поља у семантици. Метод стимулних поља Piereu Guirauda*. Прилози проучавању језика, 2, Нови Сад, 1966, 23—39.
85. Михајловић, В. и Вуковић, Г.: *Српскохрватска лексика рибарства*. Нови Сад, Институт за лингвистику, 1977.
86. Мишић, Ј. и Лакушић, Р.: *Ливадске биљке*. Сарајево, „Свјетлост“, Завод за уџбенике и наставна средства — Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, 1990.
87. Мораховская, О. Н.: *Критерии сопоставимости лексико-семантических групп слов в диалектном языке*. ОЛА, Материалы и исследования, 1973, Москва, Издательство „Наука“, 1975, 3—21.
88. Мораховская, О. Н.: *К вопросу о методе картографирования в лингвистике*. ОЛА, Материалы и исследования, 1976, Москва, Издательство „Наука“, 1978, 3—24.
89. Нефедова, Е. А.: *О гипонимических отношениях в группе микологической диалектной лексики*. ОЛА, Материалы и исследования, 1976, Москва, Издательство „Наука“, 1978, 186—203.
90. Николић, Б.: *Основни принципи творбе речи у савременом српскохрватском књижевном језику*. Наш језик, књ. XIX, св. 1, 7—20, св. 2—3, 142—154, св. 4—5, 273—286, Београд, 1972/1973.
91. Павел, В. К.: *Лексическая номинация (На материале молдавских народных говоров)*. Кишинев, „Штинца“, 1983.
92. Павловић, М.: *Дијалектолошки атлас и проблематика српскохрватског језика*. Годишњак филозофског факултета у Новом Саду, IV, Нови Сад, 1959, 165—188.
93. Павловић, З.: *Неки лексико-семантички односи примењени у ономастици*. Лексикографија и лексикологија (зборник реферата), Београд — Нови Сад, 1982, 171—181.
94. Петровић, Д.: *Основна упутства за бележење дијалекатске лексике Војводи се*. Нови Сад, Матица српска, Одељење за књижевност и језик, 1980.

95. Петровић, Д.: *Проблеми и изгледи српскохрватске дијалекатске лексикографије*. Лексикографија и лексикологија (зборник реферата), Београд — Нови Сад, 1982, 195—199.
96. *Poljoprivredna enciklopedija* I—III. Zagreb, Jugoslavenski leksikografski zavod, 1967—1973.
97. Pomianowska, W.: *Metody tarowania w atlasie ogólnosłowiańskim*. Зборник за филологију и лингвистику, IV—V, Нови Сад, 1961—1962, 246—277.
98. Попов, И. А.: *Лексическая система и лингвистическое картографирование*. Совецание по ОЛА (Ужгород, 25—28 септембра 1973), Тезиси доклада, Москва, 1973, 6—8.
99. *Преглед броја становника, домаћинства и станова*. Бачка Паланка, Стручна служба Скупштине општине и Извршног већа, 1987.
100. *Речник српскохрватског књижевног језика*. Матнца српска — Матица хрватска, књ. I—VI, 1967—1976.
101. *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. САНУ, књ. 1—11, 1959—1981.
102. *Rječnik hrvatskog ili srpskog jezika*. JAZU, knj. I—XXIII, 1880—1976.
103. Сабадош, И. В.: *Походження українських назв *Primula veris* L.* Лексика української мови в її зв'язках з сусідніми слов'янськими і неслов'янськими мовами (Тези доповідей), Ужгород, 1982, 107—108.
104. Сабадош, И. В.: *Лексико-словотворчі варіанти українських народних назв '*Leucanthemum vulgare*'*. Структура і розвиток українських говорів на сучасному етапі, XV Республіканська діалектологічна нарада (Тези доповідей і повідомлень), Житомир, 1983, 166—168.
105. Сабадош, И. В.: *Формирование украинской ботанической номенклатуры* (Автореферат дисертації на соискание ученой степени доктора филологических наук). Ужгород, Ужгородский государственный университет, 1986.
106. Sekereš, S.: *Govor Hrvata u zapadnoj Bačkoj*. Зборник за филологију и лингвистику XXIII/1, Нови Сад, 1980, 135—205.
107. Сечански, Ж. и Туцаков, Ј.: *Фармакомедицински и ботанички значај Орфелиновог „Великог српског травника“*. Acta Historica Medicinae, Pharmaciae et Veterinae, II, 1, Београд, 1962, 102—111.
108. Симоновић, Д.: *Ботанички речник. Имена биљака*. (Посебна издања САН, књ. 3), Београд, Научно дело, 1959.
109. Skok, P.: *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* I—III. Zagreb, JAZU, 1971—1973.
110. Сороколетов, Ф. П.: *Семантическая структура слова в диалектных словарях*. Вопросы изучения лексики русских народных говоров, Диалектная лексика, 1971, Ленинград, Издательство „Наука“, 1972, 181—189.
111. Сороколетов, Ф. П.: *Областные словари и диалектная лексикология*. Вопросы языкознания, 3, Москва, Академия наук СССР, 1981, 3—14.
112. Софрий, П.: *Главније биље у народном веровању и певању код нас Срба. По Ангелу де Губернати-су; скупио и саставио Нишевљанин*. Београд, БИГЗ (фототипско издање из 1912. године), 1990.
113. Стевановић, М.: *Савремени српскохрватски језик I*. Београд, Научна књига, ⁴1981.
114. Стевановић, М.: *Савремени српскохрватски језик II*. Београд, Научна књига, ³1979.
115. Сюсько, М. И.: *Статус зоонима в ономашиологической системе: ономашиологический аспект*. Киев, УМК ВО, 1988.
116. Сюсько, М. И.: *Способы и типы деривации в зоонимии*. Киев, УМК ВО, 1989.
117. Татић, Б. и Блечић, В.: *Систематика и филогенија виших биљака*. Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, 1984.
118. Тафта, В.: *Razgraničavanje opisnih i odnosnih pridjeva (leksikološki i leksikografski problem)*. Rasprave Zavoda za jezik XIV, Zagreb, Zavod za jezik Instituta za filologiju i folkloristiku, 1988, 185—197.
119. Толстой, Н. И.: *Из опытов типологического исследования славянского словарного состава*. Вопросы языкознания, 1, Москва, Академия наук СССР, 1963, 29—45.
120. Толстой, Н. И.: *Из опытов типологического исследования славянского словарного состава II*. Вопросы языкознания, 5, Москва, Академия наук СССР, 1966, 16—36.
121. Толстой, Н. И.: *Некоторые проблемы сравнительной славянской семасиологии*. Славянское языкознание (VI международный съезд славистов, Прага, Август 1968: доклады советской делегации), Москва Издательство „Наука“, 1968, 339—365.

122. Толстой, Н. И.: *Об изучении полесской лексики* (Предисловие редактора). Лексика Полесья, Материалы для полесского диалектного словаря, Москва, Издательство „Наука“, 1968, 3—19.
123. Толстой, Н. И.: *Српскохрватска дијалекатска лексикографија у лингвогеографској перспективи*. Лексикографија и лексикологија (зборник радова), Нови Сад — Београд, 1984, 181—190.
124. Туцаков, Ј.: *Отровно биље у Војводини*. Нови Сад, Матица српска, 1947.
125. Туцаков, Ј.: *Лековите сировине у Војводини*. Нови Сад, Матица српска, 1950.
126. Туцаков, Ј.: *О фармакомедицинској вредности биљака и „травних винах“ у Орфелиновом „Искусном подрумару“*. Зборник Матице српске за књижевност и језик, XIII/1, Нови Сад, 1964, 27—55.
127. Туцаков, Ј.: *Здравствени значај Орфелиновог „Искусног подрумара“*. (Посебна издања САНУ, књ. CCCXCVI, Одељење медицинских наука, књ. 20), Београд, Научно дело, 1966.
128. Туцаков, Ј.: *О именима и фармакомедицинској вредности лековитог биља у Вуковом „Српском рјечнику“*. Вуков зборник (посебна издања САНУ, Одељење друштвених наука, књ. 56, Одељење литературе и језика, књ. 17), Београд, 1966, 107—124.
129. Туцаков, Ј.: *Лечење биљем. Фитотерапија*. Београд, ИРО „Рад“, 1986.
130. Трубачев, О. Н.: *Лексикографија и етимологија*. Славянское языкознание (VII международный съезд славистов, Варшава, август 1973: доклады советской делегации), Москва, Издательство „Наука“, 1973, 294—313.
131. *Ungräser. Unkräuter*. Bayer Geschäftsbereich Pflanzenschutz.
132. Утешеный, С.: *К систематизации знаков в лингвистическом картографировании*. ОЛА, материалы и исследования, 1974, Москва, Издательство „Наука“, 1976, 3—21.
133. Уфимцева, А. А.: *Семантический аспект языковых знаков*. Принципы и методы семантических исследований, Москва, Издательство „Наука“, 1976, 31—46.
134. *Udžbenik botanike za visoke škole. Sistematika, evolucija i geobotanika*. Zagreb, Školska knjiga, 1978.
135. Фалинска, Б.: *Улога географског фактора у дефинисању значења*. Лексикографија и лексикологија (зборник реферата), Београд — Нови Сад, 1982, 311—315.
136. Фещенко, М. М.: *Диалектні назви лікарських рослин (словоскладання в діалектному словотворі)*. Проблеми дослідження діалектної лексики і фразеології української мови (Тези доповідей). Ужгород, 1978, 74—75.
137. Филин, Ф. П.: *Актуальные проблемы диалектной лексикологии и лексикографии*. Славянское языкознание (VII международный съезд славистов, Варшава, август 1973: доклады советской делегации), Москва, Издательство „Наука“, 1973, 347—377.
138. Филиповић, М.: *Разлицига етнолошка грађа Војводине*. Војвођански музеј, Прилози и грађа, 1, Нови Сад, 1962, 5—114.
139. Флора, Р.: *Лингвистичка географија или географска лингвистика?* Зборник за филологију и лингвистику III, Нови Сад, 1960, 129—134.
140. Фроляк, Ј. Д.: *Принципи номинації рослин у говірках долини річки Вовчої*. Структура і розвиток українських говорів на сучасному етапі, XV Республіканська діалектологічна нарада (Тези доповідей і повідомлень), Житомир, 1983, 254—255.
141. Heinisch, O.: *Semanatlas der wichtigsten Futterpflanzen und ihrer Unkräuter*. Deutsche akademie der Landwirtschaftswissenschaften zu Berlin, 1955.
142. Horecký, J.; Buzássyová, K., Bosák, J. a kolektív: *Nazvy zvierat a rastlín*. Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny, Bratislava, Veda (vydavateľ'stvo Slovenskej akadémie vied), 1989, 61—76.
143. Чајкановић, В.: *Речник српских народних веровања о биљкама*. (Рукопис приредио и допунио Војислав Ђурић), Београд, СКЗ, 1985.
144. Чанак, М., Парабућски, С. и Којић, М.: *Илустрована коровска флора Југославије*. Нови Сад, Матица српска, 1978.
145. Шариф, Т.: *Аглас корова. 100 најважнијих врста коровских биљака у Југославији*. Сарајево, „Свјетлост“, 1989.
146. Шкаљић, А.: *Турцизми у српскохрватском језику*. Сарајево, „Свјетлост“, 1989.
147. Шкарић, М.: *Живот и обичаји „Планинаца“ под Фрушком Гором*. Српски етнографски зборник, књ. LIV, друго одељење, Живот и обичаји народни, књ. 24. Београд, Српска краљевска академија, 1939.

148. Шмелев, Д. Н.: *Проблемы семантического анализа лексики (на материале русского языка)*. Москва, Издательство „Наука“, 1973.
149. Šulek, V.: *Jugoslavenski imenik bilja*. Zagreb, Jugoslavenska akademija, 1879.
150. Шеулина, Г. Л.: *О мотивированности названий растений в связи с особенностями их словопроизводства (на материале липецких говоров)*. Совещание по ОЛА (Гомель, 9—12 сентября 1975 г), Тезисы докладов, Москва, 1975, 236—238.

Marija L. Špis-Ćulum

PHYTONYMY OF THE SOUTHWEST BAČKA (WEEDS)

Abstract

Material for this work is gathered from twelve points in The Southwest Bačka and from one checkpoint in Srem. Semantic analysis of the folk names of weeds species, based on finding out the motives for naming weeds, and the classification of terms according to those marks of plants which represent the bases of their naming, makes it possible to find out the basic principals of naming weeds in the subdialects of the explored region and to discover the semantic connections between the names of weeds and lexical elements of different thematic groups. Analysis shows that the most fruitful principal of naming weeds is the one formed on the basis of the external marks of plants; those marks are singled out mostly by comparing plants with things, with other plants, with animals and birds and they represent the motives in the basis of metaphorical naming plants. Analysis of the ways of naming weeds, that is classification of terms according to types of their formation shows that among the different types of terms the most important place is taken by syntagm, while the productive structural model is *Adj + N*. Active way of naming weeds is also word formation; the basic kind of derivation is suffixation, while the most productive suffixes are *'-ica'* and *'-ika'*. Apart from the vocabulary of collected names of weeds species, 20 linguistic maps were added to this work in order to illustrate areal arrangement of certain terms. The differentiation between the subdialects in designation of one and the same plant is most frequently caused by different choice of motives for its naming.